

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennytte forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaeigt.dk>

**Indbuddelseskrift
til
den offentlige Examens
i
Metropolitanskolen
i Juli 1851.**

-
-
1. De excerptis et fragmentis aliquot Appiani commentatio critica et historica, ad rationem, quæ ei cum Dionysio Halicarnassensi intercedit, explicandam præcipue accommodata, quam scripsit *J. C. Espersen*.
  2. Skolesterretninger af Rector, Prof. B. Borgen.

Kjøbenhavn.

Trykt i det Schultziske Øffelin.

I.

De excerptis et fragmentis aliquot Apiani commentatio critica et historica, ad rationem, quæ ei cum Dionysio Halicarnassensi intercedit, explicandam præcipue accommodata.

Ante hos decem annos operam in Appiani historia recensenda ita ponebam, ut ad illud quoque quærendum, quos in hac vel illa operis parte fontes adisset, animum acriter intenderem, quum me publico munere ornatum hoc supersedere studio quæstionemque ad finem nondum perductam in longius tempus differre alia negotia coegerunt. Ubi priorum librorum excerpta et fragmenta primum perlegi, tantam Appiano cum Dionysio Halicarnassensi similitudinem intercedere statim animadverti, ut mirarer sane, quod nulli viri docti, quos de Appiano aliquid scirem scripsisse, ullam ejus rei mentionem fecissent. Fugerat me, Nicbuhrum in altera et tertia operis sui parte eam rem breviter uno et altero loco attigisse, ubi Dionysium, exelusis aliis, ducem Appiano in antiquioris temporis historia fuisse contendit, quam sententiam in reliquo opere aliquot demum annis post edito eadem fere ratione repetiit. Schweighaeuserum autem, qui singulare quoddam plagii crimen Appiano oblatum prospero successu diluisset, alia omnia de eo statuisse videbam. Quanquam de furto ab Appiano facto jam suspicari coeparam, non prius tamen, quam universum ejus opus accurate perlegisset, de ea re inquirere decrevi. Quod ubi feci, hoc primum mihi apparuit, Schweighaeuserum, qui in una aliqua re recte vidisset, de aliis pluribus, quæ ad Appianum pertinerent, mirum in modum falso judicasse, quippe qui præjudicata opinione impeditus, omni opera in Appiano adversus obtrectatores defendendo collocata, proiectus eo esset, ut illum in iis etiam rebus, ubi perversitatis crimine se absolvi non sineret, prorsus ad libidinem vel argumentis temerariis omni culpa liberare studeret. Deinde, quum accuratam Appiani cum Dionysio comparationem instituissem, omnibus undique circumspectis, quæ ad rem pro certo dijudicandam valerent, omnem fere illam Appiani historiæ partem, quæ in rebus ante Punica bella gestis versatur, non profecto esse nisi ex Dionysii opere mira arte excerptam, omnino

manifestum factum mihi est. Quanquam aliquatenus rei inventæ laus cum Niebubrio est participanda, non piget tamen multum in hac quæstione operaे collocasse, quum præsertim nullo ille exemplo allato suum judicium confirmaverit, deinde huic compilationi nimis multum tribuerit, qua fretus eodem jure, quo si ipsum Dionysium ad manum habuisset, res ad illum auctorem referre non dubitavit, quas Appianum ex alio fonte hausisse veri admodum simile est. Huc accedit, quod Niebuhrius de aliis rerum Romanarum scriptoribus parum recte judicavit, argumentis usus, quibus contraria potius demonstrari possent. Quibus rationibus adductus, quum singularis occasio oblata mihi esset, maximam meæ collationis partem in publicum emisi, additis præterea pluribus, vel quæ ad universum Appiani genus scribendi illustrandum aliquid conferrent, vel quæ ad singulos ejus aliorumque scriptorum locos et sententias explicandas pertinerent. Fui fortasse in hac vel illa re copiosior, quam debui; neque tamen, si hic illic minuta vestigia persequor, hoc ideo factum est, quod ipsarum rerum arguento multum tribucrem, sed quod plenam Alexandrini scriptoris imaginem ante oculos proponi volui.

Scrib. Haun. Non. Jul. a. MDCCCLX.

I.

Dionysium Halicarnassensem Appianus nusquam ille quidem in iis, quæ supersunt, scriptis nomine laudavit¹⁾, sed in omnibus fere rebus, quæ Punica bella antecedunt, perpetuo tamen eum ad manum habuisse atque ad compilatoris instar maximam partem exscripsisse judicandus certe est. Ab eo Nostrum in rebus gestis narrandis, in publicorum institutorum notionibus comprehendendis vel obscurandis²⁾, in populorum terrarumque habitu describendo³⁾, in aliis totum fere peperdisse, commentatione

---

¹⁾ Quin ex industria videtur tacere, qui meræ compilationis sibi conscientius quavis potius arte furtum plerumque studuerit oculere. Locus erat Dionysi laudandi in præfatione (c. 12), ubi superiore ætate silentio prætermissa, illud temporis spatium indicavit, ex quo demum parum commoda narrandi ratione distractum, qua scriptores vulgo usi essent, dispersas rerum partes in unum se concessisse prædicat.

²⁾ Vid. infr. not. de vv. δῆμος et βουλὴ, ἰσοπολετεῖα et πολιτεῖα (Ital. I, V, 1). Ceterum ad ea rarius animum attendit, ut qui res potius bello gestas scribendas sumpserit.

³⁾ Apud Dionysium (XIV, 1, 2) terra Celtica, ut exemplum afferam, in duas partes Rheno flumine divisa est, quarum altera Germania, altera Gallia appellatur, neque aliter Appianum tradidisse e Suidæ testimonio (v. Ἀππιανός), ex præfat. Nostr. cc. 3, 4, al. patet.

de locis inter se comparatis, quæ infra subsequitur, plane probatum iri arbitramur. Nonnunquam tamen et quidem maxime in antiquiorum temporum historia, fabularum fundamento innixa propterque eam causam suo consilio aliena⁴⁾, alium præter Dionysium consuluit scriptorem, quem oculis facilius posset perlustrare atque uno et altero ex copiosa Dionysii narratione petito supplere. Neque vero in regum Romanorum historia plane alienis vestigiis liber videtur. Idem denique aliquoties in res quoque Samnitium valet atque Gallorum, quorum historiæ continuandæ gratia, quum Dionysius in tempora desineret a primo bello Punico proxima, alios circumspicere duces in posterum adhibendos coactus Noster est. At casu, ut videtur, fortinoto potius, quam consilio proposito ductus nec certe nisi in iis, quæ minoris momenti sunt, ad illos confugit; in maxima harum quoque

⁴⁾ Initium cepisse Appiani historiam ab Aenea, Photius ait (in Bibl. Cod. LVII), cursim inde ad pueros usque (Romulum et Remum) progressam esse, sed a Romulo, urbis conditore, accuratius deinde singula persecutam. Illam vero Dionysii historiæ partem ab ultima antiquitate repetitam atque ab eo uberrime tractatam, tum quæ deinceps narrata ejusdem generis sunt, Appianus vel neglexit omnino vel festinanter oculis percucurrit. Ea saltem, quæ Dionysius (I, 27 sqq.) ad Herodoti et aliorum errores refellendos attulit, de Tyrrhenis Lydorum colonis fabulantium, vix videtur leguisse, si librum VIII de rebus Punicis respergeris (e. 66), ubi Iudiorum sive Iudionum nomen inde ortum opinatur, quod Tyrrheni Lydorum coloni essent; nisi forte Appianus a Dionysio persuaderi sibi passus non est. Rursus qua ratione antiquiores illas res perlegerit, exemplum infra videoas. Hoc vero ab Dionysio et Pisone didicit, ut antiquitatem mythico colere exueret (vid. d. Rea et pueris I, 1; d. Romuli morte I, 2).

rerum parte, nulla ratione ceterorum habita, unum Dionysium Appianus compilavit; in qua compilatione certis argumentis indicisque probanda ipsa locorum infra collatorum disquisitio præcipue versatur. Neque vero quænam universi operis Appiani forma, ratio, consilium sit, neque quos qualesve fontes in historia perscribenda adierit, neque qua fide, diligentia, judicio illos in rem suam converterit, ullam generaliter disputandi necessitatem sua natura nobis imponit materia, quam hac commentatione pertractandam sumpsimus. In excerptis et fragmentis nec ita multis nec magnis versamur, quæ certe, quum ad quæstionem nobis propositam comprobandam omnino sufficient, parum rursus ad cetera dijudicanda auxiliū suppeditant. Neque vero nisi de nudo compilatore agitur, omnia fere ex uno fonte haurientis. Quæ quum ita sint, non alia de Appiano ejusque opere et fontibus exponere decrevimus, nisi quæ cum hac parte ita rationem habebunt, ut partim ab ea aliquid lucis accipere, partim ei vicissim afferre videantur. Ceterum lectores ad universi operis Appiani præfationem mittimus (c. 12 sqq.), ubi miserum illud excerptendi sive compilandi genus rerumque dispositio omni arte historica destituta, cum quadam nominum temporumque notandorum incuria conjuncta ab ipso quasi sub oculos subjiciuntur, ex qua iam perversa rei tractandæ ratione et ex summa ignorantia, negligentia, confusione memoriæ, linguae præterea Latinæ imperitia⁵⁾ foedi illi

---

⁵⁾ Ne quid de Nostro temere contendam, rem argumentis ex quadam historiæ parte allatis probare conabor. In conjugatione Catilinaria breviter exponenda Sallustii narrationem Appianum imprimis secutum esse, magna utriusque inter se comparati similitudo mihi persvasit (Appian. Ci-

errores atque peccata fluxerunt, quibus homo alioquin dextri expers ingenii judicique maximam partem historiæ rerum Romanarum inquinavit⁶). Jam in ipsis his locis,

vil. II, 2—8; Sallust. Catilin. 15 — ad fin.) ; nec tamen Ciceronem (orat. I in Catilin.) neque Plutarchum (vit. Cic.) in una aliqua re ab eo negaverim esse consultos. Etiam si vero confusione atque negligentia, quæ in ejus consuetudine sunt, unum et alterum tribuendum esse videtur, multo tamen plura in his rebus peccata Latini sermonis ignorantiae originem debent. Jam c. 2 falsa omnino interpretatione in errores videtur incidisse, quin etiam, quum Catilinam a mulieribus magnam pecuniæ vim corrogasse narraverit, illa Sallustii verba (c. 24) "æs alienum grande conflagrarent (mulieres)", ita intellexisse, quasi pecuniam grandem comparasse eæ dicerentur. Sallustii vv. c. 47 "Senatus decernit, uti abdicato magistratu Lentulus cett." Appianus c. 5 ita vertit: ή μὲν βουλὴ Λέντιον παρέλυσε τῆς ἀρχῆς (Lentulo magistratum ademit). Sallustii "diversis itineribus" (c. 50), Appian.: "κατ' ὅποιας ὕδος" (per posticas) reddit (l. c.). Sallust. vv. (ibidem) "Dum hæc in senatu aguntur cett. — Consul ubi ea parari cognovit, dispositis praesidiis, — convocato senatu refert cett." Appianus (l. c.) sententia verborum "dum — aguntur" perperam intellecta, ridicule interpretatur: "ἄν ὁ Κεκέφων πυθόμενος ἐξέδραμεν ἐκ τοῦ βουλευτηρίου καὶ διαθεὶς — φύλακας ἐπανῆλθε καὶ τὴν γνώμην ἐπετάχυνε" (quo cognito, Cicero procurrit e curia dispositisque praesidiis reversus urgebat sententias); quasi vero hæc omnia uno eodemque tempore gerantur. Quum Galliam apud Sallust. 56 sqq. falso de Transalpina intellexerit, Sallust. vv. c. 57 "per montes" (ο: per m. Apennin.) "ἐπέρη Ἀλπεις" ab eo vertuntur et Antonius Catilinam trans Alpes assecutus viciisse narratur (c. 7).

⁶) Quod quum ubique ab Nostro factum sit, tum maxime in illis librorum monstris appareat, Hispaniensem dico et de bellis civilibus primum, ubi mirum quantum rerum gestarum, institutorum publicorum, terrarum locorumque memoriam perturbavit.

quibus tractandis curam insumpsimus, quanquam rarius ab Nostro nec tantopere peccatum est, ut qui Græcum scriptorem ducem haberet et in rebus versaretur non ita magna compilandi difficultate conjunctis, nihilominus tamen hic quoque ejusdem perversitatis vestigia invenias, quam in opere ejus deinceps in immane auctam videmas. Quæ quoniam nostra commentatione uberior enarrabuntur, breviori disputatione hic defungemur. In his igitur rebus conscribendis Appianus, quanquam e Dionysii narratione hoc et illud nonnunquam ad verbum exscribere eodemque ordine exponere non dubitavit, multo tamen saepius singula illius verba sententiasque, tanquam locis nova specie et colore indutis compilationem callide tegere studeret, nunc transposuit, nunc variavit, nunc circumlocutus est; omnia denique ab illo copiosius narrata in pauciora plerumque Noster rediget. Alios fontes in usum adhibere, raro ei in mentem venit; semel et iterum aliquid e memoria videtur scripsisse; quæ suo ingenio invenit, ea commemorare ne operæ quidem pretium est. Qua scribendi compilandive ratione usus plura hic illic negligenter legit, memoria destitutus confudit, falso interpretatus est. D. Reg. I Faunus et Latinus permisceantur; ibid. II Hostilio Aneō nomen datur; in Anei Marci mortem morbum Tulli Hostilii videtur transtulisse; de Romulo autem sibi deinceps ipse repugnat (Civil. II, 114); ibid. XI clientes (apud Dionys. V, 40 πελάτας) servos (δούλους) interpretatur. Italic. V, 3, Valeuria, Poplicolæ filia, soror ejus vocatur; ibid. V, 2, deliberationem rei in rem jam actam convertit (vid. infr.); idem peccatum Samnit. VII, 3, ubi Æmilium bellum adversus Samnites gerentem fecit, quod gerendum, an omittendum esset, tunc a patribus deliberabatur (Dionys.

XVII, 10), et Tarentinorum causa omissum profecto est. Ejusmodi peccata alia in aliis Nostri libris sunt: Hannibalic. c. 5, Publius Scipio in Hispania bellum gerit, deinde Gnæum fratrem ad res administrandas ibidem relinquit, quorum uterque in Hispaniam nondum venerat⁷⁾. Jam ipsis his locis, ubi Dionysium ad manum habuit, in magistratibus dignitatibusque Romanis Græce significandis parum accuratus est. Publicorum enim institutorum ignarus non ejus generis appellationum ne Græcarum qvidem satis notitiæ videtur habuisse. Italic. V, 4, ὑπέτονσ pro ὑπατικούς, consules pro consularibus posuit (vid. ib. not.); Gallic. V ὑπάτος ἀρχή de dictatura (vid. Dionys. XIII, 7, de Camillo; ibid. 11, de consulatu Manlii, ubi ὑπάτος ἀρχή adhib.). In aliis denique rebus compilandis cūm fraude videtur egisse. Italic. V, 4, 5, sententias a diversis Dionysii locis mutuatus orationes composuit ejusque distributionem verborum permutavit. Italic. VII, res a militibus seditionis gestas e duobus apud Dionysium diversis locis consarcinavit (IX, 3, a. u. c. 273; IX, 50 a. u. c. 283). Quæ quanquam ipsa per se non ita magni momenti sunt, ex iis tamen aliam deinceps ejusmodi fraudulentiam colligere licet. Utrum vero Samnit. IV, 3 sqq. narrationem de Herennio antiquo colore, quem Livius servavit (IX, 3), Appianus exuerit, an hoc jam ab Dionysio factum sit, in medio est relinquendum. Neque enim quidquam ex Dionysii narratione superest, nisi excerptum breve de clade Caudina (XVI, 3) et in

---

⁷⁾ L. c. exemplo etiam est, quam temere Schweighaeuser Appianum erroribus liberare quæsiverit. Vid. Interpret. Latin. Vol. I, p. 233.

farragine excerptorum **XVI**, 4—8 fragmenta duo, quorum alterum (l. c. 4, init.) ad Romanos supplicantes (cfr. Appian. l. c. IV, 2); alterum (l. c. 4 et 5) ad Pontii filii orationem pertinet patrem refellentis (Appian. IV, 4). Quibus inter se collatis, illud quidem dubitari nequit, quin in his quoque rebus Appianus Dionysium compilaverit, sed fieri potuit, ut, quæ hic solita fortasse loquacitate per longas orationes sexcenties repetisset, ea Appianus adeo resecaret, ut nisi ad extremas Herennii et filii deliberationes animum non attenderet. — Appianum nonnunquam in ea historiæ parte, de qua agetur, ab aliis præter Dionysium scriptoribus unum et alterum sumpsisse, jam supra indicavimus. Hoc primum ex ipsa rerum discrepantia intelligitur. Huc pertinent, quæ in regum historia de Latinorum nomine dicta sunt, de serie regum Albanorum, de Romulo Silvio, de Silviorum cognomine, de Reæ Silviæ nomine, sicut Laviniæ, discrepante, de miti Romuli imperio, de morbo Anci, porro de aliis paucis, quæ plus minusve ab Dionysio discedunt. Samnitic. X, 5 de captivis a Pyrrho remissis Appianus ab Dionysio diversus (**XVIII**, 27) solo cum Plutarcho congruit (Pyrrh. 20). Eadem, quæ Dionysius, Ennius tradidit (Cic. d. off. I, 13), Livius Epit. XIII, Florus I, 18, Eutropius II, 7, Victor d. vir. ill. 35, Zonaras, qvi Dionem C. seqvitur, VIII, 4. Neque enim Niebuhrio assentior, qui, quum loco Dionysii supra laudato non multum tribuat, Appiani atque Plutarchi narrationem ab ceteris discrepantem Halicarnassensi originem credit debere, quem illorum uterque in his rebus sequatur (V. III p. 587). Opponam saltem, quod Appianus, ut ex ipso hoc excerpto appetat (X, 4), jam in altero Fabricii responso referendo ab Dionysio

discessit atque eundem cum Plutarcho fontem aut ipsum fortasse Plutarchum adiit, ad quod V. C. animum non attendit. His discrepantiæ exemplis allatis, unum denique fragmentum addam Gallic. X., ubi certamen singulare Valerii cum Gallo regulo attingitur, de quo certamine quum Livius (VII, 26), Dionysius (XV, 1), Gellius (N. A. IX, 11), qui ad libros annales provocat, inter se consentiant, brevis Appiani locus ad verba saltem nonnihil videtur discrepare. Deinde loci Appiani inveniuntur, ubi nullis auctoribus nomine citatis discrepantiam scriptorum ipse indicavit. D Reg. I duæ traditiones de Ascanio sunt, quarum non nisi priorem cum Dionysio communem habet⁸⁾. Samnit. X, 3 discrepari dicitur, utrum Cineas an Pyrrhus quibusdam verbis usus sit. Plutarchus illa verba ad Cineam solum retulit (Pyrrh. 19); Dionysii excerptis h. l. destituimur. Samnitic. X, 4 de responsis Fabricii agitur, quorum alterum prius allatum ad sententiam saltem cum Dionysio (XVIII, 11—17), alterum ex alio fonte haustum cum Plutarcho congruit (Pyrrh. 20). In ejusmodi rebus Appianus loquacissimo scribendi genere fortasse fatigatus, quo Dionysius ad extremum sui similis usus perpetuo est, alium nonnunquam auctorem videtur adisse. — Locus denique occurrit, ubi in re quadam audacter gesta scriptorem Romanum testem nomine advocavit (Gall. VI); quis autem fuerit, quum nomen corrupte scriptum sit, vix dijudicari potest; de quo infra viderimus. Huc accedit, quod in reliquo deinceps opere scriptores nonnullos nomine laudavit, quos utrum in his

---

⁸⁾ Duplicem memoriam de morte Romuli non huc traducam; nam sic omnes.

rebus consuluerit, necne consuluerit, quærendum nobis est. Gallic. I, 3 in clade L. Cassio a. u. 647 illata Claudium (corrupto prænomine Paulum) testem advocavit; Hannibalic. c. 27 Q. Fabium (Pictorem), Punic. c. 132 Polybium, Mithridatic. c. 8 Hieronymum (Cardianum) nominibus Noster laudavit. — Antea autem, quam ad illos auctores tangendos aggrediar, de duobus scriptoribus dicendum erit, quos ab Appiano aliquis credat in usum esse adhibitos, Livium dico et Plutarchum. Fuerunt enim, qui Appianum multa e Livii libris hancisse contulerent, quin Plutarchum ad verbum exscribere solitum; quorum neutrī assentior. Imo potius dicam, Livium nusquam in universo opere, nisi in priore historiæ regum parte, ab Nostro esse consultum; quanquam ne de ea quidem quidqnam pro certo affirmari potest. At certe tanta est in singulis antiquiorum temporum rebus cum Livio similitudo, ut non proīsus negare audeam, quin ab eo Appianus hoc vel illud sumpsisse videatur: quum præsertim locorum apud utrumque similiūm unum et alterum apud alium neminem invenierim. Hujus similitudinis exempla sunt I, 1 nomen Lat. Aboriginibus ab Ænea datum, altera de Ascanio narratio, quæ Livianæ confusione originem videtur debere, Romuli Silvii nomen utrique commune, impietas ejus, cui ceteri immorantur, ab utroque prætermissa, utriusque de Silviorum cognomine admonitio, Reæ Silviæ nomen; I, 4, preces Sabinarum, alia, de quibus infr. In reliquo opere Appiani nulla Livii aditi vestigia indagavi; quæ vero cum Livio similitudo Appiano deinceps intercedit, omnino alia est, eujus originem inde repetas, quod hic illuc utrique iidem ad manum fontes fuerunt, in extrema historia Punica, in rebus

Macedonicis, Syriacis, Polybius; in ceteris rebus alii, quorum vestigia in scriptorum discrepantia, quæ ab Livio sæpius indicatur, haud raro invenias⁹⁾. Imo vero,

-
- ⁹⁾ Ut aliquot exemplis defungar, vestigia fontis ab Appiano in altero bello Punico aditi nonnulla Livio adjutore in medium proferam. **Liv. XXV**, 36 duas diversas de G. Scipionis cæde narrationes refert, quarum utram Appianus secutus sit, **Hispan.** c. 16 videas. **Liv. XXVI**, 49, scriptorum de numero militum præsidii Punici discrepantiam indicat, ubi etiam Appiani fontis numerum invenias (**Hispan.** 19). De cæde Graecii uterque vulgatiorem famam sequitur (**Liv. XXV**, 16, 17; **App. Hannibal.** 35). **Liv. XXIII**, 47 certamini inter Tauream et Asellum mirabilem rem in quibusdam annalibus adjectam invenit; ex uno eorum Appian. hausit (**Hannibal.** 37), qui ceteroquin ad aliud tempus certamen retulit. De Fulvio Flacco ab Liviiana narratione (**XXVI**, 4 sqq.) Appian. discedit (**Hannib.** 41, 42), at paulo infra apud **Liv. XXVI**, 6 aliorum discrepantia observatur, inter quos Appiani fontem agnoscas. De Marcelli cæde mirum quantum variasse auctores Livius dicit (**XXVII**, 27), de Marcello speculandi causa egresso inter plerosque convenire; at inter eos, qui aliter tradiderunt fontem Appiani referendum esse appareat (**Hannib.** 50). Apud Plutarchum (**Marcell.** 30) de Marcelli morte plures scriptores laudantur, inter quos tamen fontem Nostræ frustra quæsiveris. De navibus onerariis Carthagine missis (**Liv. XXVIII**, 46) Appianum (**Hannibal** 54) nonnihil cum Coelio consentire, Valerio Antiati repugnare videas. De Pleminii morte (**Liv. XXIX**, 22; **XXXIV**, 44) Appiano eum Clodio Lieino convenit (**Hannib.** 55), at in ceteris, quæ de ea re narrantur, uterque dissentit. De numero militum a Scipione in Africam transportatorum Livius (**XXIX**, 25) admodum inter se discrepare auctores ait, sed ibi quoque Appiani fontem inter eos agnoscas, quos nullo nomine ille indicavit (vid **App. Punic.** 13). De Hannone capto (**Liv. XXIX**, 35) Appianus (**Punic.** 14) cum Coelio et Valerio congruit, quorum utrique alioquin ubivis fere repugnat. In his subsistam; neque vero alia ratio Appiano in ceteris rebus cum Livio intercedit.

id quod gravius testimonium est, Illyric. cc. 6, 29, Appianus de bellis adversus Rhætos, Noricos, Mysos, nullam se apud scriptores mentionem invenisse dicit, quæ tamen, si Livium adisset, haud dubie ab eo didicisset (v. Epitom. 134 et 136). Quæ quum ita sint, Appianus, si profecto ab operis sui initio Livium consulere coepit, certe consilio deinde mutato, quod in quadam historiæ parte Dionysii libros compilare commodius esset et in reliquis rebus aliorum auctorum, quos Livio præferret, notitiam sibi comparasset, ab Liviani operis usu omnino recessisse dicendus est nec, quidquid prætermisso ab illis esset, ab Livio compertum iri sperrasse. Hæc de Livio. — Jam quod ad Plutarchum attinet, paucis rem absolvam. Vitas illas Romuli, Numæ, Poplicolæ, Camilli, Coriolani, Pyrrhi cum his excerptis fragmentisque Appiani comparantem licet videre, quam longe absit, ut Appianus, quemadmodum Dionysium, sic Plutarchum quoque in his rebus usquam compilaverit. Num vero semel et iterum Plutarchi libros evolverit, hoc et illud iisdem olim lectis acceptum retulerit, alia quæstio est. Ejusmodi exempla sunt, responsum Fabricii, narratio de captivis remissis (Pyrrh. 20), Cineas Demostheni æquiparatus (ibid. 14), cuius rei mentionem ad Plutarchum auctorem Dio Cassius refert (E. V. XXXVIII, Reimar. I p. 18; Appian. Samnit. X); addi fortasse possunt, quæ a Plutarcho de sorte suprema regum R. narrantur (Num. 22), de Tarpeia (Rom. 17), de reverentia populi adversus Coriolanum (Cor. 14); in quibus rebus Appianus Plutarcho similior ab Dionysio videtur discedere, neque tamen quidquam obstat, quo minus Appianus ex eodem cum Plutarcho fonte hausisse dici possit, nec Dionis testimonio tribuendum

tantum est, ut eo res dijudicetur. Quæ hic de Plutarcho dicta sunt, ea in reliquam quoque Appiani historiam cadunt.¹⁰⁾.

Iam ad illos scriptores ab ipso Appiano nomine laudatos transeundum erit. In libro Gallico (VI), ubi de Dorsonis sacerdotis audacia mentio est, scriptorem Romanum testem advocavit; quam rem ab Dionysio fortasse prætermissam, ceteroquin, ut videtur, vulgatam, Livius (V, 46), Dio (E. XIX, Reimar. I p. 14), Florus (I, 13, 6), Valerius Max. (I, 1, 11) commemorarunt, Plutarchus præteriit. Nomen autem scriptoris, quem Appianus citavit, dubitationem habet; legebatur enim in MS. Vales. *Kαύσιος*, quod Valesius in *Kάσσιος* (transposito accentu) mutavit, quam emendationem editores secuti sunt. Qui si Cassius ille Hemina fuit, a Plinio (H. N. XIII, 13, XXIX, 1) et Gellio (N. A. XVII, 21, 3) laudatus, qui in annales ab u. c. ad sua tempora aut saltem ad bellum Punicum II deductos multa e sacris libris et traditionibus videtur transtulisse, satis antiquum annalium scriptorem ad manum habuit Appianus. Vixit enim circa a. u. c. 608. Num vero sub nomine *Kαύσιος* *Kάσσιος* lateat, non possum non admodum dubitare; nomen enim illud mendosum ex *Kλαύδιος* æque corrumpi potuit, nec Cassius illorum scriptorum videtur fuisse, quos in his rebus consulere Appiani interesseret. Ne Livio qvidem placuit, qui nusquam toto opere Cassii nomen laudaverit (vid. Lachmann. de font. Liv. I, 44). Idem quoque in Dionysium valet. Quisquis autem h. l. citatus est,

---

¹⁰⁾ De suppositicio illo libro Parthico, qui falso Appiano tributus est, vid. Schweighacuser. Opusc. Academ. II, p. 61 sqq.

certe scriptor Romanus fuit, quem in his rebus præter Dionysium Græcum in usum hic illic adhibuit. Nec in nomine nude posito ‘*Pωμαῖος*’ hærendum, quod idem h. l. atque ‘*Πωμαῖος συγγραφεύς*’ valet (Præfat. 12; Civ. II, 70, IV, 16). — In ea parte rerum Gallicarum, quæ in Cæsaris temporibus versatur (I Epit. 3), ubi Cæsaris ephemeridibus vel potius Asinii Pollionis opere usus est, redintegrata memoria rei aliquanto ante gestæ, ad annales provocat Claudii (corrupto prænomine Pauli)¹¹), quem in superioribus Gallicis rebus ducem ab eo adhibitum esse, inde colligere licet. Quintum autem Claudium dici, cognomine Quadrigarium, quem Velleius P. (II, 9) Sisennæ cum Rutilio et Valerio Antiate æqualem fecit, pluribus adductus rationibus mihi persuasum habeo. Ejus annales a bello inde Gallico initium cepisse et ad ipsius tempora esse deductos, satis constat. Orosius (V, 20) numerum militum ad Sacriportum cæsorum (a. u. c. 672) ex ejus historia citavit. Acilianos autem annales partim ex Græco in Latinum sermonem verterat, partim eos secutus erat¹²). Ejus autem libros crebro

¹¹) Corruptela inest vv. Παῦλῳ τῷ; neque enim Παῦλος ὁ Κλαύδιος rekte dicitur, neque quisquam scriptor eo nomine notus est. Puto autem in “τῷ” syllabam finalem corrupti nominis “Κοίντῳ” latere; nisi forte Παῦλῳ ex alio contextus vocabulo corruptum est.

¹²) Num Acilianus interpres idem cum Claudio Quadrigario fuerit, Lachmann (I p. 35) valde dubitat; “Livius, inquit, Acilii interpretem (XXV, 39; XXXV, 14) a Claudio (Quadrigario) distingvit, quem sæpius hoc non addito citat (XXXIII, 10, XXXVIII, 41, XLIV, 15). Eos autem, quos Livius in rebus a clade Gallica adhibuit annales, non translationem, ut plerique putant, sed ipsius Claudii opus fuisse pro certo habeo”. Sic Lachmann. At in duobus illis Luvianis locis parum mihi quidem causæ videtur inesse, cur

scriptores rerum et grammatici in usum converterunt. Per omne opus Livianum, quod integrum est, Clodium hic illic nomine citatum videmus. Ex ejus libris Livius res laudat ab aliis non traditas (VIII, 19, XXXVIII, 41, XLIV, 15); hunc scriptorem numerum captorum cæsorumque immode dicte augentem haud temere sequendum elegit (XXX, 10), sed pluribus auctoribus potius fidem habuit (VI, 42, IX, 5). Eodem Seneca usus est (de Benef. III, 23). Clodium Gellius per omnes libros præcipue laudavit; idem in Orosium valet, qui eum saepius, in bello Macedonio (IV, 20), Achaico (V, 3), Numantino (V, 4), in aliis, ad manum habuit. Neque vero Plutarcho incognitus fuit, qui pugnam ad Anienem (Coriol. 41) ab Claudio sumpsit (cfr. Liv. VI, 42) et Clodium quandam alio loco (Num. 1) citavit, qui idem atque Cladius Noster videtur. Claudio denique

Claodium interpretem diversum a Quadrigario putas. Altero loco enim Clodium Acilianos annales Latine vertisse Livius dixit, neque profecto eum ita distinxit, ut de alio quodam cogitare liceat; altero non Cladius dicitur nisi aliquid tradidisse Acilianos libros secutus; qui posterior locus pro Claudio ab Livio alias laudato stare mihi videtur et contra Lachmanni distinctionem prorsus repugnare, cui etiam omnium scriptorum silentium opponam; neque alius quisquam Cladius, id quod haud levis momenti est, in universa historia belli Punici secundi ab Livio citatur. Et duo illi loci s. c. ejusdem plane indolis sunt, atque ceteri omnes, quos alias Livius hic illic laudavit: alter enim numerum cæsorum impudenter auget; alter rem mirabilem adjiecit, ab aliis omissam. Quibus consideratis colligi licet, Clodium in belli saltem Punici II historia expone da Acilianos annales in Latinum sermonem translatos suo operi inseruisse; eosdem etiam in reliquis deinceps rebus ob oculos illum habuisse, alter locus supr. citatus ostendit.

Servius, Macrobius, Nonius, Priscianus usi identidem sunt. Per vero amplum et copiosum opus fuisse, ex librorum jam ambitu numeroque licet colligere; idem ejus fragmenta testantur, quæ oratorium scribendi genus produnt; et quidem in rebus Punicis mirum quantum prolixum fuisse, satis appetat (vid. Lachm. II, p. 22). **Claudium ubique fabulatorem rerumque exornatorem agnoscere licet** (cfr. historolas apud Gell. IX, 13, de Manlii pugna singulari cum Gallo; ap. Oros. V, 4, de re mirabili a Lusitano quodam gesta; ap. Senec. d. Benef. III, 23, de domina et servis; ap. Liv. XXXV, 14, de Scipionis et Hannibalis colloquio). Hunc autem auctorem, cuius jam oratorium scribendi genus cum quadam sermonis Latini simplicitate conjunctum Appianum ad se allicere debebat, non in Gallicis solum rebus, sed in magna etiam reliqui operis parte in usum videtur convertisse. In rebus Syriacis (cc. 9, 10, 11), ubi Polybium ducem habuit, narrationem illam de Scipione Africano legato ejusque colloquio cum Hannibale ex Claudii historia in suam transtulit; neque enim eam historiolam Polybio deberi, ex Liv. XXXV, 14 appetat, qui in iis rebus Polybium maxime secutus ad Claudium eam refert, neque ex Livii narratione quidquam Appianum exscripsisse, qui præsertim omnia multo ube-rius exposuerit, utriusque verba comparanti perspicuum erit. In ceteris quoque rebus, ubi Polybium sequitur, multa Polybianæ narrationi aliena immiscuit, quorum plura ad Claudium referre non dubitaverim (cfr. Appian. Punic. c. 74 — ad fin. libr.; Polyb. frgm. I. XXXVI et XXXVII). Jam in ea libri Gallici parte, ubi Dionysio Appianus præcipuo duce usus est, quamquam in his excerptis et fragmentis nihil ad comparandum offertur, veri ta-

men simile est, Claudium in hac vel illa re, qua a Dionysio Noster discessit, ab eo esse consultum. Quin illam narrationem de Dorsone sacerdote ab Claudio sumptam esse non possum non suspicari. In reliquis deinceps rebus Gallicis ad ea usque tempora, in quæ annales Claudii desiere, hujus auctoritatem Appianum secutum esse, ex loco supr. c. (Gall. I, 3) conjiciendum est. Nonnulla denique fontis Appiani vestigia, quæ apud Livium inveniri supra ostendimus, Claudianam videntur originem prodere (cfr. Liv. XXIII, 47); neque prorsus a veri similitudine abest, quin plura eorum, quæ ab Nostro Hannibalic. c. 40—67 narrantur (e. c. certaminum singularium miracula), e Claudiani fontis copia hausta sint. — In bello Hannibalico (c. 27) Q. Fabium legatum Delphos missum esse¹³⁾ tradidit eundemque illarum rerum scriptorem vocavit; quæ tamen Fabii commemorandi ratio jam ipsa per se nihil de ejus annalibus ab Appiano adhibitis videtur probare. Quidni enim Fabium, quum annales, non singularem rerum Punicarum historiam conscripsisset, eodem modo, quo Claudium, laudavit, quem in rebus Gallicis (l. c.) testem advocatum non earum rerum scriptorem appellavit, sed claris verbis ejus citavit annales? Potius credam Appianum non Fabium nisi ex alio fonte (fortasse Claudio) citatum habere, quem præclarum historicum Delphos legatum missum recentiores annalium scriptores non potuerunt non commemorare, quum præsertim Fabius in suis ipse annalibus eam legationem uberioris commemorasse videatur. At aliis causis mihi videor jure dubitare, num vetustum illum scriptorem Appianus ducem adhibuerit.

---

¹³⁾ Cfr. Liv. XXII, 57; Plutarch, Fab., Max. 18.

Neque enim in antiquorum temporum fabulis¹⁴⁾, neque in vetere rei publicæ historia, in cuius fragmentis hic versamur, ullum Fabii ab Appiano adhibiti vestigium invenitur (cfr. de Tarpeia, Coriolano infr. not.). Sed hæc fortasse levioris momenti sunt. At vero, ut ad graviora documenta veniamus, quum Livius (XXII, 7), qui in clade ad Trasimenum commemoranda Fabium potissimum auctorem se habuisse dicit, et Polybius (III, 84 sqq.), qui eundem ducem sequitur, de numero cæsorum captorumque inter se consentiant, Appianum, qui alia omnia tradit (Hannibal. 9, 10, 11), neque de Romanis in acie cæsis, quorum XX milia habet, XV illi, nec de militibus a Maharbale captis, quorum X milia numerat, VI illi, a Fabio quidquam accepisse videas. Neque vero numeros apud Appian. corruptos esse, ipse verborum contextus plane ostendit. De Centenio alium quoque auctorem longe dissentientem secutus est; cfr. Corn. Nep. Hannib. 4. Nec si ea, quæ Polybius (III, 8) ex Fabii narratione citavit, cum Appiano comparaveris, simile quidquam apud Nostrum invenias. De Hasdrubale res novas moliente legesque patrias antiquare atque formam rei publicæ in principatum unius mutare tentante Appianus in universa historia Punica tacet. Huc accedit, quod in iis locis Livianis, qui Appiani fontem nullo nomine adjecto indicant, ne unum quidem vestigium inveni, quod cum aliqua veri specie ad Fabium referri posset. Quare, donec contrarium certis argumentis probatum video, Niebuhrio (P. IV, pp. 47, 98) non assentiar, qui Appiano, antequam Polybium sequendum elegisset, Fabium ducem fuisse contendit, nulla

---

¹⁴⁾ Cfr. fragm. ap. Euseb. infr. I laudatum.

alia ratione ductus, nisi quod Fabium Appianus illo loco nomine laudasset. Quod quum de Appiano satis constare Niebuhrius putaret, idem in Dionem quoque, cui in parte rerum Punicarum similitudo cum Appiano intercederet, non minus valere creditit; nec tamen illum fortasse ex aliis præterea fontibus hausisse negat. Hæc de Fabio. — Non ante huic præfationi finem facturus sum, quam binis vel ternis verbis Polybium et Hieronymum commemoravero, quos ab Appiano laudatos esse supra indicavi. Polybius de diversis bellis, quæ cum Romanis Galli gesserunt, I. I, 6; II, per. tot. lib. mentionem fecit; quos si Polybii locos cum Gallici libri fragmentis comparaveris, ex iis nihil Appianum in suam historiam transtulisse, facile intellexeris. Hieronymum autem Cardianum in rebus ab Alexandro M. gestis (Mithridat. 8) testem ita advo-
cavit, ut vix dubitari possit, quin ejus historiam ad manum habuerit. Utrum vero in rebus quoque a Pyrrho gestis scriptor Cardianus, quem Dionysius et Plutarchus plus minusve in usum adhibuerunt¹⁵⁾, Appiano ante oculos fuerit, dijudicari nequit; fieri autem potuit, ut eorum, in quibus Appianus ab Dionysio diversus cum Plutarcho consentit, unum et alterum originem illi scrip-
tori deberet.

¹⁵⁾ Cfr. Dionys. I, 6; Plutarch. (Pyrrh. 17, 21).

II.

Ex Appiani
Romanarum Historiarum Libro I.
 Sive De Regibus
 Excerpta & Fragmenta.

I. Excerptum Photii, in Bibliotheca, Cod. LVII.¹⁾.

1. Quæ h. l. Appianus de Æneæ genere, de fuga ejus longisque erroribus, de adventu in littus Laurentinum, de Troiæ nomine oræ maritimæ dato, brevibus verbis complexus est, ea Dionysii lectorem prodere videntur, cuius ad similitudinem Noster, sive res ex memoria scripsit, sive paginas oculis pervolavit, multo propius accedit, quam cuiquam aliorum²⁾. Idem quoque in Faunum valet, Martis filium ab utroque appell-

¹⁾ Quum Photio testante (l. c.) Appianus res ab Ænea inde ad Romulum usque non nisi cursim (*ἐν ἐπιδρομῇ*) traetaverit, considerata etiam brevitate Nostri in aliis, quorum singula accuratius persequi non sua interesse putaverit, non possum mihi persuadere, brevem modo epitomen libri I. Photium exhibuisse, neque narrationem, quam hic legimus, singulorum verborum fortasse uno et altero vel corrupto vel transposito vel etiam prætermisso, in universum magis ex Appiani libro exscriptam, quam contractam esse. Huc accedit, quod Photius non illam solum discrepantium de Ascanio ab Appiano indicatam exhibuit, sed obliquæ etiam orationis formam in Albanis regibus recensendis ab eodem usurpatam servavit.

²⁾ Cfr. Dionys. I, 45. 53. 55. 62. Liv. I, 1. Diodor. S. I. VII. fragment. apud Eusebium Aucher p. 386 sqq. Dio Cass. fragm. Valesii III. apud Reimar. p. 2. Auctor Orig. G. R. c. X. XII. Zonar. VII, 1. cett.

Iatum³⁾). At postquam de adventu Troianorum in eam Italiae partem, quæ ab Aboriginibus incolebatur, mentionem fecit, seu confusa memoria, seu oculorum errore illusus, superiorem illum Aboriginum regem Faunum, quem in fabulis de adventu primum Evandri, deinde Herculis, copiis Troianis comitati, Dionysius supra (I, 31. 42. 60.) commemoravit, Appianus ad hæc Æneæ tempora non traduxit solum, sed eundem etiam cum Latino esse, patre Laviniae, sibi persuasit, nec observato errore, quæ ejus incuria est, de illo eadem omnia narravit, quæ de Latino ceteri; tandem vero, ubi de nomine Latinorum agitur Aboriginibus addito, quasi res nullam dubitationem haberet, ex duabus personis una facta⁴⁾, illum Latinum Faunum appellavit. Neque vero in his rebus corruptelæ ullius vestigia sunt aut librario aut excēptori tribuendæ, nec si, quod primo fortasse aspectu placuerit, pro *Λατίνοις Φαύνοις* h. l. *Λατίνοις τῶν Φαύνοντων* legas, ullo modo Appianus errore liberetur. De agro trium s. quadringentorum⁵⁾ in circuitu stadiorum Æneæ attributo deque condito Lavinio ab Dionysio (c. 59), nisi in numero stadiorum fortasse corrupto, non dissentit. Temporum rationem, regnum

Vulgo filius Pici fertur, cfr. Virgil *Æn.* VII, 48. Dio Cass. I. c. Reimar. p. 2. Servius ad *Æn.* X, 76. Lactant. *Div. Inst.* I, 22. Alii aliter, cfr. Auctor O. G. R. c. IV et not. Schroeter.

⁴⁾ Contra in Bello Hannib. c. 37. 40. 41. duas personas ex una, ex Appio Claudio consule Claudium et Appium consules fecit, qua culpa Nostrum levare Schweigaeuser temere conatus est.

⁵⁾ γ' s. ν', nam utrumque Codd. dant. Dionys. c. 59 st. μ', quadraginta; Auct. O. G. R. c. XII quingenta jugera ponit; ceteri tacent.

affinitatis jure *Æneæ* traditum, nomen populi ab Latino ductum Noster cum Dionysio⁶⁾ , illud vero , quod *Æneas* populo nomen Latinis dedit, cum Livio⁷⁾ commune habet. Quæ de morte *Æneæ* narrantur in bello cum Rutulis⁸⁾ propter Laviniam gesto , ea, quum post Fauni (i. e. Latini) mortem, ab Nostro sicut ab Dionysio (c. 64) jam in superioribus indicatam, bellum Latini Turnique commemorare supersederit, et ad Livium (I, 2) et ad Dionysium (I, 64) æque accommodari possunt, quanquam de Turno inter sese plane dissentientes⁹⁾. Nomen autem Euryleonis cum Ascanii nomine

⁶⁾ Cfr. Dionys. I, 9. 45. 60, 64. Ceterum ab Appiano tempus parum accurate definitur, qui, quo tertius ille annus referendus esset, ne verbo quidem significaverit; tertius autem annus post fugam ($\alpha\pi\delta\tau\eta\varsigma \xi\delta\delta\delta\sigma\omega$) perfectus priore loco intelligendus est. Sic Dionys. (c. 64); Diodor S. qui ab capta Troia numerat (apud Euseb. Aucher p. 386 et fragm. apud Wesseling II p. 636). De altero anno tertio, quem *Æneæ* regnum explevit, cum Dionysio et Appiano Diodorus quoque (l. c.) atque Virgilius (*AEn.* II, 265) consentiant. Ceteri annos prætermiserunt.

⁷⁾ Cfr. Liv. I, 2. Aliter Dionys. I, 9. 45. 60.; Dio Cass. (Exc. Vales, III Reimar. p. 2); Zonar. VII, 1. Auct. O. G. R., Virgil., cett. tacent. Quod vero Appianus de solis Aborigenibus, non ut Livius de utraque gente dicit, incuriae fortasse tribuendum.

⁸⁾ Cfr. annot. Schweighaeuseri. Locus nulla nisi verborum transpositorum corruptela mihi videtur laborare; nam *Tυρρηνῶν* adjectivum est = *Tυρρηνικῶν*. Ceterum res Turni Mezentiique inter se videtur confusisse Appianus; quamquam eur Rutulos Tyrrhenos appellaverit, non is mirari debet, qui Alexandrinum geographum aliunde noverit.

⁹⁾ Cfr. præterea Dio Cass. (fragm. V. Reimar. p. 3); O. G. R. c. XIII; Zonar. VII, 1.

deinceps commutatum ab Dionysio¹⁰⁾ sumptum est. Matrem vero Creusam, quam Dionysius tertio demum libro (c. 31) commemoravit, h. l. Appianus sive ex memoria sive ex altero fonte videtur addidisse; quanquam res vulgata fuit. At duplēmem memoriam de Ascanio cum Livio (I, 3) communem unam Noster habet. Neque enim de Ascanio, Laviniae filio, in patris regnum demortui per manus succedente, ullam usquam mentionem fecit Dionysius, qui tamen harum rerum diligentissimus plurimos scriptores inter se comparatos consuavit, neque Diodorus Siculus, neque Dio Cassius, quorum uterque magnum quoque fontium numerum ad manum habuit, neque Virgilius, poeta doctissimus, neque Ovidius, in fabularum copia, ut qui maxime, versatus; quibus testibus gravissimis accedunt ceteri et scriptores rerum et veteres grammatici, quorum clarissimis, Gellio, Servio, Festo, ex magna scriptorum copia hodie deperditorum haurire licuit¹¹⁾. Quae quum ita sint, Livius aut hac vel illa re deceptus fabulas de Ascanio et Silvio, utroque Aeneae filio, id quod potius crediderim,

¹⁰⁾ Dionys. I, 65: Εἰρηλέων ὁ μετονομασθεὶς Ἀσκάνιος ἐν τῇ φυγῇ. Illud vero nomen, quod Dionys. fortasse ex vetere aliquo poeta hausit, apud neminem hodie, nisi Auct. O. G. R., invenitur, cui in his rebus Dionysius ad manum videtur fuisse.

¹¹⁾ Cfr. Dionys. I, 65, 70, III, 31; Diodor. S. (fragm. apud Euseb. Aucher p. 388); Dio Cass. (excerpt. III Reimar I, p. 3); Virgil. AEn. I, 267. VI, 763; Ovid. Metam. XIII, 627. XIV, 583, 609, al.; Fast. IV, 39, sqq.; Gell. Noct. Att. II, 16, de Silvio Postumo; Servius ad AEn. I, 271, VI, 763, qui Catonem laudat, Livium in errorem incidisse dicit, nimirum quod Silvio quoque nomen Ascanio fuerit; Festus v. Silvii; Auct. O. G. R. c. IX, XVI, XVII; Zonar. VII, 1.

inter se confudisse judicandus est, aut ex singulari quodam ac recentiore fonte, quem ceteri levi momento æstimassent vel etiam cognitum non habuissent, illam de Ascanio ejusque filio Silvio narrationem hausisse¹²⁾. In tempore definiendo, quando Ascanius, Albæ conditor, mortuus sit, si numerus annorum, quem libri exhibent, integer est, primo ille quidem aspectu ab Dionysio (c. 70) atque Diodoro (l. c. p. 388) inter se consentientibus discrepare dicendus est, sed, quum ille numerus apud neminem hodie inveniatur, studio rei variandæ, ut saepè, inductus, potius Dionysii loco c. 70 perperam intellecto et falsa deinde computandi ratione inita, quam alio fonte consulto in illam discrepantiam videtur incidisse¹³⁾. Silvium deinde nominat, Ascanio succedenti, quis autem fuerit quove patre natus, ne uno quidem verbo indicatur¹⁴⁾. Jam vero quod ad illud cete-

¹²⁾ Errat vero Lachmann. (de font. Liv. P. I, p. 52), qui ex iis, quæ in Orig. G. R. c. XIII de Pisone leguntur, hunc fortasse Livio ducem suisse suspectur; oculos enim fefellit, de Amatæ morte, non de Turni l. c. mentionem fieri.

¹³⁾ Si duodecadvagesimum illum annum τίς βασιλεῖας, quem Dionysius l. c posuit, Appianus de regno Troiano in universum interpretatus est, et triginta illos annos inter Lavinium et Albam coloniam deduetam (Liv. I, 3; Dionys. I, 66), quemadmodum etiam Diodor (l. c.) atque Virgil. (Æn I, 269) parum accurate fecerunt, ab Æneæ morte (ꝫ: a quarto post Lavin. condit. anno) numerare coepit, mortis annus ab Nostro indicatus (ꝫ: quartus post Alb. cond.) efficiatur, necesse est.

¹⁴⁾ Silvium Æneæ ex Lavinia natum tradunt Dionys. (I, 70); Virgil. (Æn. VI, 763) Dio Cass. (l. c. Reim. V. I, p. 3); Gellius (II, 16, ad eujus verba in primis attendatur); Auct. O. G. R. c. XVI, XVII; Servius et Festus (ll. cc.); Zonar. VII, 1. Diodor. autem (l. c. p. 388 sqq.) Silvium ille

rorum Albanorum regum stemma attinet, non hic locus exquirendi est, utrum recentiori fraudi omnino debeatur, ut Niebuhrius (I. p. 215), Servio ad *Aen.* VIII, 330 laudato, severe judicat, an rursus, sicut Lachmannus vult, jam apud vetustiores annalium scriptores et apud Fabium quidem inveniatur¹⁵⁾). Adhuc sub judice lis est. Ut cunque vero res habet, quum ceteri in Albanorum regum serie recensenda inter se dissentiant, Appianum videoas, nisi in duobus nominibus forte omissis hæseris¹⁶⁾), plane cum Livio (I, 3) consentire. Quin

quidem Aeneæ, sed ex priore Latini conjugé Silvia natum prodit. Ovid. omnino de Silvii genere tacet (*Metam.* XIV, 610, *Fast.* IV, 41, ubi partim "Postumus hinc" partim "Proximus huic" MSS. dant; vid. edit. Merkel.). Sed Livius (I, 3) errore, ut videtur, alio ex alio apto hunc Silvium Ascanii filium appellat, quam narrationem alias quoque auctores habuisse, vix quisquam ex eo conjecterit, quod in illo Dionis fragmendo ex Tzetzis scholio excerpto (Reimann p. 3) editio Basil. addit. η κατά τινας Ἀσκανίου νόος Σιλβίος, quæ vv. Reimann. unciis includit. De certamine inter Silvium, Aeneæ, et Julum, Ascanii filium, Dionysius (I. c.) uberius exposuit, quo cum consentiunt Diodor. (I. c. p. 388, sqq.) et Auct. O. G. R. c. XVII. Ceterum Ascanio quoque ab nonnullis nomen Ilo sive Julo tribui, res vulgo nota; cfr. ipsum Appian. *Civil.* II, 68, ubi aliud dueem habuit.

¹⁵⁾ Lachmann. (de font. *Liv.* I, pp. 27, 52) ad fragment. illud Diodori apud Euseb. provocat; quanquam post Fabii narrationem de sue et XXX porcellis ab Diodoro citatam reliqua omnia, quæ Eusebius ex Diodori libro excerptis, ad eundem Fabium, neque ad ipsum Diodorum referenda esse, non adeo veri simile est. Cfr. Aucher. not. ad context. *Armen.* p. 388.

¹⁶⁾ Duo nomina, quæ inter Latinum et Capyn apud Livium inveniuntur, Albam et Atyn, Appianus an Photius an librarius prætermiserint, incertum. Ceterum præter eadem

regem illum Albanum, cuius impietatem poenasque ceteri commemorant, fulmine ictum uterque nulla causa allata narrat eundemque Romulum appellat, quem Dionysius Alladen, ceteri Aramulium, Aremulum, Amulium, Remulum vocant¹⁷⁾. Silviis autem omnibus cognomen mansisse, qui Albæ regnarunt, ab Livio, non ab Dionysio; Ægestum Numitoris filium fuisse, ab Dionysio, non ab Livio Noster discere potuit¹⁸⁾. Filiam Numitoris, sicut Livius (l. c.), Appianus Ream Silviam vocat, Dionysius (l. c.) Iliam sive Ream cognomine Iliam¹⁹⁾. Pauca, quæ deinceps usque ad verba 'Πῶμος

---

alia tria, quæ Appianus habet, apud Dionem (l. c.) et apud Zonaram, ejus compilatorem (VII, 1) desunt.

¹⁷⁾ Cfr. Dionys. I, 71, ubi Allades legitur, pro quo Eusebius in excerpto illo Dionysii ap. Aucher p. 372 Amulum posuit; Diodor. S., cuius fragm. ap. Euseb. p. 390 Aramulum exhibet, quem paulo infra in alia serie Euseb. Aremulum nominat; sed except. Diodor. I. VI ap. Wesseling II, p. 546 (de Virtut et Vit.) Romulum Silv. præbet. Ceterum nulla Appiano in his rebus cum Diodoro similitudo intercedit. Ovid. (Metam. XIV, 617, Fast. IV, 49) Remulum; Dio Cass. (Reimar I, p. 3) Amulum; Auct. O. G. R. (c. XVIII) Aremulum; Orosius (I, 20) Aremulum (unus Cod. Lugd. Batt. Romulum); Zonar. (VII, 1) Amulum habet. Nomen Romulum apud Appian. et Liv. sine ulla varietate omnes libri dant.

¹⁸⁾ Cfr. Liv. I, 3; Dionys. I, 76, qui Αἴγεστον seribit. Dio Cass. (Reimar I, p. 3) cum Αἴγεστην vocat; ceteri de nomine tacent.

¹⁹⁾ Plutarch. (Rom. 3) nunc Iliam, nunc Ream, nunc Silviam appellari monet. Dio Cass. (l. c.) Silviam sive Ream Iliam, Strabo (V, 3) et Auct. O. G. R. Ream Silviam exhibent. Matrem geminorum Iliam commemorat Virgil. (Æn I, 274, VI, 779), Silviam Vestalem Ovid. (Fast. III, 12), Iliam, Numitoris filiam (Fast IV, 54). Aliam Silviam, Tyrrei filiam, Virgil. celebravit Æn. VII, 487, 503, aliam Ream sacerdotem, Aventini matrem Æn. VII, 659.

de narrantur, ex Dionysii copia (c. 76 - 79) videtur hau-
sisse et suo ingenio nonnihil variasse, nec tamen No-
ster, nisi quod ab Dionysio edoctus de mansueto Nu-
mitoris animo mentionem fecit, ab Liviana narratione
(I, 3, 4) discedit. Nam quod Appianus pastoribus (*ποι-
μέστων*) dicit regem pueros tradidisse in fluvium projici-
endos, non inde concludi licet, fontes, quales Plutar-
chum, Dionem, alios ad manum habuisse videmus,
ab eo aditos esse²⁰). Qui apud Dionysium (c. 79)
servi sive ministri vocantur, eos Appianus pastores in-
telligi voluit, quemadmodum infra (XI), qui apud illum
(V, 40) clientes nominantur, eos servos fuisse sibi per-
svasit. Fabulam autem de Vestali a Marte compressa
ne dignam quidem existimavit, quam brevi verbo at-
tingeret. Hactenus omnia quasi perpetuo filo cohærere
vidimus. Jam vero Photium dicas, ne excerptum nimis
abrupte concluderetur, clausulam illam ‘*Πῶμος δὲ οὐ τ. λ.*
ceteroquin parum aptam, antequam finem faceret excerpti-
pendi, ad superiora adjunxisse, cuius particulæ argu-
mentum singulaque verba ab Appiano illa quidem, sed
non ex continua ejus narratione sumpta hand dubie
sunt. Neque enim alia ratione aut mirus ille subitusque
transitus a pueris exponi jussis in Romulum Remumque
materno genere gloriantes, aut ipsa grammatica verbo-
rum structura non nimis videtur offenditionem habere;
nisi forte pannus ex deinceps narratis excerptus atque
laceratus superioribus assutus esse dicendus potius est,

---

²⁰) Dio Cass. (Reimar I, pp. 3, 4) Faustulo pastori pueros in
Tiberim jaciendos traditos esse narrat. Hanc narrationem
Plutarchus quoque (Rom. 3) cognitam habuit, quæ, si Aue-
tori O. G. R. (c. XXI) credere licet, ab Valerio Antiate
originem videtur duxisse.

Ceterum ubicunque apud Appianum illa verba fuerunt posita, locus tamen apud Dionys. II, 2 sub fin. ei ante oculos videtur fuisse.

II. Excerptum ejusdem Photii. Ibidem.

Septem reges Romanos, sicut Dionysius (I, 75), sic Appianus etiam in transitu enumeravit; ille vero annos imperii singulorum, hic sortem eorum supremam respexit²¹⁾. Ceterum in aliis quoque rebus ab Dionysio hic illuc discessit. Ancum Hostilium pro Tullo vix quisquam noverit²²⁾. De miti patroique Romuli imperio Appianus, quum Dionysio (II, 56), Plutarcho (Rom. 27; Num. 2), Zonaræ (VII, 4), quin sibimet ipse repugnet (al. loc. Civil II, 114), propius ad Livium (I, 15, 16) accedere videtur²³⁾. Ancum vero Marcium morbo perisse, neque Dionysius, nec Livius, nec ceteri sciunt; ex confusa memoria scribens, rebus inter se permixtis, sicut ad Hostilium Anci nomen, ita ad Ancum Hostilii morbum, videtur retulisse, quem Livius (I, 15, 16) et Plutarchus (Numa, 22), non Dionysius (III, 35) commemoravit.

²¹⁾ Plutarchus, qui similia fere habet (Num. 22), oculis ejus animoque obversatus esse videri poterat, nisi ea rursus obstantent, quæ ab illo de Romulo (c. 2) et de tribus post Numam regibus trucidatis (22) referuntur; quanquam ea repugnantia apud Appianum non ita magni momenti est.

²²⁾ In nominibus referendis ab Nostro peccatum sexcenties invenias; mendum autem ipsi Appiano tribuendum esse, verba, quæ sequuntur, satis produnt (*καὶ Ἀγνού ἐπέροι, τοῦ καὶ Μαρκίου*: et alterius Anci, qui et Marcus vocatur) Neque tamen negaverim hoc excerptum nonnihil defectu laborare: v. πατρικῶς vel simile quid ante βεβασιλευκῶς a librario fortasse prætermissum est; post v. Σόας numerus excidit annorum.

²³⁾ De morte Romuli efr. Niebuhr. I, p. 245.

III. Fragmentum apud Suidam. — ΑΙΘΑΖΩ.

Si locus integer Appiani est, hæc quoque e memoria scripsisse judicari debet. Apud Dionysium (II, 39, 40) duplex narratio est, Fabii Pictoris atque Pisonis Censorii, quorum uterque in aliis dissentiens scuta in Tarpeiam projecta esse tradidit; neque vero Livius discrepat, apud quem (I, 11), nullis auctoribus nomine citatis, eadem de Tarpeia fabulæ inveniuntur. Plutarchus autem (Rom. 17), alium dueem secutus, aurum et scuta simul in eam congesta prodit; idem Plutarchi compilator Zonaras VII, 3. Quæ quum ita sint, Appianum a Plutarcho proprius abesse videoas. At hoc fragmentum utrum ad Appianum necne referendum sit, primum dubitari licet; deinde, quod locus, nisi ad notionem vocabuli explicandam, non adhiberi debuit, eo potuit fieri, ut partem sententiæ suo proposito alienam Suidas excluderet²⁴⁾.

IV. Excerptum I. de Legationibus.

Quod ad bellum a Sabinis mulieribus compositum attinet, utrum Appianus Dionysii narrationem ubiiorem²⁵⁾ in brevius contractam paulo liberius in usum converterit atque ipse oratorem egerit, an in his rebus alium præterea scriptorem consuluerit, haud facile pro certo affirmaveris. Hersiliam, legationis principem, ab Dionysio commemoratam, quemadmodum Livius (I, 13), sic Appianus etiam silentio prætermisit; neque enim cum hac Hersilia confundenda alia est; quam Livius supra (c. 11) in simili causa commemoravit. Apud Plutarchum (Rom. c. 19) non prius Hersiliæ, quam post finitas processus, mentio fit. Res autem non ita magni esse momenti

²⁴⁾ Cfr. Schweighaeuser, annotat, ad h. I. p. 139.

²⁵⁾ Cfr. Dionys. II, 44—47; it. supr. c. 30.

videtur. In precibus mulierum referendis Appiano cum Livio nonnihil similitudinis intercedere videas; in ceteris rebus Dionysio Noster similior est. Viam sacram, quo reges convenere, de qua Livius facet, Appianus cum Dionysio communem habet: nomen vero ex illa re esse ductum, ipse ex suo ingenio addit. Plutarchus autem (l. c.), quem Zonaras (VII, 4) sequitur, pro sacra via comitium posuit, cui ab coeundo nomen inditum esse interpretatur.

V. Fragmentum apud Suidam. — ΙΑΙΟΞΕΝΟΣ.

Locus ad consilia Fidenatum Veientiumque pertinet, qui in Romanos et Albanos inter se belligerantes impetum facere constituerunt. Quae ab Dionysio (III, 5—9) multis verbis commemorantur, ea Appianus in pauciora redegit. Dionysius autem (c. 8) Mettum narrat de illorum populorum insidiis ab hospitibus Fidenatisbus (*παρὰ ξένων*) litteras accepisse; eas praesenti Hostilio recitari atque ipsam rem ab eo, qui litteras pertulisset, uberioris verbis exponi imperatorem Albanum jussisse; Appianus vero: imperatorem (Albanum) eam rem, quam ex privatis hospitibus (*παρὰ ἴδιοξένων*²⁶⁾ comperisset, Hostilio renunciasse. De hac re Livius nihil habet; qui (I, 23) Mettum coram Hostilio de periculis minantibus alio modo loquentem fecit.

VI. Apud Suidam. — ΒΛΑΣΦΗΜΩ.

Hæc de Albanis dicta esse, Mettum Fuffetium convicio insectantibus, quod summa rerum tribus viris esset commissa, jam ex Liv. I, 27 et Dionys. III, 22,

---

²⁶⁾ Αἰσθάνεσθαι παρὰ τινι πρ. τινος, vix quisquam dixerit, Schweighaeus. παρὰ ἴδιοξένων malit; equidem Dionysii v. ξένων respiciens scripturam apud Appian. ἴδιοξένων ex ἴδιοξένων corruptam esse cohjicio.

23, satis intelligitur. Quanquam ad verba Livio Appianus similior est, nihil tamen obstat, quo minus illud Dionysii (c. 22) ὡς πανῶς ἐστρατηγηότα suo Marte in eandem sententiam interpretatus esse existimetur. Schweighaeuser autem, qui “*αὐτὸν*” falso ad Tullum Hostilium et tres illos viros ad Horatios retulerit, locos citavit his rebus alienos (Liv. I, 25; Dionys. III, 18. sqq.).

VII. Apud Suidam. — *AIKAIOTN.*

De pace cum Gabinis facienda Appianum non videas nisi Dionysii verba (IV, 54 fin.) variasse: Appian.: συμβάσεις ποιεῖν; Dionys.: ὅμολογίας ποιήσαθαι π. τ. Γαβ.; Appian.: ἐφ' οἷς ἀν Γάβ. δικαιῶσιν; Dionys.: ἐφ' οἷς ἀν ἐκείνοι θέλωσι δ. Livius hanc rem omnino prætermisit.

VIII. Apud Grammaticum San-Germanensem, Bekk.

Anecdot. p. 180, 15.

Fabulam illam de libris Sibyllinis Dionysius (IV, 62) refert, Livius omisit. Similia fere Dio Cassius narravit, (ut ex Tzetze ad Lycophront. Reimar. II. p. 1522, et ex Zonara VII, 11 est colligendum). Hæc in antiquis annalibus prodita esse Gellius dicit (I, 19).

IX. Fragmentum apud Suidam. — *OPATIOΣ.*

AXPHΣΤΙΑ.

Appiano Dionysii narrationem (V, 24, 25) ante oculos fuisse, perspicuum est, sed quæ de vulneratione apud illum leguntur, studio rei variandæ parum, ut solet, accurate reddidit. Livius (II, 10), Plutarchus (Poplic. 16) nihil de Horatii sorte iniqua prodiderunt, quanquam hic vulnera ejus commemoravit; quod etiam ab Dione esse factum, ex l. XLV, 32 colligendum est²⁷⁾.

²⁷⁾ Reimar. I, p. 441: οὐ μά τὸ σκέλος τὸ Ὀρατίον.

Prorsus aliter Polybius (VI, 55), qui Horatium, ponte rescessisse, vitam cum voluntaria morte commutasse narrat.

X. Apud Suidam. — *ΠΡΟΣΗΣΕΣΘΑΙ.*

De consulibus (P. Valerio & M. Horatio) Tarquinium in urbem recipere jussis Appianus²⁸⁾ Dionysium (V, 26, 27) secutus, sententiam illam "τὰ ὄρκια προὐτειναν" a superioribus Dionysii locis repetiit (V, I, καὶ ὄρκια τεμόντες ο. τ. λ; 21, αἰτιωμένης τ. β.—ὄρκους ο. τ. λ). De hac re neque Livius (II, 12), neque Plutarchus (Poplic. 17) quidquam prodiderunt.

XI. Excerptum Peirescianum²⁹⁾ de Virtut. et Vit.

Insigne documentum videoas, qua ratione Appianus Dionysium compilaverit, non singulis ejus sententiis nisi alio transpositis et in breve contractis, verbis hic illic nonnihil variatis, quo variandi studio inductus haud raro ex Dionysii verbis falsam notionem effecit³⁰⁾. De Appio Claudio Regillensi h. l. agitur. Conferamus singula.

Dionys.	Appian.
V, 40. — <i>οἱ Σαβῖνοι —</i>	<i>Ταρκύνιος Σαβῖνοις κα- ζψηφίσαντο Ἀρμαίοις πο-</i>

²⁸⁾ Cfr. præterea Præfat. Appian. c. 6.

²⁹⁾ Si profecto hoc fragmentum, ut inscriptio in mscr. exemplari præfixa indicavit, ex libro de Regibus excerptum est historiaque Romana eo libro usque ad mortem exulis Tarquinii ab auctore fuit deducta, ubi luculentius invenias exemplum, qua arte historica Appianus in rebus disponendis usus sit!

³⁰⁾ *Πελάτας* h. l. δούλος interpretatur, sive ea, quæ Dionysius (II, 9) de clientium origine alioquin parum recte enarravit, ita intelligenda esse sibi persvasit, sive, id quod potius credam, eam Dionysii partem, ubi de rei publicæ institutis agitur, omnino neglexit, ut qui ad res bello potius, quam pace gestas animum ubique intenderet. Cfr. Præfat. c. 12.

Dionys.

λεμεῖν, (ώς λελυμένων σφίσι τῶν σπουδῶν, ἐπειδὴ βασιλεὺς Ταρκύνιος ἔξεπεσε τῆς ἀρχῆς, πρὸς ὃν ἐποιήσαντο τοὺς ὄρκους) πεισθέντες ὑπὸ Σέξτου — Ταρκυνίου — ὃς αὐτοὺς — ἔξεπολέμωσε.

'Ανήρ τις, ἐκ τοῦ Σαβίνων ἔθνους, πόλιν οἰκῶν 'Ρήγιλλον, (εὐγενῆς καὶ χρήματι) δυνατός. — *Κλαύδιος*, αὐτομολεῖ πρὸς 'Ρωμαίους, συγγένειάν τε μεγάλην ἐπαγόμενος καὶ φίλους καὶ πελάτας — οὐκ ἐλάττους πεντακισχιλίων—.

Causa deinceps affertur, cur Romam transfugeret: — εἰς δίκην αὐτὸν ἐπῆγον αἰτιασάμενοι προδοσίαν, δότι — ἀντέλεγε τοῖς ἀξιοῦσι τὰς σπουδὰς λελῦσθαι, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας οὐκ εἴα υρια εἶναι τὰ δόξαντα τοῖς ἄλλοις ἡγεῖσθαι. ταῦτην ὁρόδων τὴν δίκην — fugit, διοπήντεού μικρὰν εἰς τὰ πράγματα παρέσχε καὶ τοῦ πατορθωθῆναι τόνδε τὸν πόλεμον ἀπάντων ἔδοξεν

Appian.

Κλαύδιος δὲ, ἀνήρ Σαβίνος, ἐκ 'Ρηγίλλου πόλεως δυνατὸς, οὐκ εἴα τοὺς Σαβίνους παρασπονδεῖν· ἔως, ιρινόμενος ἐπὶ τῷδε, ἐφυγεν ἐς 'Ρώμην, μετὰ συγγενῶν καὶ φίλων καὶ δούλων πεντακισχιλίων.

Oīs πᾶσι 'Ρωμαῖοι χώραν ἐς οἰκίας ἔδοσαν, καὶ γῆν ἐς γεωργίαν, (καὶ πολίτας ἔθεντο: hoc suo

Dionys.

αἰτιώτατος γενέσθαι· ἀνδ’ ὃν ή βουλὴ καὶ ὁ δῆμος εἴς τε τοὺς πατριώντας αὐτὸν ἐνέγραψε, καὶ τῆς πόλεως μοῖραν εἴσασεν — εἴς πατασκευὴν οἰκιῶν χώραν τ’ αὐτῷ προσέθηκεν — ὡς ἔχοι διανεῖμαι οὐλήρους ἄπασι τοῖς περὶ αὐτόν ἄρ’ ὃν καὶ φυλὴ τις ἐγένετο σὺν χρόνῳ, *Κλανδία* παλούμενη, —.

Appian.

ingenio invenit). Τὸν δὲ - *Κλαύδιον* καὶ ἐς τὸ βουλευτήριον πατέλεξαν, ἀποδεινύμενον ἕργα λαμπρὰ πατὰ τῶν Σαβίνων καὶ φυλὴν ἐπώνυμον αὐτοῦ πατέστησαν.

Ceteri scriptores non nisi in rerum summa cum utroque consentiunt, in singulis partibus dissimiles, in quibus rebus Livius (II, 16) Appiano brevior, Plutarchus (Poplic. 21) Dionysio longior est et ab utroque in pluribus discrepat. Sabinum Appii nomen Livius et Plutarchus adjiciunt; numerum clientium Livius prætermisit, Plutarchus de quinque milibus familiarum loquitur; Livius cum Dionysio clientes (*πελάτας*), factionem (*έταιρείαν*) Plutarchus commemorat.

XII. Apud Suidam. — ENΣΠΟΝΔΟΣ. ΠΑΡΕΣΙΣ.

Quæ de Latinis Romanos accusantibus h. l. Appianus prodit, ea ex Dionysii l. V c. 51 exscriptissime mihi videtur; quæ de Latinis bellum inferentibus apud Nostrum leguntur, ea ad Dionysii l. VI c. 3 referenda esse censeo, ubi pugna ad lacum Regillum commemoratur. Ad utrumque fragmentum Schweighaeuser Dionys. l. V c. 61 parum commode laudavit; neque enim de parando bello (ut Latine convertit) sed de

gerendo h. l. dictum est. Livius (II, 19) Latinorum criminationes prorsus prætermisit.

Ex Appiani
Romanarum Historiarum Libro II.
De Rebus Italicis
Excerpta et Fragmenta.

In rebus a Gaio Marcio Coriolano gestis Appianum Dionysii compilatorem ubique agnoscas; quamquam Noster, verbis variatis sententiisque circumscriptis, eas res, quas excerptis, nova specie induere studet.

Quod ad horum fragmentorum ordinem attinet, Schweighaeuser primo loco illud posuit, quod quarto demum ponendum esse mihi videtur.

I. Apud Suidam. — *ΑΠΑΞΙΩΝ.*

Quæ de repulsa Coriolani Appianus h. l. prodit¹⁾,

¹⁾ Ο δὲ δῆμος — οὐκ ἔχειροτόνησεν. Notiones vv. δῆμος et βουλή Appianus ab Dionysio confundere probe didicit. Sicut enim δῆμος apud Nostrum nunc de populo, nunc de plebe, sic βουλή alias de patriciis, alias de senatu intelligendum est. Id genus exempla vid. Civil. I, (de plebis et patriciorum certaminibus, de secessione plebis in montem sacrum facta; ibidem hujus loci oblitus consules dicit tunc ἀπὸ τῆς βουλῆς esse creatos, imo sua ætate id fieri dicere debebat); Ital. VIII, 2, IX; Samnit. VII, 3; Punic. 112; Civil. III, 55; II, 10, 100; IV, 96; I, 12 (ubi πλῆθος et δῆμος promiscue adhibentur); all. Quæ quum ita sint, ne sane multum ei tribueris, si quando casu aut forte fortuna singulorum ordinum homines recte distinxit e. c. Cretic. VII, ubi πατρίνιος, Samnit. I, ubi δημότης, Ital. IΔ, ubi εὐπατρίδης recte adhibentur.

cum Dionysii narratione (VII, 21) consentiunt, quam ex aliqua parte Plutarchus etiam in usum convertit (Coriol. 13—16). V. *φρόνημα* de Coriolano Dionysius non illo quidem loco, sed alias saepius usurpavit (VI, 92; VII, 34). De hac repulsa Zonaras quoque (VII, 16) Dionem secutus refert, Livius ignorat (II, 34).

II. Apud Suidam. — ΠΙΜΠΑΤΑΙ.

De Coriolano in exsilium abeunte Dionysium legas (VIII, I). Idem fere Plutarch. (Coriol. 21), Liv. II, 35.

III. Apud Suidam. — ΑΛΛΑΞΑΜΕΝΟΣ.

Paucis verbis sententia redditâ est orationis Coriolani apud Volscos, quam apud Dionysium legimus (VIII, 5—9). Hujus vero rei neque Livius (II, 39), neque Plutarchus (Coriol. 27) mentionem faciunt.

IV. Apud Suidam. — ΚΑΗΠΟΥΧΟΝ.

Quæ ab Appiano de bello Volscorum et de Romanorum colonis narrantur, ea referenda esse videntur ad Dionysii narrationem l. VIII, 9—21, ubi (c. 14) *κληρούχοις* ‘*Ρωμαιών* commemorantur. Dionysium Plutarchus quoque (Coriol. 27—30) sequitur, sed v. *κληρούχοις* non habet; neque ab illo Livius dissentit (II, 35, 39), sed multo brevius rem attigit.

V. Excerptum II de Legationibus.

Iam fragmentum sequitur et amplius et in primis dignum, cui aliquantum immoremur, ut et Dionysii narrationem ab Appiano compilatam esse eluceat et quo modo factum hoc sit, ante oculos ponatur. Coriolani autem bellum patriæ inferentis mentio est. Res apud utrumque singulas inter se conferamus.

Dionys.

VIII. 22. [ώς] ὁ Μάρκιος — ἥγεν ἐπὶ τὴν ‘Ράμην — καὶ τῆς πόλεως σταδίους τετταράκοντα ἀποσχῶν κατεστρατοπέδευσε, — συνέδραμον ἄπαντες — ὁ δημιοτικοὶ, καὶ τούς πατρίους ἐνάλουν εἰς τὸ βουλευτήριον καὶ εἰ μή προβουλεύσωσι ῥάνδρῳ τὴν πάθοδον, αὐτοὶ βουλεύσεοσθαι περὶ σφῶν αὐτῶν ἔφασαν ὡς προδεδομένοι·

Tότε δὴ (tum demum, cfr. c. 21 fin.) — οἱ πατρίουι — ψηφίζονται πρεσβευτὰς πρὸς τὸν Μάρκιον ἀποστεῖ-

Appian.

1. Τοῦ Μαρκίου — κατὰ ‘Ρωμαίων ἐνστρατεύσαντος, καὶ τεσσαράκοντα σταδίους ἀποσχόντος ἀπὸ τοῦ ἀστεος καὶ στρατοπεδεύσαντος, ὁ δῆμος ἥπειλε τῇ βουλῇ παραδώσειν τὰ τείχη τοῖς πολεμίοις, (eam sententiam Dionysii verbis subjicit) εἰ μή πρεσβεύσουντο περὶ διαλλαγῶν πρὸς Μάρκιον (vid. Dionys. infr.).

‘Η δὲ μόλις (ægre) ἔξεπεμψεν αὐτοκράτορας, [...] περὶ εἰρήνης ‘Ρωμαίοις πρεπούσης²⁾.

²⁾ Mea conjectura: quae et ad sententiam apta est, et quam ipse locus corruptus svaldet. Legebatur enim in mscr. exemplari Ursini: εἰρήνην περὶ ‘Ρωμαίους πρεπούσης, cui jam corrupto loco aliam corruptelam Ursinus, certe non medelam attulit. Ursini emendationem editores secuti „περὶ εἰρήνης ‘Ρωμαίους πρέσβεις“ in contextu posuerunt, quorum verborum sententiam ineptam jam ipse vedit, quare facilima via inita in notis, ubi verba contextus repetiit, vocabulum ‘Ρωμαίουs præteriit. Schweigaeuser in mscr. intercidisse aliquid putavit, quod ad illud ‘Ρωμαίουs referretur. De loci a me emendati sententia ad Dionysium provocabo, qui sæpius de pace, quæ populo Romano conveniret, mentionem hie fecit (VIII, 36, 37, 48, εἰρήνην ἀμφοτέροις τ. ἔθνεσι καλὴν κ. πρέποντα); et ad ipsum Appianum, cuius vv. cfr. infr. c. 2 „συνθησομένους τὰ πρέποντα“, tum ea, quæ de alterius legationis mandatis ibid. leguntur. At ne sic

Dionys.

λαὶ πέντε ἄνδρας — περὶ
διαλύσεώς τε καὶ φιλίας
διαλεξομένους ἥσαν δὲ ἄν-
δρες — ὑπάτιοι

Appian.

quidem locus mihi videtur satis in integrum esse restitutus, sed quid porro medelæ sit afferendum, incertus hæreο̄ cod. auxilio destitutus. Quid enim significat illud *αὐτοκράτορας*? Hominesne dicam plena potestate instructos? quæ significatio verbi nusquam, nisi fallor, apud Nostrum invenitur. Nescio an potius de imperatoribus accipiendum sit, quo significatu hoc verbum sæpius ab Appiano usurpatum (Præfat. 6, Civil. II, 87, al); nec tamen placet sic nude possum, quare Dionysium respiciens (VIII, 22) πέντε ἄνδρας aut simile quid ex idisse crediderim. Quod autem illud Dionysii ὑπάτιοις Appianus *αὐτοκράτορας* interpretatus esse videtur, non miror sane, quum studium ejus rerum nominumque variandorum mecum considero; et quod *αὐτοκράτορας* viros fortasse intelligi voluit, qui imperatores fuissent, nihil certe difficultatis habet, ut qui viros consulares consules, prætorios prætores, tribunicios tribunos vocaverit: vid Civil. IV, 13 Quin ipso hoc loco (infr. 3) eosdem homines, quos Dionysius in superioribus ὑπάτιοις vocavit, Noster ὑπάτοις nominat. In his rebus sive incuria sive ignorantia mirum quantum laborat. Quamquam enim vv. δικτάτωρ, ἀνθύπατος, στρατηγός hic illie ab eo adhibentur, haud raro tamen v. ὑπάτοις, quo plerumque consulem significat, sicut in consularem, sic in illas quoque dignitates transferre solet. Idem in ὑπα-
τείᾳ et ὑπάτοις ἀρχῇ valet. Ut exempla afferam, Gall. V ὑπάτοις ἀρχῇ, quod apud Dionys. XIII, 11 de consulatu, apud Nostrum de dictatura accipiendum est; paulo infra (XIII, 17) Dionys. dictatorem Græce interpretatur ἡγεμόνα πολέ-
μου καὶ εἰρήνης ἔξοντιαν ἔχειν αὐτοκράτορα; Civil. I, 103, quindecim illi ὑπάτοις consulares, consules, proconsules una sunt intelligendi; Italic. V, 3, Sicul II, 1, ὑπάτοις, consularis; Civil II, 87, IV, 13, ἄνδρες ὑπάτοις, consulares; Hispan. 83 ὑπατείᾳ, dignitas proconsularis; Hannibal. 48, ὑπάτοις, proconsul; Hispan. 42 ὑπάτοις, prætor.

Jam Appianus narrationis deinceps Dionysii copiam brevi circumscribit, verba et sententias ex diversis apud illum orationibus excerptas atque huc illuc transpositas varie in usum convertit.

Dionys.

Legatio prima.

VIII, 22: ὡς δ' ἀρίστοντο ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, — Minucius ad Marcium orationem habuit (23—29): cfr. 23, 24: τίνος οὖν ἡμεῖς οἱ πατρίκιοι τῶν συμβεβηκότων καιῶν γεγόναμεν αἴτιοι; 25: ἂ δὲ ὑποτίθεοθαί σοι — καὶ ὑπισχγεῖσθαι διαλλαττομένῳ π. τ. π., ταυτί — ὑπάρχει δέ σοι — παταλύσασθαι τὸν πόλεμον — πάθοδον π. τ. λ. Cfr. 50 (in oratione matris): — πρέσβεις φέροντας σοι τῶν τ' ἔγκλημάτων ἄφεσιν καὶ πάθοδον π. τ. λ.

VII, 29: — τοῖς δ' ἄλλοις ‘Ρωμαίοις ἀπέχθομαι π. τ. λ. 32: — ἐγὼ πολέμιος ἐγενόμην τ. Οὐδολούσκοις καὶ πολλὰ ἡδίκησα αὐτοὺς κ. τ. λ. 35. — οὐ μὴν ἄλλα — τάδε ἀποκρίνομαι ἐάν ἀποδιδῶσι ‘Ρ. Οὐδολούσκοις χώραν — πόλεις — π. ισο-

Appian.

Οἶ παρελθόντες ἐς τὸ Βολούσκον ἀκροωμένῳ προύτειναν ἀμνηστίαν καὶ πάθοδον, εἰ παταλίσαι τὸν πόλεμον, τῆς τε βουλῆς αὐτὸν ὑπεμίμνησκον, ὡς δύνχ' ἀμαρτούσης ἐς ἀντόν.

‘Ο δὲ πολλὰ τοῦ δήμου πατηγορήσας, περὶ ὃν ἐς αὐτὸν καὶ Βολούσκους ἐξημαρτήσεσαν, (injuriam scilicet Coriolano et Volscis illatam mirum in modum Appian, confundit; vid. Dionys.), ἐπήγγελλε ὅμως, Βολούσκους αὐτοὺς διαλλάξειν·

Dionys.

*πολιτείας μεταδόσουσιν ὡς
Λατίνοις — διαλύσομαι
πρὸς αὐτοὺς τὸν πόλεμον
— καλόν τοι τὰς ίδιας ἔκασ-
τον ἔχοντα πτήσεις ἐν εἰ-
ρήνῃ ξῆν — αἰσχόν δὲ
τῶν ἀλλοτρίων περιεχομέ-
νους κ. τ. λ. — προστίθετε
κ. τ. πόλεις τῶν ἡδικημένων
π. β. ἐὰν μὴ πρατῶσι —.
Τούτων οὐθὲν — πλέον —
ἄπιτε καὶ σκοπεῖτε ὅ τι
πρακτίον — δίδωμι χρόνον
— ἡμερῶν τριάντα κ.
τ. λ.*

VIII, 36. — ἥγεν ἐπὶ
τὰς λοιπὰς τ. Λατίνων
πόλεις. — γενόμενος δὲν
ἡμίραις τριάντα πόλεων
ἐπιτὰ κύριος, ἥκεν — (τὰς
ἀποκρίσεις ληψόμενος ε.

35 fin.)

Quæ verba infra apud Appianum leguntur, frigi-
dam certe sententiam exhibent. Primo ille quidem
aspectu aliquid novi adjecisse videtur, sed si rem di-
ligentius examinaveris, Nostrum videoas, loco illo Dio-

Appian.

*ἄν — γῆν — πόλεις ἀπο-
δῶσι κ. ποιήσωνται πολί-
τας³⁾), ὥσπερ Λατίνους
ἔως δὲν ἔχωσι τὰ τῶν
πρατούντων δι πρατούμενοι,
οὐχ ὁρᾶν, τίνες αὐτοῖς ἔσον-
ται διαλύσεις (Dionysii
sententiæ brevissime con-
tractæ et paulo liberius
reditæ). Ταῦτα μετοίσον-
τας ἀπέλυε τ. πρέσβεις κ.
τριάντα τριάντας εἰς τὴν
σκέψιν ἐδίδον.*

2. Τραπεῖς δὲν τοὺς
ἄλλους Λατίνους, ἐπτὰ
πόλεις αὐτῶν εἶλε τ. τριά-
ντα τριάντας. καὶ ἥκεν
ἐπὶ τὰς ἀποκρίσεις.

³⁾ Dionysius ἴσοπολεῖα et πολιτεία, ἴσοπολῖται et πολῖται pro-
misseue adhibet; idem ab eo Appianus didicit apud quem
ἴσοπολῖταις πόλις et πολῖταις πόλις nihil differunt (Civil. I, 10;
I, 65). Ceterum de isopolitia vid. Madvig. Opusc. I. p. 223. sqq.

nysii (c. 36 fin.), ubi a patribus, quid consilii capiant, deliberatur, festinanter perfecto, in mirum incidisse errorem rerumque ordinem plane pervertisse, ut qui priorem illam deliberationem de responso reddendo in responsum mutaverit vere datum atque legatos denuo ab Romanis missos fixerit, quorum postulata Marcio non probarentur.

Dionys.

VIII, 36 (fin. Quo tempore Coriolanus urbes Latinorum cepit, *Pompeios — πολλὰ βουλευσαμένοις ἔδοξε μηδὲν ἀνάξιον ποιεῖν τῆς πόλεως*, ἀλλ’ ἐὰν αὐτῶν ἀπέλθωσιν ἐν τῇς χώραις *Oνολοῦσκοι — καὶ πρεσβεις ἀποστείλωσι τοὺς διαλεξομένους περὶ φιλίας, tum senatum populumque Romanum, quibus æquis conditionibus pax concilietur, una decreturum.*

Legatio altera.

VIII, 37. — πρεσβευτὰς ἑτέρους — δέκα ἄνδρας ἐκ τῶν ὑπατιῶν (patres delegerunt) τοὺς ἀξιώσοντας τὸν ἄνδρα μηδὲν ἐκφέρειν ἐπιταγμα βαρὺ, μηδὲ ἀναξιον τῆς πόλεως, ἀλλὰ — πειθοῖ καὶ διὰ λόγων συμ-

Appian.

Oἱ δὲ ἀπενοίναντο (responderunt), ἐὰν ἐκ τῆς Π. γῆς ἀπαγάγγη, τ. στρατὸν, πέμψειν τοὺς συνθησομένους αὐτῷ τα πρέποντα. Πάλιν δ' ἀντειπόντος (rursus legati mittuntur). De legatis ab hoste mittendis apud Dionysium sermonem esse, non animadvertis.

— ἐπειπον ἑτέρους δέκα δεησομένους μηδὲν ἀνάξιον ποιεῖν τῆς πατρίδος, μηδὲ ἐπιτάγματος, ἀλλ’ ἐκουσίους, ἐάν γίγνεσθαι τὰς συνθήκας ἀΐδούμενόν τε τὴν πατρίδα, καὶ τὸ τῶν προγόνων ἀξιώματα τιμῶντα,

Dionys.

βατηρίων — πειρᾶσθαι — εἰ βούλεται — ποιήσασθαι ὅμολογίας — . Οἱ — πρέσβεις — πολλὰ ἐπαγωγὰ διελέγοντο, φυλάττοντες — τὸ ἀξιώματῆς πόλεως. — ‘Ο δὲ Μ. ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀπεκρίνατο, συνεβούλευσε δὲ πρετόν τι βουλευσαμένους ἥκειν τριῶν ἕντος ἡμερῶν.

Legatio tertia.

VIII, 38. Sperantes, fore, ut Marcii animus flecteretur, εἰ τιμιωτέρᾳ πρεεβείᾳ δεηθεῖεν ἀντοῦ, — ιερεῖς miserunt — τὰς ιερὰς ἀμπεχομένους ἐσθῆτας — τὸν αὐτὸν φέροντας τοῖς προτέροις λόγους. — οὐδὲ τούτοις ἔδωκεν ὁ Μ. ἀπόηκοιν — ἄλλ — τὰ κελεύομενα ποιεῖν συνεβούλευεν — ναὶ τὸ λοιπὸν ἀπεῖπε μὴ διαλέγεσθαι πρὸς αὐτόν. Hoc responso relato, Romani ὡς πολιορκησόμενοι παρεστενάζοντο, militibus dispositis ἐπὶ τοῖς τείχεσιν.

Appian.

(sententias ab Dionys. 36, fin. mutuatur) τῶν ἐσ αὐτὸν οὐχ ἄμαρτόντων (quod, tanquam exemplum τῶν πολλ. ἐπαγωγῶν apud Dionys., suo ingenio invenit). — ‘Ο δὲ τοσοῦτον ἀντοῖς ἀπεκρίνετο τριῶν ἄλλων ἡμερῶν ἥκειν βουλευσαμένους τι πάλλιον.

· Οἱ μὲν — τοὺς ιερέας ἐπεμπονταῖς ιεραῖς ἐσθῆτιν ἐσταλμένους, ταυτὰ τ. Μ. δεησομένους · Ο δὲ ναὶ τούτοις ἔρη, δεῖν ἢ τὰ κελεύομενα ποιεῖν ἢ μηδὲν ἀφικνεῖσθαι πρὸς αὐτόν. — ‘Ἐσοῦν πολιορκίαν παθίσταντο· ναὶ τ. τείχος ἐπλήρουν λίθων ναὶ βελῶν ὡς ἄνωθεν ἀμυνόμενοι Μ. Rem ad extremum non nihil variatam suo Marte exornavit.

Dionys.

Legatio quarta.

VIII, 39. — *Oὐαλερία* — *Ποπλικόλα* — ἀδελφὴ — προσναλεσαμένη τὰς ἀγυναικας — λέγει πρὸς αὐτὰς ταύτην ἔχουσαι τ. πιναράν τ. καὶ ἄκοσμον ἐσθῆτα καὶ τὰς ἄλλας παραλαβοῦσαι γυναικας, καὶ τὰ τέκνα ἐπαγόμεναι, βαδίζωμεν ἐπὶ τὴν Οὐετονορίας, τ. Μαρκίου μητρὸς οἰκίαν καὶ δεώμεθα — προελθεῖν ἐπὶ τὸν χάρακα τ. πολεμίων ἄγονσαν τ. τ. νίνιονος καὶ τ. μητέρα αὐτῶν (*Οὐολονυμίαν*), καὶ ἥμας ἀπάσας κ. τ. λ. — ἐπειτα ἵνετιν γενομένην τοῦ τέκνου (*Μαρκίου*) — δεῖσθαι μηδὲν ἀνήνεστον κατὰ τῆς πατρίδος ἐξεργάσασθαι. Adde capp. sqq. ubi Volumnia illis adjungitur atque res a Valeria proposita quomodo acta sit, narratur usque ad init. c. 43. — c. 43 — προσήγγειλαν τὰ γενόμενα τοῖς ὑπάτοις οἱ δέ — συνεπά-

Appian.

3. *Βαλερία* δὲ, *Ποπλικόλα* θυγάτηρ, πολλὰς ἀγομένη γυναικας ἐπὶ τ. τ. μητέρᾳ τ. Μαρκίου *Βετονορίαν* καὶ ἐπὶ τ. γυναικα *Βολονυμίαν* πένθιμα ἥματισμέναι πᾶσαι καὶ τ. παιδία ταῖς ἱκεσίαις ἐπιφέρουσαι, συνεξελθεῖν αὐταῖς πρὸς Μαρκ. ἡξίουν αὐτας, κ. δεηθῆναι φείσασθαι σφῶν τε αὐτῶν κ. τῆς πατρίδος. Άι μέν — τῆς βουλῆς ἐπιτρεπούσης, ἐξῆσαν, μόναι γυναικες, εἰς ἐχθρῶν στρατόπεδον. His paucis verbis immanem illam narrationis. Dionysii copiam circumscripsit, singulas res inde mutuatus. Incuria autem factum est, ut pro Poplicolæ sorore (Dionys. VIII, 39; Plutarch. Coriol. 33) filiam poneret, quam inter obsides Porsenæ datos, velut ab Dionys. (V, 32) et Plutarch. (Poplic. 18, 19), sic etiam ab Nostro supra commemoratam fu-

Dionys.

λονν τὴν βουλὴν περὶ τ.
ἔξοδου τ. γυναικῶν — ἐνίκα
— ἡ συγχωροῦσα γυάμη τ.
γυναιξὶ τὴν ἔξοδον. Infr. c.
44. ἄτερ ἀνδρῶν φυλακῆς
(= μόναι γ. apud Appian).

VIII, 44. ‘*O Μάρκιος—
quum Romanæ matronæ ve-
nire nuntiarentur, πρῶτον
μὲν ἐθαύμασε τ. τόλμης
τ. γυναικας — ἐπεὶ δ' ἀγχοῦ
ἥσαν, ὑπαντῖν τ. μητρὶ^ν
προελθὼν ἔγνω — τοὺς τ.
πελένεις — ἀποθέσθαι —
καὶ τ. ὁράθδους, ὅταν ἐγ-
γὺς γένηται τ. μητρὸς,
καταστεῖλαι. κ. τ. λ. Adde
ex magna copia c. 45. —*

*M -- ὥχετο — ἡσπάζετο
(init. c.); λέγειν ἐκέλευσε,
τίνος δεομένη πάρεστιν
(med.); ἐπειτα π. τ. ἐπι-
φανεστ. τ. τ. ἡγεμόνων κ.
τ. λ. — λέγειν (extrem.).*

Appian.

isse, veri saltem simile
est.

‘*O — Μάρκιος, θαυμάζων
τ. εὐτολμίας τ. πόλιν, οἷα
Ρωμαίων ἐστὶ καὶ τὰ γύ-
ναια, προσιούσαις ἀπήντα.
καὶ τ. φάρδους καθήρει κ.
τ. πελένεις διὰ τὴν μη-
τέρα προσδραμών τε ἡ-
σπάζετο, καὶ ἦγεν ἐπὶ τὸ
συνέδριον τ. Βολούσιων κ.
λέγειν ἐκέλευσεν ὅ τι χρήζοι.*

Jam vero videas, quomodo Appianus, rebus et sen-
tentiis, quas e diversis Dionysii locis furatus sit, ad
libidinem conjunctis neque nisi alia ratione dispositis,

furtum sic obscuratum iri speraverit. Priorem scilicet matris orationem ad filium ita conscripsit, ut sententias partim ex colloquiis mulierum apud Dionysium superioribus (VIII, 39–44) prioreque apud eundem (c. 46) matris oratione mutuaretur; partim eas ex altera oratione matris apud Dionys. (48–54) excerpteret, quam totam fere in suam priorem adhiberet; partim ex Minucii legati verbis ad Coriolanum factis, quæ apud Dionys. *supr.* 23–29 leguntur, unum et alterum compilaret. Quæ quum ita sint, responsum tamen Coriolani, quod apud Dionys. (c. 47) ante alteram orationem matris invenias, Appianus, quanquam ordinem rerum perturbavit, nihilo minus in usum convertit, additis præterea aliis Dionysii verbis et sententiis, quas ex oratione Coriolani apud Volscos (c. 7), ex responso ejus ad Minucium (24, 25), aliunde, videtur sumpsisse. Matrem ab filio interpellari Dionysius fecit, filium a matre Appianus, quod nimirum facere coactus est, ut ordo rerum Dionysii a Nostro perturbatus ad extremum in integrum restitui posset. Rebus autem ita dispositis, quum jam, ut supra dixi, majorem partem sententiarum, quas altera oratio contineret, in suam priorem convertisset, haud ita multum Nostro relictum est, quod ex illa in alteram suam transferre commode posset; quo factum est, ut ipse oratorem agere et unum aliquid ex superioribus locis Dionysii in usum adhibere cogeretur, id puta, quod de Sabinis mulieribus Valeriam prædicantem audias (Dion. c. 40). Reliqua vero, quæ apud Nostrum deinceps leguntur, haud per ambages ab Dionysio descriptis, singulis verbis sententiisque paullum mutatis et in brevius contractis. Longiores in his rebus sumus, ne quis Appianum ea, in quibus ab Dio-

nysio diseederet, ex aliis fontibus putet haussisse. Sed videamus singula.

Dionys.

Appian.

4. *H δὲ, συναδικεῖσθαι, ἐξελαυνομένη, πόλεως οὖσα μήτηρ, ἔφη· ὅρῶν δ'οὐτι· Ρωμαῖοι κ. τ. λ. εἰ· Illa vero dixit, se quoque, quae mater urbe expulsi esset, simul cum ipso injuriam pati, sed videre, Romanos jam satis poenarum dedisse, cett: —*

Hæc cogitatio facile animum Appiani orationem incipientis subire debebat, vel quum Veturiæ verba apud Dionys. (c. 46) legeret vel superius responsum Coriolani respiceret (c. 29: *αἰσχρῶς ἐξῆλ. εἰς τ. πατρίδ. οὐ μητέρα αἰδεσθέντες ἐμῆν κ. τ. λ.*), vel alia similia (cfr. VIII, 40—47; 52). —

⁴⁾ Mea conjectura: corruptela certe inest in v. *ἐξελαυνομένη*, quod MSS. et Edd. habent. Sententiam Schweighaeuser (III, p. 146) expedire ille quidem conatur, sed interpretatio ejus absurdum est et cum iis pugnat, quae ab Nostro et supra et infra traduntur. Participium illud *ἐξελαυνόμενος* eodem explicandum esse modo videtur, quo ὁ φεύγων, ὁιοχόμενοι, alia; vid. Madvig. Syntax. Græc. p. 210.

Dionys.

VIII, 50. — οὐχ' ἵνανὰς εἰσπέραξαι παρὰ τῶν ὑβρισάντων τὰς δίκας, μηλόβοτον πεποιηώς γῆν αὐτῶν κ. πόλεις διαπεπορθηώς —; cfr. 25: οὐχ' ἵνανὰς ἥδη — δίκας — τοσούτον φόνον ἀνθρώπ. τοσαύτ. χώραν, — τοσαύτ. πόλεις —; c 50. καὶ — πεμφθέντας ὅπὸ τ. βουλ. πρέσβεις (22) φέροντάς σοι τῶν τε ἐγκλημάτων ἄφεσιν καὶ πάθοδον — τοὺς ἴερεῖς —; porro cfr. sententias infr. verbis. παραιτήσεις — καὶ τὸ παταρυγεῖν ἐπὶ τοὺς ἥδικημένους τὸ ἀδικοῦν ταπεινόν.

Operam Appiano ad scribendum præbuerunt partim doctrina matris de deorum placabilitate (c 50), partim Minucii legati interrogationes (supr. c. 24), partim admonitiones de ca-

Appian.

ορᾶν δότι 'Ρωμαῖοι πολλ. πρὸς αὐτοῦ πεπόνθασιν ἥδη, κ. τίσιν ἔτ. ἵνανὴν ών χώρα τ. τοσαύτη διέφθαρται, κ. πόλεις ἀπολάσι, πολλαὶ καὶ τὸ 'Ρωμαῖοις ἔσχατον, παρακαλοῦσι κ. πρέσβεις πέμπ. ὑπάτους κ. ἴερέας, (κ. μητέρα κ. γυναικα ipse addit); τὸ τ. ἀδικημα ἰῶνται ἀμηστίᾳ κ. καθόδῳ. Quæ omnia ex Dionysii verbis et sententiis paulo liberius usurpati composuit.

Σὺ δὲ μὴ ἀνιάτῳ⁵⁾ κατῷ τὸ καιὸν ἱῶ· μὴ δὲ συμφοραῖς ἐπιχειρεῖ ποιναῖς αὐτοῦ τε σοῦ καὶ τῶν ἀδικουμένων⁶⁾. Ποῖ φέρων οἴσεις τὸ πῦρ; μ. τ. χώραν πόλιν — ἔστιαν — ἴερα·

⁵⁾ ἀνιάτος respondet τῷ ἀνήψεστος, quod ab Dionysio crebro usurpatur (VIII, 39, 52 al).

⁶⁾ Mallem cum Schweighaeusero ἀδικοῦντων; illa enim interpretatio „quibus vis a te infertur“ videtur in hac sententia aliquid duri habere.

Dionys.

Iamitatis futuris (27, 28);
adde fin. c. 50 et init. c. 51.

VIII, 47. Matris orationem Coriolanus, patriæ nomine auditio (c. 46 fin.) interpellat: ἀδυνάτ. — τοῖς ἐνβαλοῦσι τοὺς ὑποδεξαιμένους π. τ. λ. (init. 47); quibus similes adde locos c. 7 med. (πατρίδα δ' ἥγονυμαι ὁν τὴν ἀπαρνησαμένην π. τ. λ.) et c. 34 (ab init. ad. med. ὅταν δὲ φίλ. — συμφέροντα)

VIII, 47. — δις ἐγὼ, τὴν ἀρχὴν τὴνδε παραλαμβάνων, θεοὺς π. τ. λ. et infr. θεούς τ. σεβόμενος, οὓς ὄμοσα π. ἀνθρώπους, οἷς τ. πίστεις ἔδωκα. Adde c. 32 (a med. fere ad fin.) unde Appian. illa exscripsit. οὗτοι δέ — πολιτείαιν ἔδοσάν μοι — στρατηγὸν ἀποδεδείχασί με — π. πάντα τὰ ποινὰ ἐπ' ἐμοὶ πεποιήκασι — Rursus cfr. c. 47 (sub. fin.) ἀλλὰ παρέμοι γενομένην — τοὺς αὐτοὺς ἥγουμένην φίλους π. πολεμίους, οὓς περ ἐγώ.

Appian.

δὸς χάριν — παρακαλούσατε.

Coriolani responsum:

οὐκ εἴραι πατρίδα τὴν ἐνβαλοῦσαν, ἀλλὰ τ. ὑποδεδεγμένην οὐδὲν γ. ε. φίλιον, ἂν ἀδικῆ, οὐδέ ἐχθρὸν, εὐ ποιοῦν.

καὶ τὸ τῶν παρόντων ἐκέλευσεν ὁρᾶν, πίστιν τε δόντων αὐτῷ π. λαβόντων π. πολιτήν πεποιημένων, π. στρατηγὸν ἀποφηνάντων π. τ. ἵδια ἐπιτρεψάντων. Τιμὰς τε, ὕστερον ἡσίωτο, π. ὄρκους οὓς ὄμοσεν αὐτοῖς, ἐπεξήει καὶ παρεκάλει τ. μητέρα τοὺς αὐτοὺς ἐκείνοις τίθεσθαι πολεμίους π. φίλους.

Post hanc rerum dispositionem, qua colloquiorum ordinem, qui apud Dionysium est, plane convertit, ad extrema facta et verba matris filium interpellantis exponenda illius scriptoris auxilio ita usus est, ut pauca quædam ex orationis parte extrema apud illum c. 53 decerpta suo ingenio exornaret et exemplo illo ab Sabinis mulieribus arcessito augeret, quod ex alio Dionysii loco (c. 40) sumptum ad has res accommodavit.

Dionys.

VIII, 53. Ἐὰν δὲ προπηλασίσῃς τὴν σεαυτοῦ μητέρα ο. τ. λ. — βαρεῖαν ἀράν ο. τ. λ. — ὡς θεοὶ τῆς Ρωμαίων φύλακες ἥγεμονίας — εἰ δὲ ὁσιόν ἔστι ο. θεμιτὸν νίοῦ γόρασι προκυνλίεσθαι μητέρα, καὶ τοῦτο — ὑπομενῶ —. adde c. 40 (sub. fin.) ἐκείνων — ἔγγονοι τ. γυναικῶν αἱ-τ. πρὸς Σαβίνους πόλεμον — πρεσβευσάμεναι διελύσαντο.

VIII, 54. Ταῦτα εἰποῦσα ἔδριψεν ἔαντὴν χαμαὶ

Appian.

5. Ἡ δὲ — ἀγανακτήσασα ο. τ. χεῖρας ο. τ. ο. ἀνασχοῦσα θεοὺς γενεθλίους⁷⁾ ἐμαρτύρατο — δύο — πρεσβείας γυναικ. — ἐπὶ Τατίου ο. τ. λ. — "Αλλη — μηδεμία μήτηρ εἰς ἀνάγκην ἀφίποιτο προσπεσεῖν —· ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο ὑφίσταμαι προκυνλίσσομαί σου.

Καὶ λέγουσα εἰς τὸ ἔδαφος ἔαντὴν ἔδριπτει. Ο δὲ

⁷⁾ Vv. „θεοὺς γενεθλίους“ non cum Schweighaeusero et cett. interpret. de Diis Natalibus interpretor, sed Dionysii c. 53 respiciens (θεοὶ τῆς Ρωμαίων φύλακες ἥγεμονίας), Deos Penates intelligi volo, quæ interpretatio ab ipso Dionysio sustentatur (I, 67), ubi de variis nominibus agitur, quæ interpretes ad Penates Græce vertendos adhibere solent.

Dionys.

— αὐτὸς δὲ ὁ Μ. ἀναλό-
μενος — ἀνίστησιν αὐτὴν
— καὶ — ἐγχέας δάκρυα
εἰπεν· νικᾶς, ὡς μῆτερ —
νίκην, — νιὸν ἀπολάλενας.

Appian.

ἐδάκρυσέ τε καὶ ἀνεπήδω,
καὶ ἀντείχετο αὐτῆς κ. —
ἔξεφώνησε· νικᾶς, ὡς μῆτερ·
ἄλλὰ νίκην ἐξ' ἣς⁸⁾ τὸν
νιὸν ἀπολεῖς.

Jam vero, postquam legationes, quod caput hujus excerpti est, ad finem sunt perductae, reliquis deinde, quæ de Marcio Appianus paulo uberior narravit, in pauca verba contractis, in eundem fere modum, atque similia e Dionysii libris excerpta desinunt⁹⁾, hanc quoque eclogam desinere videoas. Appianum autem in reliquis his rebus Dionysii narrationem ita secutum esse, ut verbum fere e verbo exprimeret, quum ex ipso hoc loco, tum e fragmento quodam Suidæ intelligitur, quod paulo infra afferemus. Quæ sequuntur verba, partim iis respondent, quæ apud Dionysium ante ipsam rem actam deliberantur, partim ex iis exscripta sunt, quæ de Attii Tulli invidia et cæde Coriolani deinceps narrantur.

Dionys.

VIII, 54. Ταῦτα εἰπὼν
(nunc deliberatio cum ma-
tre neque vero ipsa profec-
tio sequitur) — αὐτὸν δ.
τὴν στρατιὰν ἀναστήσαντα
— ὑποσχόντα, δ. τῆς ἀρ-
χῆς λόγον — ἀξιοῦν — συν-

Appian.

Ταῦτα εἰπὼν, ἀπῆγεν
τὴν στρατιὰν, ὡς λόγον
ἀποδώσων Βολούσοντος, καὶ
τὰ ἔθνη συναλλάξων

⁸⁾ ἐξ' ἣς cum Tyrwhitto lego, quum vulgo ἐξεις editum sit;
quam correctionem jam scriptura ἐξῆς, quæ in MS. Ursini
erat, videtur suadere.

⁹⁾ Vid. D. XIII, 8.

θήκας ποιήσασθαι — . C. 57.

δὲ Μάρκος τ. στρατιὰν ἀπῆγεν — . Deinde de Attii Tulli invidia et postulatis dicitur τὸν φθόνον οὐ δυναμένου πατέχειν.

C. 58. *'Ο δὲ Μάρκος ἀντιλέγειν μὲν πρὸς οὐδέτερον τούτων ἐδικαίουν. 'Ο δὲ Τύλλος — εἰδὼς, ὅτι δ. ε. ἀνὴρ — πείσει τὸ πλῆθος — C. 59. — ἀντὸν — συναράττοντες τοῖς λίθοις ἀποκτινύνοντιν.*

(*'Ο δὲ Μάρκος ἀντιλέγειν μὲν πρὸς οὐδὲν αὐτῶν ἐδικαίουν¹⁰). ἐλπίς τε ἦν, ὅτι καὶ ταῦτα πείσει Βολούσιον πατελεύσθη δὲ φθονούμενος παρὰ τοῦ στρατηγοῦ Αττιδίου¹¹).*

¹⁰) Suidas in v. *'Εδικαῖον* post alium locum ex Appiano citatum hæc habet, αὐθις: *'Ο δὲ Μάρκος ἀντιλέγειν*, cett., quæ verba utrum ad Marcium Coriolanum, an ad Marcium Philippum (*Macedonic. XII; XV*) essent referenda, Schweighaenser in annotatione quadam suo exemplari ascripta dubitavit; nimirum quod neque illum Dionysii locum (*VIII, 58*) cognitum habuit, neque Appianum Dionysii compilatorem ne cogitare quidem potuit. De annotatione illa vid. Didot in *Præfat.* p. 2.

¹¹) Pro vulgato *'Αττιδίον* Schweigh. *'Αττιδίον* posuit, ex quo illud proxime corruptum esse apparere dicit. Attius Tullius ab Livii (II, 35, 39) et plerisque Dionysii editoribus (*VIII, 1, 67*) ille Volscorum dux vocatur. At apud Dionys. (*VIII, 67*) in editione Stephani et in probato alias Cod. Vatican. quum ibi, tum alibi (*VIII, 1*) *'Αττιδίος* scriptum esse monuit Hudsonius, quam scripturam apud Appian, quoque Schwgh. securus est, non quod eam veriorem putaret, sed quod proxime abesset a corrupti MS. lectione; imo potius diceret, illud nomen cum Dionysio Appianum compilatorem commune habuisse. Ceterum Dionysius in nomine peccaverit, necone, alia quæstio est. Ex nomine *'Αττιδίος* haud dubie etiam *'Αμφιδίος* apud Plutarch. (*Cor. 22*) corruptum est, qui Dionysium dueum habuit.

De Coriolano lapidibus obruto Appianum videas cum Dionysio omnino consentire, reliquos scriptores, quos hic comparari opus fuerit, omnes tacere; Fabium vero, quem Dio secutus est (vid. infr.), de sorte Marci suprema longe etiam aliter prodidisse. Livius enim (II, 40), aliis alio leto Coriolanum oppressum narrantibus, haec de Fabio scribit: "apud Fabium, longe antiquissimum auctorem, usque ad senectutem vixisse eundem invenio; refert certe, hanc saepe eum exacta aetate usurpasse vocem: multo miserius seni exilium esse". Quam Fabii discrepantiam Dionysium ne uno quidem verbo attigisse, memorabile sane est, nam quod Appianus Dionysii vestigiis ingressus omnino tacet, non mirandum; neque vero Fabium usquam, nisi ab aliis laudatum, cognitum Nostro fuisse, facile quis probaverit. Antequam rei propositae finem fecero, reliquos scriptores, quos comparari hie ad rem pertinet, paucis verbis commemorabo. Livius (II, 35, 41) in his rebus plura cum Dionysio communia habet, at similitudo utriusque omnino alia est, quam quae Appiano cum Dionysio intercedit. Alia diversa sunt (oratio matr.), alia praetermissa (orationes pleraque, fasces securesque remotae, al.). Plutarch. (Coriol. 30 — fin.) multa e Dionysio exscripsit, quem etiam nomine laudavit (Comp. Alcibiad. cum Cor. 2), sed alios praeterea duces secutus, Dionysii dissimilis saepius est, quam qui maxime. De Veturia matre et Volumnia uxore C. quum ceteri omnes (Dionys., Liv., Valer. M., Appian., Dio C., Aurel. V., Zonar.) inter se consentiant, unus Plutarchus discrepat, qui pro Veturia Volumniam, pro Volumnia Virgiliam ponit. Dio Cass. (frg. Maii p. 148 Coll. Vatican.) parum cum Dionys. et Appian. similitudinis ha-

bet; Coriolanum aut invidia oppressum aut senio confectum perisse tradit. Zonar. (VII, 16), qui Dionem sequitur, de sola senectute mentionem fecit. Cfr. præterea Tzetzes, Chiliad. VI, Reimar. II, p. 1526). In orationibus denique nulli, nisi Dionys. et Appian., inter se similes.

VI. Suidas — ΕΛΕΕΙΝΟΣ et ΑΠΟΦΡΑΛΕΣ ΗΜΕΡΑΙ.

Cædes Fabiorum apud Appianum antea commemorata fuit. Quod ad hujus fragmenti argumentum attinet, Dionysii l. IX, c. 23 et quæ præcedunt, in usum convertit. Diem autem Cremerensem Appianus ἀποφράδα modo, Dionysius μέλαινάν τε καὶ ἀποφράδα significat. Livius (II, 50) de hac re tacet. Quod vero Dionysius utrumque verbum conjungit, cfr. Gell. N. A. V, 17, ubi de atrorum et nefastorum dierum permutatione agitur, quæ in Græcas quoque significationes vallet. Ceterum de his diebus cfr. Plutarch. Camill. c. 19 et Tacit. H. II, 91.

VII. Suidas — ΕΘΕΛΟΚΑΚΩΣ.

De Appio Claudio Sab. Reg., bellum a. u. c. 283 cum Volscis gerente, deque militibus ejus seditiosis h. l. mentio est. — Rursus insigne documentum nobis offertur, qua compilandi ratione Appianus usus sit, qui verba sententiasque, quæ Dionysius alio loco in simili re adhibuit, illinc hue traductas suæ narrationi inseruerit. Ex iis enim, quæ apud Dionys. IX, 50 (a. u. c. 283) de militibus Appii imperium recusantibus leguntur: ἡ δύναμις — μίσει τῷ τρόπῳ αὐτὸν (cfr. ibid. c. 48) — ἐθελοκακώσα — οὐκ ἡξίωσε τ. πολεμίους ἐις χεῖρας ἵέναι — ἐφευγοντ (τῇ δὲ πατόπιν ἥμερᾳ): ἀπειθείᾳ διεχρῶντο — πατεδήσαντο — τοὺς χρωτας, ὡς τραυματίαι — ex his,

inquam, Appianus sententias suas priores composit, verbis modo nonnihil variatis; posteriores vero ex iis sumpsit, quæ Dionys. IX, 3 (a. u. c. 273) de K. Fabii cos. militibus seditionis narravit: *τὸν ἡγεμόνα — ἐλοτδόρου — δι' ἀπειρίαν τοῦ στρατηγεῖν — τὰς τε σκηνὰς ἔλυον κ. τ. λ.* Cum Livio (II, 59) nihil h. l. Appianus commune habet.

III.

Hactenus excerpta et fragmenta Appiani cum integris Dionysii libris comparare licuit; jam vero nihil nisi particulæ operis hujus supersunt, quæ X p. C. seculo Imperatoris Constantini Porphyrogenneti jussu, sicut ex aliorum scriptorum operibus, sic etiam e Dionysii libris sunt excerptæ; quibus fragmenta accedunt a Maio reperta, a. MCCCXVII edita. Hinc aliqua difficultas oritur, quoniam reliquiæ illæ admodum concisa sæpe sunt, res primæ, mediæ, extremæ haud raro prætermissæ, mutationes hic illie factæ, excerptorum dispositio rerumque ordo interdum aliquatenus perturbata, quin res sæpius farraginis instar congestæ (v. XVI, 4—8), loci denique et verba singula nonnunquam a librario corrupta. Quæ quum ita sint, reliquiis tamen utrinque scriptoris inter se accurate collatis, non erit dubium, quin Appianus in iis quoque rebus, quæ deinceps sequuntur, si non omnia ille quidem, at certe plurima e Dionysii libris hauserit. Animus erat de his rebus plura enarrare, sed angusto hujus programmatis spatio impeditus, nisi quæ præcipui momenti erunt, extrema commentatione non exponam.

Lib. Italic. VIII Excerptum Peirescianum.

Quæ h. e. leguntur, ad prædam Veientanam, diem propter eam Camillo dietam exiliumque ejus pertinent. Scriptores vero in singulis rebus inter se plus minusve similes sunt. Livius in rebus Camilli nunc eosdem cum Dionysio fontes videtur adisse, nunc prorsus diversos. Plutarchus partim Livium sequitur, in cuius verbis interpretandis vel incuriam vel ignorantiam linguae Latinæ prodit (cfr. Plut. Camil. c. 6, Liv. V, 22, de Junone Vecintana), partim ut in aliis rebus, sic in his etiam Dionysium consuluit (cfr. c. 2 *Oὐγίσταρος*), partim alios duces

habuit (Claudium fortasse v. c. 40 pugn. ad Anien.). Eo factum est, ut Appiano, Dionysii compilatori, hic illie aliqua cum Livio aut Plutarcho similitudo primo aspectu intercedere videatur. Appianum autem Dionysii vestigiis ingressum esse, et ex hoc excerpto et altero infr. (Gall. V.) plane intelligitur. Caput I, quum Dionysius nihil ad comparandum præbeat, silentio prætermittimus. C. 2. Quæ hic Appianus plura habet, ea apud Dionysium excerptoris culpa desiderantur (D. XIII, 5, 6). Quum ceteri scriptores in eo omnes consentiant, ut et Camillum XV milibus multari (Liv. V, 32, Valer. Max. V, 3, 2, Plutarch. C. 13, Zonar. VII, 22) et eum absentem damnari faciant, Appianus cum Dionysio et cum a populo damnatum et pecuniae summan, in myriades auctam, jam ante, quam in exilium abisset, ne qua corpus ejus contumelia afficeretur, a propinquis erogatam esse produnt. In numeris prioribus (A. 50, v', D. 10 i), quos ceteroquin corruptos puto, discrepantia invenitur; sed, id quod caput rei est, nomine *μνησίστης* uterque utitur. Cetera, quæ apud Appianum leguntur, de accusatore quodam (v. Liv. V, 32, Plutarch. C. 12), de criminis oblate (de quo scriptorum alias aliter), de populo indignabundo (Plut. 11, 12), de filii morte (Liv. V, 22, Plut. 11), de precibus Achilleis (Plut. 13), hæc omnia, quum Dionysii locus (XIII, 5) defectu et corruptela laboret (vid. de tribunis), nihil certe discrepantiæ probant. Quin ipso altero loco (XIII, 6), ubi preces Camilli commemorantur, et crimina ei illata et a populo cum damnatum esse, claris verbis indicatur. Quod vero de Achille, sicut Plutarchus, ita Appianus mentionem fecit, ne illud quidem a Dionysio prætermissum esse dixerim, post enim finitas preces alterum Dionysii locum abruptum videoas.

Lib. Samnitic. IV. Excerptum III de Legationibus.

Ex Dionysii libri XV fragmentis et hoc Appiani excerpto apparet, Livium in bello Samnitico et in iis, quæ antecesserunt, exponendis parum accuratum fuisse; namque de Fregella et Luceria, in quibus caput rei versatur, omnia mire perturbavit et de bello Apulo obscurius loquitur. Sed de his rebus non hic locus dieendi est. Cladem autem Caudinam atque ea, quæ præcedunt, paucis attingam. Quæ de his ab Appiano narrantur, ea Ursinus putat ab Livio esse sumpta aut saltem ex eodem, quo Livius usus esset, fonte hausta. Dissentire tamen paululum

a **Livio Appianum Schweighaeuser** (V. III, p. 157) dicit, quod IV, 1 retulerit, Samnites interfecisse belli auctores, quum Livius VIII, 39 non nisi unum Brutulum Papium commemoret eumque morte voluntaria suppicio se subtraxisse scribat (quocum Dio Cassius consentit, Reimar. I p. 59). At falsa opinione duci utrumque, ex hoc excerpto Appiani (IV, 1—7) intelligitur cum Livii narratione collato (VIII, extr., IX 1—6). Neque enim de superiore Dauniorum Samnitiumque clade, neque de legatis imperium Romanum abnuentibus, neque de captivis redemptis quidquam Livius habet; plura longe aliter narrat; numerum exercitus prætermittit; de Pontio ejusque patre uterque maxime dissimilis; de pace Caudina multo uberioris Appianus prodit; Livius denique de Samnitium injuriis contumeliisque in Romanos abeuntes narrat, Appianus vero earum rerum contraria tradit. At similitudinis inter Dionysium et Appianum rursus vestigia manifesta invenias. Cfr. primum Dionys. XVI, 4 de Romanis contumelias deprecantibus (*μηδεμίαν ὑβριν προσθεῖναι τ. οὐρανοῖς, μηδὲ τ. ἀθλίας ἐπεμβῆναι τύχαις*); Appian. IV, 2 (*μηδὲν ἐσ σωματα ἀνδρῶν ἀτυχόντων ὑβρίσαι*); deinde sequitur apud Dionys. ibid. 4 et 5 Pontii oratio patris sententiam refellentis: *οὐκ οὔδες — παῖδες — ἀδελφοὶς — ψυχαῖς πολεμίων τιμῆσαι τοὺς κατὰ γῆν — χρήματα — μηδεμίας αὐχημοσύνης πειραθέντας, ὃ σπερ ἡρώας τινας ἐπ' ἀγαθῷ τ. τῆς γῆς φαρέντας — ἀπελθεῖν*, quam in usum convertit Appianus IV, 4 (*ἐπισκόπει — παῖδες — ἀδελφοὶ — χρήματα — χρήζοντι παραμυθίας — οἵ εὐεργέτες ἀπαθεῖς προπίμπειν*). Maius (Coll. Vatican. p. 499) falso Dionysii fragmentum ad orationem legati Romani et Pontii huic respondentis retulit. Appianus etiam cum Dionysio v. *Neatrolitas* usurpat, quos Livius vocat Palæopolitanos (cfr. Dionys. XV, 4 sqq.; Appian. IV, 5; Liv. VIII, 25). Quod de jugo explicando deque aliis minoris momenti rebus consentiunt, satis sit hic in transcurso monere.

VII. Exc. V de Legationibus. — VIII. Exc. Peirescianum. — IX. Exc. Peirescianum. — X. Exc. VI de Legationibus — XI. Exc. VII de Legationibus. — XII. Exc. Peirescianum.

De bello agitur cum Pyrrho et Tarentinis; cfr. Dionys. libb. XVII, 6 — ad fin., XVIII, XIX. — In quibus rebus Dionysius et Appianus inter se discrepant et quænam mihi viderentur hujus discrepantiæ causæ fuisse, jam in superioribus mentionem feci

(App. VII, 3 de Æmilio eos.; X, 5 de captivis remissis; X, 3, de Cineæ dicto, quod alii, quibuscum Zonaras, compilator Dionis, VIII, 4 consentit, ad Pyrrhum retulisse dicuntur; X, 4, de responsis Fabricii). At in summa re Appianus Dionysii vestigia persecutus ubique est. Exempla afferam breviter. App. VII, 1, Dion. XVII, 6, de Thaide; App. VII, 2, Dion. XVII, 7, 8, de Posthumio legato et Philonide; App. VII, 3, Dion. XVII, 9, 10, de Æmilio; App. IX, 1, 2, Dion. XIX, 1, de Decio Campano; App. X, 1, 2, 3, Dion. XVIII, 5–7, 20, de Cineæ legatione, quam ante Fabricii legationem Dionys. et Appian., post eam Liv. (Epitom. XIII), Zonar. (VIII, 4) sive Dio Cass. posuerunt (eum Dionys. et Appian. Plutarchus in vit. Pyrrh. c. 18 ille quidem consentit, sed c. 21 Cineam deinde ante pugnam ad Aseulum, Dionys. XIX, 2, 3, Appian. XI, 1, post pugnam illam demum Romanum iterum missum tradunt); App. XI, 4, Dion. XVIII, 5–27 de Fabricio; App. XI, 1, 2, Dionys. XIX, 3, de captivis et donis; Appian. XII, 1, Dionys. XIX, 6–9 de Pyrrho et Sieulis; App. XII, 2, Dion. XIX, 9, 10, de donariis Proserpinæ spoliatis et Pyrrhi classis naufragio. Quanta vero inter Appian. et Dionys. similitudo sit, maxime videas, si Epitomas libb. Liv. XII–XVI, Diodor. S. (C. Vatican. 40), Plutarch. (v. Pyrrh.), Dion. Cass. (C. Vatic. 168–178), Zonar. (VIII, 2–7) cum illorum narratione comparaveris. Quin etiam videor mihi vestigia indagasse rei ab Dionysio et Appiano contra atque ab ceteris omnibus scriptoribus narratae. Excerpta videamus Appian. IX, 1, 2, 3, Dionys. XIX, 1, XX, 7. De rebus a Decio Regino praefecto gestis, de morbo ejus, de medico Messana arcessito omnino inter se uterque consentit. In hæc desiit excerpt. Dionys. 1. Appianus autem deinceps (3) Fabricium ad milites seditiones puniendos missum narrat; (is 278 a. C. eos. iter. bellum in ea regione feliciter gessit et ab eodem Decio Regino praefectus erat, Dion. XIX, 1). Illorum denique supplicium et Decii mortem commemorat. Hæc contra vulgatam scriptorum narrationem repugnant, qui nullam Regini seditionem neverint, nisi quæ ab Genucio consule (p. C. 271) post X annos præterlapsos oppressa est. In supplicio narrando plus minus dissentunt, maxime vero Polybius ab reliquis discedit. Cfr. Polyb. (I, 7), Liv. (Epit. XV et I. XXVIII, 28, XXXI, 31), Diodor., qui de Decio prorsus Dionysio et Appiano repugnat (frg. I. XXII, Wesseling. II, p. 494 et Exc. d. virtut. 562), Valer. Max. (II, 7, 15, qui cum Diodoro videtur consentire),

Dion Cass. (**C.** Vat. p. 170), Oros. (**IV**, 3), Frontin. (strateg. **IV**, 1). Quæ quum ita sint, nomen Fabricium apud Appian. Schweighaeuser cum Valesio corruptum esse ceusent. At vide Dionys. **XX**, 7, 8, ubi seditionem militum punitam ad Genucium consulem ille quidem refert, sed eam utique alteram vocat, unde colligas, alteram antecessisse, quam ad Fabricium consulem relatam fuisse veri admodum simile est, quum præsertim in ceteris de Decio narratis uterque consentiat, ab aliis recedat.

Lib. Gallic. I Epitom. libr. II Exc. VIII de Legationibus — III Exc. IX de Legat. — IV Fragm. ap. Suid. — V Exc. Peiresc. — VII Fragm. ap. Suid. et Exc. Peiresc. — VIII Fragm. ap. Suid.

Appianum, sicut in superioribus, sic etiam in Gallicis rebus quanquam jam ab initio alium ducem ad manum se habuisse ipse declaravit (**VI**), Dionysii tamen narrationem ante omnia in usum convertisse, in exordio commentationis significatum est. Livius (**V**. 34 sqq.) præcipue de Gallorum in Italiam transitu multum ab ceteris scriptoribus discrepat (vid. Lachmann. I, p. 22); Polybius rursus (**I**, 6) ab illis discedit; reliqui plus minus inter se consentiunt. At inter Appianum et Dionysium et in rebus et in verbis mirus plerumque consensus. Exempla, quæ hue pertinent, breviter ponam: App. I, II et III, Dion. **XIII**, 14—19, de primo Gallorum adventu in Italiam super Alpes prosectorum, de bello Clusino, de tribus Fabiis (ceterum apud utrumque plura ab excerptoribus sunt prætermissa, quæ ad similitudinem singularum rerum plenius probandam valere potuerunt; quod apud Dionysium (**XIII**, 18) non est nisi de duobus Fabiis mentio facta, corruptelæ debetur, paulo enim ante *εἰς τὸν πρεσβευόντων*, non *Ἐπειος* legitur); App. IV, Dionys. **XIII**, 9 de Pontio Cominio, quem Schweighaeuser Valesium secutus in not. ad h. l. cum Cædicio permiscuit; (idem, quod supra monui, in hæc quoque excerpta valet; cfr. præterea Plutarch. C. 25, Gell. **XVII**, 2, Dio **C.** (**C.** Vat. 8) Zonar. **VII**, 23); App. V, Dion. **XIII**, 7, 8, de Cædicio legato; (apud ceteros nihil de Cædicii legatione legitur; ne apud Livium quidem, qui Cædicium (**V**, 46) commemorat, simile quidquam de eo refertur; at Dionys. **VII** excepto, quod Maius corruptum esse in not. ad h. l. monuit, Appianus cum Dionysio mire consentit); App. I, 1, **VII**, **VIII**, Dion. **XIV**, 12, 13—17, de altera Gallorum adversus Ro-

man expeditione et Camilli oratione ad milites. Schweighaeuser fgg. VII et VIII ad priorem Camilli pugnam cum Gallis falso retulit; de priore enim pugna et victoria Camilli nihil e Dionysii et Appiani narratione superest, nisi quæ breviter in App. Epitom. et Dionys. XIII, 13, XIV, 13—16 indicantur. In hisce duobus, quæ ad alteram pugnam pertinent, fragmentis, Appianus manifesto se Dionysii compilatorem prodit, cujus verba et sententias in brevius contractas ad interpretis instar reddidisse eum videoas (c. s. App. VIII. γυμνοὶς — βοὴν βαρεῖαν — ὅπλα παταγοῦντες — ξίφη μακρὰ — κόμας αἰωροῦντες — τὸ ἄτολμον — σῶμα μαλακὸν — προσίεσθε τῷ ἔργῳ, quæ e Dion. XIV, 13—17, sunt excerpta: γυμναὶ κεφαλαὶ, γυμνὰ στέρνα, γυμνοὶ μηροὶ — φυνὰς ἐν ἀπειλαῖς κ. τ. λ. — ἀναστέματα τῶν ὅπλων κ. τ. θυρεῶν κτύποι — μάχαιραι ὑπερμήκεις — ἀι βαθεῖαι κόμαι — μαλακώτεραι πρὸς τὰ δεινὰ τόλμαι — ἐν ἐπιδεῖξει καλῶν ἔργων — ἵτε ἐπ' αὐτοῖς). In his subsistam.

II.

Efterretninger

om

Metropolitanskolen

for

Skoleaaret 1850—1851

Af

B. Borgen,

Professor, Skolens Rector.

Examina.

I. Afgangsexamen. II. Halvaarsexamen. III. Tentamen.

I. Afgangsexamen. Efterat Ministeriet ved Skrivelse af 14de August s. A. havde meddeelt, at Professor Dr. Lange var blevet anmodet om, paa samme Maade som i det foregaaende Aar, at overtage de Underviisningsinspectoren ved de lærde Skoler vedkommende Forretninger med Hensyn til Afgangselskabet af Afgangsexamen, blev det derefter endvidere i Skrivelse af 27de næsteften tilskjendegivet, at den skriftlige Deel af bemeldte Prøve vilde for samlige vedkommende Skoler være at afholde Mandagen den 2den, Tirsdagen den 3die og Onsdagen den 4de September, hvorimod den mundtlige Deel blev for Metropolitan-skolens Vedkommende ansat til Onsdagen den 2den, Torsdagen den 3die og Fredagen den 4de October.

Til første Deel af denne Examen indstillede sig efter nævnte 12 Disciple, hvilke efter den i Juli Maaned s. A. afholdte Hovedexamen vare blevne opflyttede fra 6te til 7de Classe, nemlig: 1. S. F. F. Tughorn, 2. C. C. A. Gosch, 3. L. T. Niissen, 4. S. P. M. Rosing, 5. M. Blom, 6. S. V. Birkerod, 7. S. F. Jørgensen, 8. J. L. R. Roefoed, 9. S. Spandet, 10. S. E. T. Lippert, 11. J. P. Malling, 12. S. S. Smith.

Til Examens anden Deel indstillede sig de 9 Disciple af Skolens 7de Classe, som i September 1849 havde underkastet sig sammes første Deel, nemlig: 1. P. E. Holm, 2. C. G. Hansen, 3. H. G. Møller, 4. H. J. Garrigue, 5. G. F. V. L. Nielsen, 6. T. E. Spang, 7. A. L. Hindenburg, 8. V. T. Rall, 9. D. Mazar de la Garde.

Ifølge Overenskomst mellem den fungerende Undervisningsinspector og Rector vare som Medcensorer ved Afgangsprøven indbudne: Professor Mag. Abrahams i Tydsk og Fransk, forhenværende Overlærer ved Skolen, Professor Lund, i Mathematik og Naturlære, Cand. med. & chir. Bergh i Naturhistorie.

Den skriftlige Prøve foretages i følgende Orden.

Mandagen den 2den September, Formiddag: Udarbejdelse i Modersmaalet for Examens 2den Afdeling. Opgave: „Den sande Beskedenhed og den falske Beskedenhed“.

Eftermiddag: Arithmetisk Opgave for samme Afdeling: „At op löse enhver af de to Ligninger

$$x - \sqrt{27 - x^2} = 2, \quad x + \sqrt{27 - x^2} = 2,$$

og prove Oplosningens Rigtighed ved de fundne Nødders Indsættelse i de samme Ligninger“.

Tirsdagen den 3die September, Formiddag: Latiniske Stu til for samme Afdeling: „Man hører ofte spørre med Efterlignere og Efterligning, og nævnlig finde de, som gjerne ville gjelde for gode Hoveder, sædvanlig meget Behag i at estervise det Unyttige og Uværdige i Efterligningen, om end undertiden med større Kløgt end Sandhed. Hvad vilde der, sige de for Erempel, være blevet af paa hine Tider, der varé uden Forbilleder, hvis Menneskene havde troet ikke at burde gjøre eller tænke Andet end hvad de havde lært af Andre? Eller hvorledes vilde Verden nu se ud (facies), hvis Enhver havde troet, at han ikke turde gjøre Andet og Mere end den, som han ester-

signede? Vi vilde i Poefien ikke være komne ud over Livius Andronicus, i den historiske Kunst ikke ud over Pontificernes Annaler; vi vilde endnu den Dag i Dag seile paa Tømmerflaader (ratis). Thi den, der efterligner, følger, og den, der følger en Aanden, om ham er det jo indlysende, at han ikke kan komme foran ham. Alt dette kunne vi nu gjerne indrumme, og dog bliver det ikke destomindre en Sandhed, at det for en stor Deel er igjennem Efterligning at Menneskelivet udvikler sig til stedse større Fuldkommenhed. Thi vi maae vel huske paa, at der er to Arter af Efterligning, een slet, en anden god, og at den første af disse bliver staende træg indenfor de af Forbilledet betegnede Grændser, medens den anden derimod kun benytter det den opstillede Mønster som et Hjælpemiddel til at udvære Aandens nye og ejendommelige Ideer (consilium)."

Eftermiddag: Geometrisk Opgave for samme Afdeling: „I hvilke Tilfælde er en Triangel bestemt ved en given Vinkel og to givne Sider? Hvorledes estervises Plangeometriens Sætninger herom ved Triangelens trigonometriske Oplosning?"

Onsdagen den 4de September, Formiddag: 1. Oversættelse fra Latin paa Dansk for samme Afdeling: „Quum ditione facta Persea regem P. Aemilius consul in tabernaculum introduci jussisset, prima percunctatio fuit, qua suhactus injuria contra populum Romanum bellum tam infesto animo suscepisset, quo se regnumque suum ad ultimum discrimen adduceret. Quum, responsum exspectantibus cunctis, terram intuens diu tacitus fleret, rursus consul: Si juvenis regnum accepisses, minus equidem mirarer, ignorasse te, quam gravis aut amicus aut inimicus esset populus Romanus; nunc vero, quum et bello patris tui, quod nobiscum gessit, intersuisses, et pacis postea, quam cum summa fide adversus eum coluimus, meminisses, quod consilium, quorum et vim in bello et fidem in pace expertus esses, cum iis tibi

bellum esse quam pacem malle? Nec interrogatus, nec accusatus quum responderet: Ut cunque tamen hæc, sive errore humano, seu casu, seu necessitate inciderunt, bonum animum habe: multorum regum et populorum casibus cognita populi Romani clementia non modo spem tibi, sed prope certam fiduciam salutis præbet. Hæc græco sermone Perseo; Latine deinde suis, Exemplum insigne cernitis, inquit, mutationis rerum humanarum. Vobis hoc præcipue dico, juvenes. Ideo in secundis rebus nihil in quemquam superbe ac violenter consulere decet, nec præsenti credere fortunæ, quum, quid vesper ferat, incertum sit. Is demum vir erit, cuius animum neque prospera flatu suo efferet, nec adversa infringet".

2. Tydsk Stiil for Examens 1ste Afdeling: „Pompeii sætter Enhver i Forundring ved sin Snæverhed og Lidenhed. Gaderne ere smalle, omendstjøndt lige, og paa Siden forsynede med flade Stene (Schriftplatte). Husene ere smaa og uden vinduer, og Væresserne face kun deres Lys gjennem Dørene, som gaae ud til Gaardsrummet og de aabne Gallerier. Selv offentlige Bygninger, som Banken (Bank) ved Porten og Tempel, ligesom ogsaa en Villa i Nærheden af Byen, see snarere ud som Modeller og Dukkeskabe (Puppenschrank) end som Bygninger. Men Væresser, Gange og Gallerier ere alle malede paa det livligste (heiter); enhver Væg har i Midten et omhyggelig udført Maleri, som nu for det Meste er brækket ud, og om alle Kanter og Enden (Kante, Ende) løbe lette og smagfulde Arabester, hvoraf hist og her udvikle sig nydelige Børne- og Nymphefigurer, medens paa andre Steder tammie og vilde Dyr trænge sig frem af mægtige Blomsterguirlander. Og saaledes tyder det nu saa øde Udsænde af denne mærkværdige lille By, der først er blevet bedækket af en Regn af Stene og Aske, siden plyndret af de Udgravende, endnu stedse paa en Glæde

over Kunst og over Billeder hos et heelt Folk, som i vore Dage selv den ivrigste Kunstelsker hverken har noget Begreb om eller nogen Trang (Bedürfniß) til".

Den mundtlige Prøve afholdtes i følgende Orden:

Onsdagen den 2den October: 1ste Afd. Fransk og Geographie, 2den Afd. Naturlære.

Torsdagen den 3die: 1ste Afd. Tydsk og Naturhistorie, 2den Afd. Historie og Græsk.

Fredagen den 4de: 1ste Afd. Religion, 2den Afd. Matematik og Hebraisk.

Løverdagen den 5te: 2den Afd. Latin. (Denne Examination var oprindelig ansat til Onsdagen den 2den October, men maatte paa Grund af Examinators Upasselighed udskættes).

Specialcharaktererne samt de deraf uddragne Hovedcharakterer for de Candidater, som i Aarene 1849—1850 have undersøkt sig Afgangseramens tvende Prøver og saaledes i sidstnævnte Aar ere dimitterede til Universitetet, findes anførte i Bilag I.

II. Halvaarsexamen. Den Skriftlige Deel af denne Examen afholdtes Fredagen den 14de og Løverdagen den 15de Februar, saaledes at dansk Stiil udarbeides af samtlige Classer, tydsk Stiil af 6te Classe A—B og 5te Classe A—B, fransk Version af 6te Classe A—B, latinisk Stiil af 6te Classe A—B, 5te Classe A—B og 4de Classe, latinisk Version af 6te Classe A—B og 5te Classe A—B, Opgave i Historien af 6te Classe A—B, Opgaver i Regning af 2den og 1ste Classe. Den mundtlige Deel afholdtes fra Mandagen den 17de til Løverdagen den 22de Februar incl. saaledes, at hver Lærer for sit Undervisningsfags Bedkommende foretog Prøven i de forskjellige Classer. — For Afgangsclassen var der Anledning til at lade Halvaarsexamen for dette Skoleaar bortfalde, ligesom det ogsaa med Hensyn til 6te Classe maatte

ansees som tjenligt for denne Gang at indskrænke samme Examen til en skriftlig Prøve.

III. Tentamen. Til det ved Forordningen af 7de November 1809 § 103 anordnede Tentamen indstillede sig her i Skolen en ung Studerende, Lars Fog, som tidligere, fra October 1843 til September 1848, havde været Discipel i Odense Kathedralskole, og siden under Veiledning af Underbibliothekar Gundorph var blevet forberedet til examen artium. Den skriftlige Deel af denne Prøve blev afholdt Torsdagen den 19de og Fredagen den 20de, den mundtlige Løverdagen den 21de og Mandagen den 23de September. Opgaverne til førstnevnte Deel vare følgende:

Latinst Stiil: „Den macedoniske Konge Philip den Tredie besad saa gode militaire Indsigter og var en saa udmærket Feltherre, at han i alle de Træsninger, han leverede Romerne, fuldkommen opfaldte en stor Feltherres Pligter; og dog blev han nødt til at vige for Romerne. Grunden hertil maa søges deri, at han blot svættede sig paa sine egne Kræfter, efterat han ved Gjerrighed, Tøilesløshed (libido) og Stolthed havde fjernet alle Nationer fra sig, hvorimod Romerne, der udmærkede sig ikke mindre ved deres borgerlige end ved deres militaire Talenter (borgerl. Tal., artes pacis ell. artes civiles), havde draget alle Grækenlands Nationer, Etolerne, Acarnanerne, Achæerne, samt Kongerne i Aſten ind i deres Forbund. Ogsaa Krigskunsten selv fremmes meget ved Fredens Sydler, uagtet disse ikkun blive lidet begünstigede af hin. Herpaa kunne blandt Andre Lacedæmonierne tjene til Exempel; thi vel vare disse meget bevandrede i Krigsvæsenet og havde erhvervet sig et stort Navn for Tapperhed, men de vilde dog aldrig have opnaaet en saa stor Navnkundighed, dersom ikke den kloge Lycurg var optraadt som Stifter af hin berømte spartanske Forsatning (disciplina). Ja endog Videnskaberne udøve en gavnlig Ind-

flydelse i Krigen, og i denne Henseende gives der ikke noget mere glimrende Exempel end Lucullus, som, sjældt han næsten uden al Erfaring i Krigsvæsenet var draget bort til Krigen med Mithridates, dog viste sig saa stor, at Mithridates tilstod om ham, at han i ham havde lært en større Fæltherre at hjælde end i nogen af dem, om hvilke han havde læst. Han havde nemlig anvendt de foregaaende Aar til at studere Krigshistorien (res bello gestas legere) og saaledes tilegnet sig en Kundskab om Begivenhederne, der funde træde istedetfor (vicarius, Adj.) Øvelse og Erfaring".

Oversættelse fra Latin paa Dansk: *Cic. de re publ. II, 10.* „Romulus quum septem et triginta regnavisset annos ..... quod sieri non potest, respuit“.

Religion: I hvilken Betydning kaldes den christelige Religion Kjærlighedens Religion? — **Historie:** Christian den Fjerdes og Gustav Adolphs Opræden i Trediveaarskrigen.

Ovennævnte Candidat, som under 25de September erholdt Rectors Attest om at være funden antagelig til academisk Undervisning, underkastede sig derefter examen artium med Hovedcharakteren Haud illaudabilis.

Skolens Disciple.

I. Afgang og Tilgang. II. Nuværende Freqvents.

I. Ved Afslutningen af forrige Aars Beretning havde Skolen efter den samme steds S. 13—15 medveelte Fortegnelse en Freqvents af 169 Disciple. Af disse blev endnu før det nye Skoleaars Begyndelse udmeldte: af 6te Classe: 1. Harald Andreas Hansen, 24de Juli 1850, 2. Jens Høst Birch, 5te August; — af 5te Classe: 3. Johan Christian Theodor Beck, 13de August, 4. Tycho Bræstrup, 31te August; — af 4de Classe: 5. Christian Valdemar Blichfeldt, 29de Juni,

6. Knud Peter Lauritz Müllen, 14de Juli, 7. Titus Frederik Schouw, 29de Juli, 8. Vilhelm Lauritz Otto Thofte, 24de August; — af 3die Classe: 9. Erik Ferdinand Eskildsen, 28de Juni 1850, 10. Claus Lyche Birke, 27de August; — af 2den Classe: 11. Rudolph George Braem, 29de August; — af 1ste Classe: 12. Knud Christian Boring, 25de Juni. — I October Maaned udgik de ovenfor S. 4 nævnte 9 Candidater, som efter fuldendt Afgangseramen bleve dimitterede til Universitetet (13—21). — Fremdeles udmeldtes i Løbet af Skoleaaret: af 6te Classe: 22. Valdemar Holmer, 4de September 1850, 23. Louis Jacob Andreas Cantor Bergh, 7de April 1851; — af 5te Classe: 24. Johan Niels Martin Thorsøe, 26de Februar; — af 4de Classe: 25 Philip Vilhelm Napoleon Herz, 1ste September 1850, 26. Charles Christiansen, 28de Februar 1851; — af 3die Classe: 27. Christian Frederik Schiøtt Lautrup, 13de Mai. — Evende Disciple (28—29) ere afgaaede ved Døden, nemlig Jens Lauritz Schou af 6te Classe den 21de September 1850, og Christian August Møller af 4de Classe den 28de Februar 1851. Af de 18 udmeldte Disciple er een gaaet over til Horfens lærde Skole; de øvrige have enten fortsat Studeringerne under privat Veiledning eller valgt en anden Bestemmelse.

Derimod har Skolen i samme Tidsrum haft følgende Tilgang af Disciple:

A. Ved Skolearets Begyndelse, den 1ste September 1849, optoges:

I V. Classe:

1. Frederik Kuhlstadt Hviid, en Son af Major A. C. v. Hviid, R. af D.

I III. Classe:

2. Carl Emil Bagger, en Son af Kammerasessor N. Bagger, Slotsforvalter paa Sorgenfri.

3. **Henning Frederik Bilsted**, en Søn af afgangne Regimentsqvarteermester C. J. T. Bilsted.
4. **Johannes Hage Christian David**, en Søn af Overfængselsdirecteur, Etatsraad og Professor Dr. C. G. N. David, R. af D.
5. **Christian Emil Kjær**, en Søn af Rødemester N. P. Kjær.
6. **Wildenrath Christian Carl Boeck Thrane**, en Søn af Oberstlieutenant C. W. F. C. v. Thrane, R. af D.

I II. Classe:

7. **Olaf Johan Sophus Ahrensen**, en Søn af Dr. med. A. A. B. Ahrensen, R. af D.
8. **Christian Frederik Brorson Bay**, en Søn af Professor og kongelig Kammermusicus R. Bay, Cantor ved Holmens Kirke.
9. **Albert Thorvaldsen Bay**, Tvillingbroder til Sidstnævnte.
10. **Christian Frederik Holm**, en Søn af afgangne Kunstmaler C. Holm.
11. **Paul Ludvig Ernst Löwenørn**, en Søn af afgangne Kammerherre, Geheimelegationsraad F. E. B. de Löwenørn, R. af D.
12. **Carl Johan August Morsky Rehling**, en Søn af afgangne Skibscapitain A. J. A. Rehling.
13. **Louis Friedrich Vilhelm Richter**, en Søn af Baremægler H. B. Richter.
14. **Georg Carl Christian Wiese**, en Søn af Snedkermester J. C. Wiese.

I I. Classe:

15. **Christian Erhard Borgen**, en Søn af afgangne Pastor D. Borgen, Sogneprest til Svanike og Ibsker Menigheder paa Bornholm.
16. **Hans Vilhelm Cederfeld de Simonsen**, en Søn af

- Justitsraad J. C. L. Gederfeld de Simonsen, forhen Borgemester og Byfoged i Kallundborg.
17. Axel Thor Sciavitzky Dalberg, en Søn af Kammer-raad S. T. Dalberg, Controlleur ved Finants-Hoved-kassen.
  18. Francois Gustav Hansen, en Søn af Suedkernester og Decoupeur F. Dumont Hansen.
  19. Peter Vilken Heiberg, en Søn af Pastor S. J. Hei-berg. Præst ved det Kongelige Døvstumme-Institut.
  20. Ludvig Ferdinand Kellner, en Søn af Major i det Kongelige Ingenieurcorps L. S. v. Kellner, R. af D.
  21. Peter Vilhelm Bjær, en Søn af afgangne Protokol-secretair i Høiesteret og Major ved H. M. Kongens Liv-corps P. V. Kjær.
  22. Pietro Røbke Krohn, en Søn af Medaillleur F. C. Krohn.
  23. Carl Gerhard Martensen, en Søn af Justitsraad G. J. Martensen, Comptoirchef under Finantsministeriet.
  24. Ditlev Andersen Nughorn, en Søn af praktiserende Læge D. A. v. Nughorn.
  25. Gustav Victor Paludan, en Søn af Oberst J. F. v. Paludan, R. af D. og Dbm.
  26. Jacob Philip Andreas Skrife, en Søn af Geheime-Legationsraad A. Skrife, Departementssecretair under Udenrigsministeriet, R. af D. og Dbm.
  27. Frederik Andreas Thiele, en Søn af physist og optist Instrumentmager F. A. Thiele.
  28. Julius August Thiele, en Søn af Justitsraad, Pro-fessor J. M. Thiele, R. af D. og Dbm.
  - B. Skoleaarets Løb ere under vedføede Datum optagne:
    - J. V. Classe:
    - 29. Peder Hjort, en Søn af afgangne Pastor N. S. Hjort,

Sognepræst til Tømmerup i Sjælland, — Pleieson af Prof. P. Hjort. (Den 30te November 1850).

J II. Classe:

30. Sigurd Hjort, en Søn af Professor Dr. philos. P. Hjort, R. af D. (Den 30te November 1850).

J I. Classe:

31. Tønnes Theodor Severin Elberg, en Søn af Handelsassistent H. Elberg paa Julianehaab i Grenland. (Den 24de Februar 1851).

II. Efter denne Afgang og Tilgang er Antallet af Skolens Disciple for Dieblifiket 171, hvilke, med Undtagelse af Afgangsclassens Disciple, der have beholdt deres Pladser uforandrede gjennem hele Skoleaaret, efter den for Mai Maaned afholtede Censur ere ordnede saaledes i de forskjellige Classer *):

VII. Classe.

1. H. F. S. Niughorn. 2. C. C. A. Gosch. 3. L. T. Nissen. 4. H. P. M. Rosing. 5. M. Blom. 6. H. V. Birkerod. 7. H. F. Jørgensen. 8. J. L. R. Roefoed. 9. S. Spandet. 10. H. E. T. Lippert. 11. J. P. Malling. 12. H. S. Smith.

VI. Classe A.

1. C. D. Mourier. 2. J. L. Schou. 3. A. H. F. Klubien. 4. H. F. J. H. Petersen. 5. C. S. Jessen. 6. F. P. J. Dahl. 7. O. Hohlenberg. 8. J. A. C. Tryde. 9. T. H. Lange. 10. F. P. M. Lund. 11. H. R. L. Jensen. 12. V. T. Petersen. 13. C. A. Ring. 14. O. M. 1

*) VI. og V. Classe havde i dette Skoleaar været delte, den første i en overordnet og underordnet Afdeling, den sidste i to sideordnede Afdelinger.

green-Ussing. 15. M. C. G. Thye, 16. J. J. Suenson.
17. C. J. Würzen.

VI. Classe B.

1. J. C. Möller. 2. A. D. Müller. 3. S. C. S. P. Bruhn. 4. H. F. C. J. Laurizen. 5. C. E. T. Hansen. 6. V. Oldenburg. 7. F. V. W. Topsøe. 8. E. F. Koch. 9. R. P. A. Mourier. 10. H. Sørensen. 11. S. F. G. Smith. 12. A. L. Fibiger. 13. G. T. Hindenburg. 14. C. G. Lange. 15. J. G. F. Ræder. 16. B. F. Sørensen. 17. C. S. Scharling *).

V. Classe A.

1. F. J. A. Thaarup. 2. E. P. Dieckmann. 3. A. S. G. Jacobsen. 4. A. O. F. Lorenz. 5. J. Rothe. 6. C. A. W. Bluhme. 7. F. S. Schumacher. 8. F. K. Zwied. 9. C. H. Stremme. 10. J. F. Möller. 11. C. V. Bendz. 12. A. G. Oe. Hauch. 13. H. J. V. Wick. 14. C. C. Christens.

V. Classe B.

1. E. J. Trier. 2. H. C. Kroyer. 3. M. J. H. Dinesen. 4. L. G. F. Klubien. 5. E. V. Løse. 6. M. A. L. Hertel. 7. A. M. N. Abrahams. 8. J. C. P. Wilse. 9. F. Münter. 10. E. C. A. Löffler. 11. P. Hjort. 12. Chr. J. Martensen. 13. E. G. L. Drejer. 14. Conr. Martensen.

*) Denne Discipel indtager iføn af den Grund den nederste Plads i Classen, fordi han formedelst Fraværelse, der har været foranlediget ved Sygdom, ikke har funnet nogen Hovedcharakter for Mai Maaned. Det Samme er tilfældet med C. C. Christens af V. Cl. A, E. G. L. Drejer og Conr. Martensen af V. Cl. B. samt P. V. Kjær af I. Classe.

IV. Clasæ.

1. H. W. Scharling.
2. E. W. Møller.
3. O. T. Hansen.
4. J. O. Thomsen.
5. P. F. E. Casse.
6. G. S. Wibe.
7. W. E. Velschow.
8. O. V. Meier.
9. J. V. Johnsen.
10. A. Fibiger.
11. A. V. Freund.
12. C. F. W. Prangen.
13. J. R. Thiele.
14. C. T. Bang.
15. C. Barnekow.
16. P. Jensen.
17. A. L. Brorson.
18. H. G. Ring.
19. A. P. Dons.
20. E. C. Knuth.
21. C. C. S. Dannekjold-Samsøe.
22. L. C. A. S. Thost.
23. J. H. Lange.
24. F. C. Gutfeld.
25. F. V. S. Dannekjold-Samsøe.

III. Clasæ.

1. H. H. P. Reiersen.
2. C. H. Gyberg.
3. C. E. Bagger.
4. J. C. F. Wilse.
5. H. A. P. Philipsen.
6. C. A. de Fine Skibsted.
7. B. T. Dahl.
8. P. C. Larsen.
9. V. R. Christensen.
10. J. F. Scavenius.
11. G. V. Meidell.
12. J. J. V. Steenstrup.
13. J. B. Seerup.
14. P. F. J. Conradt-Eberlin.
15. G. V. G. Müller.
16. C. J. S. Abrahams.
17. W. C. C. B. Thrane.
18. J. C. Boeck.
19. J. J. B. Lund.
20. H. F. Bilsted.
21. C. J. Frydensberg.
22. T. N. Thiele.
23. C. E. Bjer.
24. F. Algreen-Ussing.
25. T. Schleisner.
26. J. H. C. David.
27. L. G. Paludan.
28. J. C. G. F. Bech.
29. J. F. V. Holm.

II. Clasæ.

1. P. L. Krebs.
2. E. A. Holmsted.
3. G. C. C. Wiese.
4. L. F. W. Richter.
5. R. F. Berggreen.
6. C. L. Scharling.
7. N. A. Angelo.
8. T. P. Lund.
9. P. L. E. Løvenørn.
10. H. A. Thiele.
11. C. F. Holm.
12. A. M. Stub.
13. G. E. Casse.
14. C. S. Scavenius.

nius. 15. W. F. E. Casse. 16. V. T. S. Petersen.
 17. C. C. S. Cederfeld de Simonsen. 18. H. F. A. Hal-
 ling. 19. O. V. Hoffgaard. 20. V. H. L. Bendz. 21. C.
 J. A. N. Rehling. 22. O. J. S. Ahrensen. 23. G. A.
 Mourier. 24. E. B. Hjort. 25. A. T. Bay. 26. S.
 Hjort. 27. C. F. B. Bay.

I. Classe.

1. J. A. Thiele. 2. P. V. Heiberg. 3. J. Ph. A.
 Skrake. 4. G. V. Paludan. 5. A. T. S. Dalberg. 6. P.
 R. Krohn. 7. F. A. Thiele. 8. D. A. Nutzhorn. 9. C.
 G. Martensen. 10. F. G. Hansen. 11. M. A. V. An-
 dersen. 12. L. F. Bellner. 13. C. E. Borgen. 14. H.
 V. Cederfeld de Simonsen. 15. T. T. S. Elberg. 16. P
 V. Kjær.

Lærerpersonalet.

I. Forfremmelse. II. Afgang og Tilgang. III. Tre Læ-
 reres vitæ.

I. Under 25de September 1850 blev Adjunct ved Sko-
 len, Carl Ludvig Petersen, allernadigst beskiftet til Overlæ-
 rer ved samme, fra 1ste f. M. at regne.

II. Med Udgangen af Juli Maaned 1850 maatte Time-
 lærer, Copist Peter Bruse, paa Grund af vedvarende Svage-
 lighed, fratræde den af ham siden Januar Maaned 1842
 besorgede Undervisning i Skrivning. Ligeledes opgav Cand.
 philos. Frederik Clemens Bendtsen Dahl, der siden Mai
 Maaned 1848 havde været ansat som Timelærer ved Skolen,
 i Begyndelsen af October 1850 den ham, senest i Geographie

i 1ste og 2den Classe samt Mathematik i 3die Classe, overdragne Undervisning, hvilken han ikke længere saae sig ifstand til at forene med en af ham andensteds til samme Tid overtagen Function som Lærer. Til at besørge den ved begge fornævnte Læreres Bortgang vacante Undervisning blev ved Ministeriets Skrivelse, respective af 28de August og 12te Desember 1850, Cand. theol. Jens Christian Riisgaard antaget som Timelærer.

Bed Skrivelse af 27de August 1850 blev Rector af Ministeriet bemyndiget til at antage en Timelærer til i Mellemtíden at besørge de Undervisningstimer, der vilde blive at henlægge under den Lærerpost, der for Dieblifiket var Anledning til at oprette ved Skolen. Disse Timer bleve saaledes under 29de næsteften overdragne Cand. philol. Christian Thomsen, der senere, under 24de September s. A., blev constitueret som Lærer. Under 20de Mai d. A. blev derefter Candidat Thomsen, i Anledning af Overlærer Oppermanns midlertidige Dispensation fra hans Embede som Overlærer ved Århus Kathedralstole, af Ministeriet antaget til i Sidst nævntes Sted at fungere som Overlærer ved bemeldte Skole fra 1ste Juni d. A. til 31te Marts næste Åar; hvorhos Ministeriet under samme Resolutions Dato constituerede Cand. philol. Peter Jacob Petersen til at fungere som Lærer ved Metropolitanstolen, saalænge en Lærerpost her er vacant ved Hr. Thomsens Fraværelse.

III. De tre Lærere, som i indeværende Skoleaar ere blevne antagne her ved Skolen, have meddeelt følgende kortfattede Levnetsløb :

1. Christian Thomsen er født den 18de Januar 1826 i Landsbyen Lihmskov i Nærheden af Veile, hvor hans Fader Simon Thomsen eier en Bondegård. Fra sin tidligste Barndom er han blevet opdraget hos sin Onkel, Brændevinsbræn-

der Søren Thomsen i Aarhuus. Fra denne Byes Cathedralskole blev han i Aaret 1843 dimitteret til Universitetet, hvor han erholdt til Examen artium Charakteren Laudabilis, og Aaret efter absolverede han anden Examen med Laud. et publico encomio ornatus. I Efteraaret 1849 underkastede han sig den historisk-philologiske Skoleeramen og i Foraaret 1850 den til samme hørende praktiske Prøve, begge med bedste Charakteer. Under hele sin Forberedelse til bemeldte Embedseramen har han bestræbt sig med at give privat Undervisning i de classiske Sprog, ligesom han og i Januar 1850 blev antaget som Lærer i de samme Fag ved Borgerdydkolen paa Christianshavn, indtil han under 24de September 1850 blev constitueret som Lærer ved Metropolitankolen, og omtrent i samme Tidsrum har han været Lærer ved Borgerdydkolen i København. Senere er han paa Grund af Overlærer Oppermanns midlertidige Dispensation under 20de Mai 1851 constitueret til at fungere som Overlærer ved Aarhuus Cathedralskole.

2. Jens Christian Riilsgaard er født den 29de April 1821 paa Gaarden Peterslyst i Skanderborg Amt, hvor hans Fader, Bygmester Peter Christian Riilsgaard, endnu lever. I Aaret 1841 dimitteredes han fra Randers Lærde Skole til Universitetet og absolverede samme Åar Examen artium og det næste Åar anden Examen, begge med Charakteren Laudabilis. Efter derpaa i nogle Åar at have forberedet sig til den theologiske Embedseramen, underkastede han sig samme i Vinteren 1848 med næstbedste Charakteer. Fra denne Tid har han sysselsat sig med at undervise og derved vundet den Forkjærlighed for denne Beskæftigelse, der tilskyndede ham til at ansøge om en Timelærerplads ved Metropolitankolen, hvilken i August Maaned f. A. er blevet ham overdraget.

3. Peter Jacob Petersen er født den 3die December 1825 i Ringsted, hvor hans Fader, J. C. Petersen, nu Præst

i Tersløv, dengang var Catechet. Efter at have modtaget Underviisning af sin Fader indtil sit 13de Åar blev han anstaget som Eleve paa Sorø Academi, hvor han i Året 1843 underkastede sig Examen artium og 1845 anden Examen, begge med Charakteren Laudabilis. Han gik nu til Universitetet, hvor han opoffrede sig for det philologiske Studium, for hvilket hans Interesse allerede fra Skoleaarene var vakt, ligesom han ogsaa ved at give privat Underviisning søgte praktiskt at uddanne sig for Skolefaget. I Foraaret 1850 underkastede han sig den philologisch-historiske Embedseramen og samme Års Efteraar den dermed forbundne praktiske Prøve, begge med Charakteren Laudabilis. Den 20de Mai 1851 blev han constitueret til at fungere som Lærer ved Metropolitan-skolen, saa længe den der constituerede Lærer, Thomsen, som midlertidig ansat Overlærer ved Aarhus Skole, var fraværende.

Underviisningen.

I. Tag- og Timefordeling. II. Læres- og Læsebøger. III. De læste Pensia.

I. Fordelingen af Underviisningsgjenstandene paa de forskellige Lærere blev for indeværende Skoleaar ordnet overensstemmende med det af mig under 8de August f. A. til Ministeriet indsendte og under 27de næstester af Samme approberede Udkast. I det motiverede Forsslæg til dette Udkast bleve twende Lærefag, nemlig Tydse i 6te Cl. B og 5te Cl. A—B samt Naturhistorie i 6te Cl. B, til hvilke, hvert for sig, forhen 2 ugentlige Timer havde været anvendte, nu ansatte til det forøgede Antal af 3 ugentlige Timer for hvert, hvilken Forøgelse var grundet i Nødvendigheden af, med Hensyn til den herefter tidligere forestaaende første Deel af Afgangsexamen,

saa meget som muligt at styrke disse Fag i de ovennævnte Classer. Til dette Niemed kunde i 6te Classe B disponeres over de tvende Timer, der hidtil havde tilhørt Underviisningen i Naturlære, hvilken fra dette Skoleaars Begyndelse var blevet inddraget paa sidstnævnte Sted og i Fremtiden vil være at henlægge alene til 7de Classe (Bekjendtgjørelse af 13de Mai 1850 § 4, 12); i 5te Classe A—B forstærkedes Tydsk med 1 Time, der samme steds afgik fra Underviisningen i Latin. Hebraisk, hvori ogsaa herefter vil blive underviist kun i 7de Classe, bortfaldt i dette Skoleaar i 6te Classe B.

Oversigt over Fag- og Timesfordelingen:

1. Rector: Latin i VII. Cl., Tydsk i V. Cl. A. 13 Timer.		
2. Overlærer Espersen: Historie fra II. til VII. Cl.	25	—
3. Overlærer Berg: Latin i VI. Cl. A, Græst i VII. Cl. og VI. Cl. A, Historie i I. Cl. ...	22	—
4. Overlærer Petersen: Mathematik fra IV. til VII. Cl., Naturlære i VII. Cl. og VI. A... 29		—
5. Adjunct Jensen: Religion fra I. til VI. Cl., Regning i I. og II. Cl.	26	—
6. Adjunct Solbech: Dansk i III. og II. Cl., Tydsk i VI. Cl. A—B, V. Cl. B, IV. og II. Cl.	23	—
7. Adjunct Inspector Krebs: Tydsk i III. Cl., Latin i IV og III Cl., Hebraisk i VII. Cl. og VI. Cl. A....	24	—
8. Adjunct Rasmussen: Dansk i VII. Cl. VI. Cl. A—B, IV. og I. Cl., Tydsk i I. Cl... 20		—
9. Adjunct Kiellerup: Geographie fra III. til VI. Cl., Naturhistorie fra I. til VI. Cl.... 26		—
10. Const. Lærer, Cand. philol. Thomsen (senest Cand. philol. P. Petersen): Dansk i V. Cl.		

A—B, Latin i VI. Cl. B, Græst i VI. Cl. B og IV. Cl.	24	Timer.
11. Timelærer, Professor Borring: Træft fra II. til VI. Cl.	18	—
12. Timelærer, Cand. philos. Rielsen: Latin i V. Cl. A—B.	18	—
13. Timelærer, Cand. philos. Kerrn: Græst i V. Cl. A—B.	12	—
14. Timelærer, Cand. theolog. Kiilsgaard: Geo- graphie i II. og I. Cl., Mathematik i III. Cl., Skrivning fra I. til IV. Cl.	19	—
15. Timelærer, Architekt Rosenberg: Tegning i III., II. og I. Cl.	5	—
16. Cand. philos., Organist Berggreen: Sang	5	—
17. Premierlieutenant v. Holmsted med Assis- tenter: Gymnastik og Svømning.	6	—

Det tilhørende Tal-Schema findes i Bilag II.

II. Under 29de August f. A. bevilgede Ministeriet, efter
hvad derom var indstillet, at der, istedetfor de hidtil benyttede
Lærebøger i Arithmetik og Geometrie af Jürgensen og Oppen-
mann, maatte til Brug ved Underviisningen i Skolen ind-
føres Steens „Rene Mathematik“ og Ramus's „Elementaire
Geometrie“, saaledes at Aflesningen foretages succesive fra
enhver af de Classer, i hvilke Underviisningen i Arithmetik og
Geometrie tager sin Begyndelse, samt at Stoll's „Haandbog i
Grækernes Religion og Mythologie“, oversat af Schmitz,
maatte indføres istedetfor den hidtil brugte Mythologie af
Moriz.

III. Følgende er i dette Skoleaar gjennemgaaet i de for-
stellige Sprog og Videnskaber:

Dansk. I. Classe: Af Sunchs, Røginds og Wærburgs Læsebog er hele det første Parti til de bibelstte Fortællinger benyttet til Oplæsning, Fremstilling og Analyse; adskillige af Digtene bag i Bogen ere lært udenad og forklarede. Bojesens „Kort Begreb af den danske Sproglære“ gjennemgaaet og læst flere Gange. 2 Stile ugentlig, i Regelen Dictat, undertiden Oversættelse fra Thysk eller Gjengivelse af en tidligere læst Fortælling i Læsebogen. — II. Classe: Samme Læsebog anvendt til Oplæsning og Analyseren; hele Bojesens „Kort Begreb o. s. v.“ læst og repeteret. Af ovennævnte Læsebog ere forskellige Digte lært udenad og gjennemgaaede. I 2 Timer om Ugen er der skrevet Stil paa Skolen, afverlende Dictat af vanskeligere Stykker, Fortællinger og Beskrivelser, gjengivne efter Hukommelsen, og Oversættelse af et i den thyske Læsebog læst Stykke. — III. Classe: Af Holst's poetiske Læsebog ere flere Digte lært udenad; Sammes prosaiske Læsebog er benyttet til Oplæsning og Analyse. Af Borgens „Veiledning til Udarbeidelses i Modersmaalet“ ere adskillige Lectioner lært og indøvede. 1 Stil ugentlig, snart Oversættelse fra Thysk, snart en lettere Skildring. — IV. Classe: Chr. Winthers Omrids af den nordiske Gudelære læst, men ikke repeteret. Af Holsts poetiske Læsebog ere endel af de vanskeligere Digte forklarede og lært udenad. Bojesens „Kort Begreb o. s. v.“ repeteret. 1 Stil om Ugen, som oftest af skildrende Indhold. — V. Classe A og B: Chr. Winthers Omrids af den nordiske Gudelære lært og understøttet ved Oplæsning af andre Værker over samme Gjenstand. En Stil er skrevet omrent ugentlig. — VI. Classe B: Thortsens Litteraturhistorie S. 1—77 læst lectiviis og oplyst deels ved en udførligere Fremstilling af de større Digteres Levnet og Betydning, deels ved Oplæsning af forskellige tilsvarende Digterværker. Hver Uge stiftsveiis mundtlige Foredrag og skriftlige Udarbeidelses

over Emner af almindeligt Indhold. Ifje sjeldent er et kritisk Arbeide over et eller andet bekjendt nyere Digterværk blevet op læst. — VI. Classe A har i det Væsentlige arbeidet efter samme Plan som B-Classen; her er i Thortsens Litteraturhistorie læst Afsnittet S. 90 til Enden. — VII. Classe: Den danske Litteraturhistorie fra Ewald til vore Dage udførligere behandlet og oplyst ved Oplæsning af forskellige vanskeligere, saavel prosaiske som poetiske Partier af den nyere Litteratur; jævnlig mundtlige Foredrag; omrent 3 Gange om Maanedens Stile af almindeligt eller historisk Indhold.

Tydk. I. Classe: Riises tydste Læsebog for Begyndelsesklasserne S. 22—122. Af Jürs's og Rungs Materialier S. 1—9 og S. 64—66. Boeningslæren efter Meyers Grammatik. 1 Dictatstil om Ugen. — II. Classe: Samme Læsebog fra S. 112 og Bogen ud; af Hjorts Læsebog: „Kozenbues Reise um die Welt“, S. 53—79 (Udg. 1840). Efter Jürs's og Rungs Materialier som Oversættelse fra Danskt til Tydk S. 25—34 og S. 38—56. Hele Boeningslæren efter Meyers Grammatik. Skriftlig Stil 1 Time om Ugen. — III. Classe: Af Hjorts Læsebog: „Bruchstücke. Erste Sammlung“, S. 87—112; „Reise durch Norwegen und Lappland“ S. 113—122. Jürs's og Rungs Materialier S. 61—85. Meyers Grammatik. 1, 2 à 3 skriftlige Stile om Maanedens. — IV. Classe: Af samme Læsebog: „Reise durch Norwegen und Lappland“, S. 113—122; „Die Belagerung von Jerusalem“, S. 146—155; „Die Schlacht bei Lüzen“, S. 164—173; „Reise über Holland nach London“, S. 185—193; „Das Inquisitionsgericht“ S. 412—417. Af Jürs's og Rungs Materialier S. 91 og Bogen ud. Meyers Grammatik; tillige er Programmet for 1849 benyttet ved Casuslæren. Skriftlig Stil hver anden Uge — V. Classe B: Samme Læsebog: „Reise in Afrika“, S. 312—321; „Die unüberwindliche Flotte“, S.

321—326; „Predigt“, S. 326—333; „Das dritte Jubiläum der Reformation in Dänemark“, S. 333—337; „Briefe. Erste Sammlung“. S. 358—375; „Unterirdische Merkwürdigkeiten Bremens“, S. 375—378; „Die Christen unter Diocletian“, S. 378—382; „Friederich der Zweite“, S. 382—388; „Reise in Brasilien“, S. 388—395. Af Jürs's og Rungs „Deutsche Dichter u. s. w.“ er læst Klopstocks Schule med Undtagelse af „Hymne an die Erde“. Endvidere er Læsningen af Gôthes Digte påabegyndt. Oversættelse fra Danskt paa Tydsk efter Bresemanns Stiiløvelser S. 61—91, S. 107—112. Meyers Grammatik. Casuslæren efter Programmet for 1849. 3 skriftlige Stile om Maaneden. — V. Classe A: Samme Læsebog: „Reise in Afrika“, S. 312—321; „Die unüberwindliche Flotte“, S. 321—326; „Predigt“, S. 326—333; „Das dritte Jubiläum der Reformation in Dänemark“, S. 333—337; „Die Römer des 19ten Jahrhunderts“, S. 337—358; „Briefe. Erste Sammlung“, S. 358—375. — Jürs's og Rungs „Deutsche Dichter u. s. w.“: Klopstocks Schule S. 4—24 og S. 29—30. — Oversættelse fra Danskt paa Tydsk efter Bresemanns Stiiløvelser S. 61—113. Meyers Sproglære, dog saaledes, at Casuslæren er læst efter Skolens Program for 1849 26 Stile. — VI. Classe B: Schiller, Die Räuber. Gôthes Egmont, de 3 første Acter. Af Jürs's og Rungs „Deutsche Dichter u. s. w.“ forfra til Uhlands „Die Münstersage“ efter Udvælg. Som mundtlig Oversættelse fra Danskt paa Tydsk efter Holst's Læsebog: „Regner Lodbrog“, „Byttets Deling“, „Knud den Store“ og „Valdemar Atterdags Charakteristik“. Meyers Grammatik. Casuslæren efter Programmet for 1849. 4 skriftlige Stile om Maaneden. — VI. Classe A: Schiller, Die Räuber. Gôthes Egmont. Af Jürs's og Rungs „Deutsche Dichter u. s. w.“ forfra til S. 107 (Schillers Kolumbus). En almindelig Oversigt over den tydiske Littera-

tur fra Klopstock til vore Dage er meddeelt i begge disse Classer. Meyers Grammatik. Casuslæren efter Programmet for 1849. 4 skriftlige Stile om Maanedene.

Franſk. II. Classe: Borrings Læsebog for Mellem-classer, fra S. 1—44. Sammes Grammatik: Formlæren indtil de uregelmættige Verber, med Undtagelse af Afsnittet om Reglerne for at hjælpe Substantivernes Kjøn. — III. Classe: af samme Læsebog som i forrige Classe 94 Sider af fortællende og beskrivende Indhold, fra S. 116—210. Af Sproglæren er repeteret den foregaaende Classes Pensum og derefter læst de uregelmættige Verber og Slutningen af Formlæren indtil Syntaxis. Til Indøvelse af Formlæren er endvidere oversat fra Danske til Franſk Øvelserne fra Nr. 1—34 af Borrings Materialier. — IV. Classe: Borrings Etudes littéraires, 62 Sider, fra S. 1—62. Af Sproglæren er repeteret Formlæren og derefter er læst Hovedstyfferne af Syntaxis om Ordenes Overensstemmelse og Styrelse. Til Indøvelse af Sproglæren er oversat 36 Numere af Øvelserne i Borrings Materialier. — V. Classe A og B: Samme Bog som i forrige Classe, 124 Sider, fra S. 133—256. Af Sproglæren er gjennemgaaet Hovedstyfferne af Syntaxis. — VI. Classe A og B: De poetiske Styffer af Etudes littéraires fra S. 443—486, samt Styfferne af moralist og oratorisk Indhold fra S. 418—442; endvidere de dramatiske Styffer le Bal par Leclercq og le caprice par Alfred de Musset. De vigtigste Styffer af Formlæren og Syntaxis ere repeterede.

Latin. III. Classe: Af Bergs og Møllers latinſte Læsebog: første Afdelings første Afsnit samt af andet Afsnit til Stykket V. S. 66, saaledes at fra S. 1 til S. 25 Alt er læst, fra S. 26 til S. 66 ikkun hvert andet af de latinſte, men alle de danske Exempler ere læste. Af Madvigs Sproglære er den for denne Classe bestemte Deel af Formlæren læst

og oftere repeteret. Det af Læsebogen læste Pensum er benyttet til forskellige Øvelser, saavel mundtlige som skriftlige, for at indøve Formlæren og de vigtigste Regler af Syntaren. — IV. Classe: af Bergs og Møllers latinse Læsebog ere udvalgte Stykker af 1ste Afdelings andet Afsnit læst og benyttede til mundtlig Stil; af 2den Afdeling i samme Læsebog er læst 1ste Afsnit samt 2det Afsnit til S. 37; et Udvalg af Phædri Fabler. Af Madvigs Sproglære er læst og repeteret saavel Formlæren som første Afsnit af Ordfeiningslæren, §§ 206—317. 57 skriftlige Stile, 4 Versioner; mundtlig Stil er indøvet til ubestemte Tider. — V. Classe B: *Ciceronis orat. pro Sexto Roscio Amerino; Sallustii Catilina; Cœsaris comment. de bello Gall.*, lib. II. (cursorisk); *Ovidii Metamorphoses*, ed. Feldbausch, Stykkerne VIII—XVII. Af Madvigs Sproglære er læst Formlæren og af Ordfeiningslæren til § 384. 63 Stile, 6 Versioner. — V. Classe A: *Ciceronis orat. pro Sexto Roscio Amerino; Sallustii Catilina; Cœsaris comment. de bello Gall.* lib. II (cursorisk); *Ovidii Metamorphoses*, ed. Feldbausch, Stykkerne VIII—XIX. Af Madvigs Sproglære er læst Formlæren og af Ordfeiningslæren til § 384. 67 Stile, 6 Versioner. — VI. Classe B: *Livii hist. lib. VI; Ciceronis orat. pro Sexto Roscio Amerino; Virgilii Aeneid. lib. I.* Madvigs Ordfeiningslære er repeteret. Ugentlig er frevet en Stil eller en Version hjemme og ligesaa en Extemporalstil. — VI. Classe A: *Ciceronis de officiis lib. II; orat. III in Catilinam; Livii hist. lib. VI; Virgilii Aeneid. lib. VI; Horatii odar. lib. I—II.* 58 Stile, 8 Versioner. — VII Classe: *Ciceronis de officiis lib. I; Livii hist. lib. XXIII; Horatii odar. libri I et II og ars poetica.* — Af Madvigs Sproglære er 1ste og 2det Afsnit af Ordfeiningslæren (§§ 318—445) samt 1ste og en Deel af 2det Tillæg repeteret i foresatte Pens, og iovrigt er Sproglæren stadig benyttet under Læsningen af

Forsatterne. — Bojesens Antiquiteter ere gennemgaaede med Undtagelse af Affnittet om „det borgerlige og private Liv“; ogsaa ere i Affnittet om Retsvaesenet kun enkelte Punkter medtagne. — Af Tregders Litteraturhistorie ere, med forskjellige Udeladelser, de to første Perioder samt nogle faa §§ af tredie Periode gennemgaaede. 53 Stile, 9 Versioner.

Til anden Deel af indeværende Aars Afgangseramen opgive Candidaterne i Latin: *Ciceronis* oratt. pro S. Roscio Amerino, IV in Catilinam, pro rege Deiotaro; (dog opgive Candidaterne Roefoed og Malling oratt. pro S. Roscio Amerino, pro lege Manilia, pro rege Deiotaro, og Smith oratt. pro S. Roscio Amerino, pro lege Manilia, in Catilinam I et II); *eiusd. de officiis libri III*; *Sallustii Catilina*; *Livii hist. libri XXI, XXII, XXIII* (men Roefoed, Malling og Smith 1ste istedetfor 21de Bog); *Virgilii Aeneid. libri I, II*; *Horatii odar. libri I, II*, epistolæ et ars poetica.

Græsk. IV. Classe: Bergs Læsebog for de første Be-
gnydere, hvoraf dog adskillige Exempler ere forbigaade, indtil
S. 62 (Tillæg); af Bergs Læsebog for andet Aars Cursus er
læst 4de Affnit, de Alisopiske Fabler 1—7, 9—12 og 14. Bergs
Schema er læst og repeteret, og Tregders Formlære er benyt-
tet ved tredie Læsning. Skriftlige Øvelser ere foretagne i Be-
gnydelsen af Skoleaaret. — V. Classe A og B: De mytholo-
giske og historiske Stykker af Bergs græske Læsebog for andet
Aars Cursus; *Xenophontis Anabasis* lib. I et II; Treg-
ders Formlære; Madvigs Ordfeiningslære, Cap. 1 og 2. —
VI. Classe B: *Xenophontis Memorab. Socr.* lib. III; *Ho-
meri Iliad. libri VII, VIII, IX*; Tregders Formlære. Af
Madvigs Ordfeiningslære er læst Modus- og Tempuslæren
og repeteret Casuælæren. — VI. Classe A: *Homeri Odyss.*
lib. XV et XVI; *Herodoti lib. V*; *Lysias: πατέρα Ἐρα-*

*τοσθένους, ὑπὲρ Μαρτιθέου, πατὰ Ἐρυνέους, πατὰ
Φίδωνος; πατὰ Φιλονράτους.* Nædvigs Ordspinningslære
§§ 107—156; det næste er indøvet ved mundtlige Stile efter
Bergs Opgaver, 2den Deel. Tregders Formlære repeteret.
— VII. Classe: *Platonis Symposium; Aeschylus Prometheus;*
af Tregders „Anthologia græca“: hymni Homerici, elegiæ
(undtagen 5, 15, 17), epigrammata, carmina lymphica A. (und-
tagen 1, 19, 20). Stoll's Mythologie. Tregders Litteratur-
historie til 3de Periode. Repeteret Xenophons Sokratiske Min-
der, 1ste Bog og de 3 første Capitler af anden; Herodots
tredie Bog; Bojesens homeriske og attiske Antiquiteter.

Til anden Deel af indeværende Åars Usgangseramen opgive
Candidaterne i Græs: *Aeschinis orat. in Ctesiphontem;*
Demosthenis oratt. Olynthicæ III; *Xenophontis Memorab.*
Socr. libri I et II; *Platonis Symposium;* *Homeri Odyss.*
libri IX, X, XI, XII, XIII, XIV; *Homeri Iliad. lib. VI;*
Aeschylus Prometheus; af Tregders „Anthologia græca“:
hymni Homerici, elegiæ (undtagen 5, 15, 17), epigrammata,
carmina lymphica A. (undtagen 1, 19, 20).

Hebraisk. VI. Classe A: Genesis, cap. III, v. 13 —
cap. XVII. Repetition af Whittes Formlære. — VII. Classe:
Genesis, cap. XXII ad finem, de 6 første Psalmer, Propheten
Jonas og Haggai.

Til anden Deel af indeværende Åars Usgangseramen op-
giver den ene Candidat, som har vedblevet at læse Hebraisk, i
dette Fag følgende Pensum: Genesis, de 6 første Psalmer,
Propheten Jonas og Haggai.

Religion. I. Classe: Hele Herslebs mindre Bibelhi-
storie; Jensens Samling af Bibelsprog og nogle udvalgte
Psalmer af Hjorts Psalmebog. — II. Classe: Balles Lære-
bog Capp. 1, 2, 8 og 6; af Herslebs større Bibelhistorie
Oversigt over det gamle Testamente Bøger, og af disses spe-

ciellere Indhold fra Skabelsens Historie til 3de Periode; desuden et Udtog af den bibelske Geographie. — III. Classe: Balles Lærebog Capp. 3, 4, 5 og 7; af Herslebs større Bibelhistorie fra 4de Periode til Jerusalems Ødelæggelse; desuden bibelsk Geographie efter et større Udtog, og af Bibelen selv de 10 første Capitler af 2den Samuels Bog. — IV. Classe: Af Krog Meyers Lærebog de 42 første Paragrapher; af Herslebs større Bibelhistorie Oversigt over det nye Testamenteres Skrifter, Anhang om Hedningernes Religion og af Evangeliernes speciellere Indhold fra Christi Fødsel til hans Fremtræden i Jerusalem paa Purimfesten. — V. Classe: Af samme Lærebog Afsnittet om Menneskets Natur, Udvældelighed, Bestemmelser og Pligter; af Bibelhistorien fra Jesu Virksomhed i Jerusalem ved Purimfesten til Pauli Gangenstab i Rom. — VI. Classe B: Af Lærebogen fra Læren om Synden til § 146 om Sacramenterne; af Bibelhistorien det hele gamle Testamente. — VI. Classe A: Af Lærebogen til Læren om Synden; af Bibelhistorien det nye Testamenteres Fortællinger; af Bibelen selv i Grundsproget Johannes's Evangelium og af Balkars Kirkehistorie de vigtigste Paragrapher.

Historie. I. Classe: Rosdts Udtog af Danmarks Historie. — II. Classe: Historiske Skildringer hentede fra Oldtidens Historie efter Bohrs Lærebog. — III. Classe: Historiske Skildringer hentede fra Middelalderen og den nyere Tid indtil Ludvig den 14des og Peter den Stores Død, efter Bohrs Lærebøger. — IV. Classe: Oldtidens Historie i Sammenheng deels efter Langbergs gamle Historie, deels efter Bohrs. — V. Classe A og B: Den romerske Keisertid fra Diocletian til det vestlige Riges Undergang; Oversigt over den vestlige og østlige Verden fra 476—843; følgende Folks og Staters Historie indtil den revolutionære Tidsalder: Frankrig, England, Tyskland (Helvetien, Böhmen, Brandenburg, Dele af Preus-

sen, Ungarn m. M.), Italien, Spanien, Portugal, Nederlandene, efter Røfods Udtog og Bohrs Lærebøger, samt til det første Partie efter Langberg. — VI. Classe B: Danmark, Norge, Sverrig indtil vore Dage; Rusland, Polen (indtil dets Undergang), Preussen, Ungarn indtil den revolutionære Tid; det græske Keiserdømme, Araberne og de andre muhammedanske Folk (Osmanniske Stat indtil den revolutionære Tid); Perser, Mongoler, Sineser, efter Allens, Røfods og Bohrs Lærebøger. — VI. Classe A: Repetition efter udvidet Maalestof af 1ste Cursus, hele Oldtidens Historie, og af 2det, Frankrig, England, Tyskland (Helvetien, Bohmen, Brandenburg, Dele af Preussen, Ungarn m. M.), Italien, efter Langbergs gamle Historie, Røfods Udtog og Bohrs Lærebøger. — VII. Classe: Repetitionscursus efter udvidet Maalestof af de vigtigste Staters Historie i Oldtiden, Middelalderen og den nyere Tid. Den revolutionære Tidsalder er udførlig gjennemgaaet indtil Wienercongressens Slutning; de øvrige Begivenheder indtil vor Tid ere samlede under en almindelig Oversigt. Foruden ovennævnte Hjælpemidler er ogsaa Estrups Lærebog benyttet til flere Partier.

Geographie. I. Classe: Ingerslevs lille Geographie forfra til Asien S. 83. — II. Classe: Hele sidstnævnte Lærebog. — III. Classe: Efter Ingerslevs større Lærebog Europa til Italien. — IV. Classe: Det Øvrige af Europa, Asien og Africa til Berberiet, efter samme Lærebog. — V. Classe: Africa, America og Australien, samt repeteret af Europa til Holland, efter samme Lærebog. — VI. Classe B: Repeteret hele Geographien, undtagen Africa og Australien, efter samme Lærebog. — VI. Classe A: Repeteret hele Geographien efter samme Lærebog.

Arithmetik. I. Classe: Efter Mundts Regnebog til Brøken og desuden efter Ursins Regnebog de 4 Species i Brøf; dertil Øvelser i Tabellen. — II. Classe: Efter Mundts

Regnebog er gjennemgaaet fra Brøken til Decimalregning, og flere Erexpler paa de forskellige Regningsarter ere benyttede af Ursins Regnebog. — III. Classe: Steens „Elementair Arithmetik“ forfra til Anhængt om Kvadrat og Kvadratrod; mundtlig Meddeelse af Læren om Potens; stædige Øvelser i Bogstavregning. — IV. Classe: Jürgensens „Elementair Arithmetik og Algebra § 12—15 (S. 48—68) og § 17 (S. 76—84). — V. Classe A og B: Samme Bog §§ 15—20 Nr. 121 (S. 68—106). — VI. Classe B: Samme Bog § 20 og § 23 Nr. 139—145 (S. 105—119 og S. 138—145) og Repetition S. 85—105. — VI. Classe A: Samme Bog: Repetition af hele Arithmetiken. — VII. Classe: Samme Bog: Repetition.

Geometrie. IV. Classe: Ramus's „Elementair Geometrie“ forfra til § 65 S. 53. — V. Classe A og B: Oppermanns Plangeometrie § 11 i første Bog til § 3 Nr. 441 i anden Bog med Forbigaaelse af Tillæget til § 2 (S. 78—128 og S. 140—149). — VI. Classe B: Samme Bog: anden Bog §§ 3—5 med Forbigaaelse af Tillæget til § 3, samt Repetition af hele Bogen. — VI. Classe A: Den plane Trigonometrie efter Ramus's Lærebog samt Repetition af Oppermanns Geometrie. — VII. Classe: Astronomie efter Oluffssens Lærebog, samt Repetition af Geometrie, Stereometrie og Trigonometrie.

Naturlære. VI. Classe A: Ørsted's „Naturens mekaniske Deel“ S. 155—341. — VII. Classe: Samme Bog S. 155—341 og Silfverbergs „Naturlærerens chemiske Deel“ S. 64—107.

Naturhistorie. I. Classe: Pattedyrenes og Størstedenlen af Fuglenes Naturhistorie efter mundligt Foredrag. — II. Classe: Menneskets, Pattedyrenes og Fuglenes Naturhistorie efter Bramsens og Drijers Lærebog i Zoologie og Botan-

nit. — III. Classe: Krybdyrene og Tiffene efter samme Lærebog; den terminologiske Indledning til Botaniken, det Linneiske System og de stilkblomstrede og bægerblomstrede Gemtalsplanter efter Petits Lærebog i Botanik; Øvelser i Plantebestemmelser holdte efter Sammes Tabeller. — IV. Classe: De naturlige Plantefamilier efter Petits Lærebog. V. Classe: De hvirvelløse Dyr med Undtagelse af Polyperne og Goplerne efter Bramsens og Drejers Lærebog. — VI. Classe B: Den almindelige Botanik og Plantogeographien under Afbenyttelse af Petits Lærebog; Menneskets Anatomie og Physiologie efter mundtligt Foredrag, og repeteret Hvirveldyrenes Naturhistorie. — VI. Classe A: Repeteret Zoologien.

Tegning. I. Classe: Contursfrihaandstegning. I geometrisk Tegning ere Tabellerne I—XI gjennemgaaede. — II. Classe: Skyggesfrihaandstegning. I geometrisk Tegning ere Tabellerne I—XVI gjennemgaaede. — III. Classe: I geometrisk Tegning ere Tabellerne I—XIV gjennemgaaede i Forbindelse med Perspectiver, de tre første efter Hetsch's Tabeller.

I Skrivning og Sang har Undervisningen været fremmet som hidtil. Ligeledes er Gymnastikundervisningen regelmæssig blevet fortsat, og Svømmesøvelserne for indeværende Sommer ville, forsaa vidt Beiret tillader det, blive foretagne paa sædvanlig Maade.

Videnkabelige Samlinger.

I. a. Skolebibliotheket. b. Discipelbibliotheket.

II. Naturhistorisk Samling. III. Physiske Apparater.

I. a. Skolebibliotheket har siden Aflutningen af den i forrige Aars Beretning meddeelte Fortegnelse modtaget følgende Tilvært:

- E. Augst**, Der Religionsunterricht. Winterthur 1850. 8.
- Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie**, udg. af det kgl. nordiske Oldskr.-Selskab. 1849. Kbhavn. 8.
- D. Fr. Arago**, Unterhaltungen aus dem Gebiete der Naturfunde. Aus dem Französischen übersezt, 1—3 Th. von C. v. Remy, 4—7 Th. von C. F. Grieb, Stuttgart 1837—1848. 8.
- Arrians Anabasis**, Erklärt von C. Sintenis. I—II Bdch. Leipzig 1849. 8.
- H. Berghaus**, Physikalischer Atlas. 1—5 Abth. Gotha 1849—1851. Fol.
- Th. Bergk u. J. Caesar**, Zeitschrift für die Alterthumswissenschaft, 8 Jahrg. 3 H. — 9 Jahrg. 2 H. Cassel 1850—1851. 4.
- A. S. Bergsøe**, Den danske Stats Statistik. 4 Bd. 1—3 H. Kbhavn. 1848—1851. 8.
- G. Bernhardy**, Grundriss der Römischen Litteratur. 2te Bearbeitung. Halle 1850. 8.
- Bille, Steen**, Beretning om Corvetten Galathea's Reise omkring Jorden 1845, 46 og 47. 3 D. Kbhavn 1851. 8.
- A. Boeckhii corpus inscriptionum Græcarum**. Vol. III, fascic. I—III. Ed. Io. Franzius. Berolini 1844—1850. Fol.
- G. P. Brammer**, Vor Tids Forbringer til Danmarks Skolevæsen, drøftede i Taler og Breve. Kbhavn 1850. 8.
- P. O. Bröndsted**, Den Ficoroniske Cista, beskrevet og forklaaret. Efter allerhöieste Befaling udg. af N. V. Dorph. Kbhavn 1847. (Gave af H. M. Kongen).
- Ciceros Brutus de claris oratoribus**. Erklärt von O. Jahn. Leipzig 1849. 8.
- Ciceros ausgewählte Reden**, Erklärt von R. Halm. 5 Bdch. Leipzig 1850. 8.
- M. Tullii Ciceronis Tusculanarum disputationum libri quinque**. Erklärt von G. Tischer. Leipzig 1850. 8.
- M. Tullii Ciceronis de natura deorum libri tres**, Erklärt von G. F. Schoemann. Leipzig 1850. 8.
- F. C. Clausen**, Tidsskrift for udenlandst theologisk Litteratur, 2—4 H. for 1850, 1 H. for 1851. Kbhavn. 8.
- Demosthenes**, ausgewählte Reden des. Erklärt von A. Westermann. 1—2 Bdch. Leipzig 1850—1851. 8.
- L. Doederlein**, Homerisches Glossarium. 1 Bd. Erlangen 1850. 8.
- E. W. Eichhoff**, Vergleichung der Sprachen von Europa und

- Indien. Aus dem Französischen von *J. H. Kutschmidt*. Leipzig 1845. 8.
- Euripides Werke. Griechisch mit metrischer Uebersezung und prüfenden und erklärenden Anmerkungen von *J. A. Hartung*. 1, 2, 9, 10, 11 Bdch. Leipzig 1848—1850. 8.
- Forlagscatalog, almindeligt dansk, for Narene 1845 til 1849. 3die Supplement til „Almindeligt Danske-Norske Forlagscatalog“. Udg. af Forlagsforeningen i Kjøbenhavn. Kbhavn 1850. 8.
- S. P. Giessing*, Kong Frederik den Sjettes Regjeringshistorie, 2 Bd. 1—5 h. Kbhavn 1850. 8.
- A. Haacke*, Beiträge zu einer neugestaltung der griechischen grammatik. 1 H. Nordhausen 1850. 8.
- S. Sand*, Praktisches Handbuch für Übungen im lateinischen Stil. Jena 1850. 8.
- C. Hauch*, Nogle Betragninger angaaende Undervisningstiden i vore Skoler. Kbhavn 1850. 8.
- L. Zelweg*, For Literatur og Kritik. Et Fjerdinaarskrift, udg. af Fyns Stifts literære Selskab. 6 Bd. 4 h. Odense 1848. 8.
- C. F. Hempel*, De monbris acephalis disquisitio anatomica. Hauniæ 1850. 8. (Disp. for den medicinse Doctorgrad).
- Herodotos*. Erklärt von *B. H. Lhardy*. 1 Bdch. Leipzig 1850. 8.
- S. W. Hoffmann*, Grundzüge der allgemeinen Erdkunde. Stuttgart 1850. 8.
- Homers Odyssee*. Erklärt von *J. U. Faesi*. 2 Bd. Leipzig 1850. 8.
- O. F. Jaeger*, Die Gymnastik der Hellenen in ihrem Einflus aufs gesammte Alterthum und ihrer Bedeutung für die deutsche Gegenwart. Esslingen 1850. 8.
- G. Karsten*, Die Fortschritte der Physik im Jahre 1847. Dargestellt von der physikalischen Gesellschaft zu Berlin. III Jahrg. 1—2 Abth. Berlin 1849—1850. 8.
- F. L. Keller*, Semestrium ad M. Tullium Ciceronem libri sex. Vol. I., lib. III. Turici 1851. 8.
- N. Kjærbölling*, Kongeriget Danmarks samt Hertugdömmerne Slesvigs, Holsteens og Lauenborgs Fugle. 9—15 H. Kbhavn. Fol.
- N. Kjærbölling*, Ornithologia Danica. Danmarks Fugle, bestrevne af M. R. 1—2 h. Kbhavn 1851. 8.
- R. Kloß*, Handwörterbuch der lateinischen Sprache. 5 Ließ. Braunschweig 1850. 8.

- F. Lange**, Nogle Bemærkninger om Skoleundervisningens Principe og Methode. Kbhavn 1850. 8.
- Lysias**, ausgewählte Reden des. Erklärt von **R. Rauchenstein**. Leipzig 1848. 8.
- C. A. Menzel**, Die Kunstwerke von dem Alterthum bis auf die Gegenwart in 120 Kupferstichen nach Originalzeichnungen. 1 Bd. 1—5 Lief. Leipzig.
- L. Meyer**, Fremmedordbog. 3de, foregæde og forbedrede Udgave ved **S. P. J. Dahl**. 3—4 H. Kbhavn 1850—1851. 8.
- Michelet**, Histoire de France. Tome I—VI. Paris 1835—1844. 8.
- J. A. Milo** og **J. Schneekloth**, Skolens Reform. Et Tidsskrift. 1 Aarg. Nr. 5—12, 2 Aarg. Nr. 1—7. Kbhavn 1850—1851. 8.
- C. Molbeck**, Myt historisk Tidsskrift, udg. af den danske historiske Forening. 4 Bd. 1 H. Kbhavn 1850. 8.
- J. C. Mützell**, Zeitschrift für das Gymnasialwesen. 4 Jahrg. 6 H. — 5 Jahrg. 5 H. Berlin 1850—1851. 8.
- B. G. Niebuhr**, Historische und philologische Vorträge, an der Universität zu Bonn gehalten. 2 Abth. (Vorträge über alte Geschichte) 1—2 Bd. Berlin 1847—1848. 8.
- C. F. R. Olufsen**, Tentamen de longitudine speculæ Hauniensis, Præmittuntur considerationes de conaminibus, quæ initio seculi octavi decimi ad astronomiam practicam reformandam instituit inclytissimus Roemerus. Hauniæ 1850. 4. (Universitetsprogram).
- P. L. Panum**, Om Fibrienen i Almindelighed og om dens Coagulation i Særdeleshed. Kbhavn 1851. 8. (Disp. for den medicinske Doctorgrad).
- C. Petersen**, Naturlærens chemiske Deel, oversat efter Dr. Joh. Müllers Grundriß der Physik und Meteorologie. Med 190 Afbildninger. Kbhavn 1851. 8.
- Platons Werke. Griechisch und Deutsch mit kritischen und erläuternden Anmerkungen. 4, 10, 11, 12, 13 Th. Leipzig 1850—1851. 8.
- Plutarch**, ausgewählte Biographien des. Erklärt von **C. Sintenis**. I—III Bdch. Leipzig 1848—1851. 8.
- W. Prosch**, Øryerigets Naturhistorie. Kbhavn 1851. 8.
- C. Ramus**, Elementær Geometrie. Kbhavn 1850. 8.
- S. Rehm**, Lehrbuch der historischen Propädeutik und Grundriß der allgemeinen Geschichte. Marburg 1850. 8.
- J. L. Rohmann**, Skildringer af historiske Begivenheder, fornemmelig i

- Europa, fra 1840. 1 Deel. (Stilbringer af den nyeste Tids Historie fra Julirevolutionens Udbryd 1830. 4 Deel). Odense 1851. 8.
- A.** Rothe, Om den offentlige Undervisning i Frankrig. (Efter „De l'instruction publique en France etc, par M. Albert de Broglie.“). Kbhavn. 1851. 8.
- H. Schmidt**, Kritischer Commentar zu Plato's Phædon. 1ste Hälften. Halle 1850. 8.
- A. Schnizlein**, Iconographia familiarum naturalium regni vegetabilis. I—VII H. Bonn 1843.
- J. S. Schouw**, Dansk Tidsskrift, Nr. 21—25. Kbhavn 1850—1851. 8.
- J. F. Schouw**, Prøver paa en Jordbeskrivelse Kbhavn 1851. 8.
- R. Simesen**, Geometriens Grundtræf, genetisk fremstillede til Skolebrug. Helsingør og Kbhavn 1848. 8.
- Sophokles Werke. Griechisch mit metrischer Uebersetzung und prüfenden und erläuterenden Anmerkungen von J. A. Hartung. 1—4 Bdch. Leipzig 1850—1851. 8.
- Sophocles*. Erklärt von F. W. Schneidewin. 1 Bdch. Leipzig 1849. 8.
- H. Stephani** thesaurus græcæ linguæ. Edd. C. B. Hase, G. & L. Dindorfii. Vol. VII fascic. V. Vol. VIII fascie. I. Paris. Fol.
- Tabelværk, statistisk. Ny Række. Förste Bind. Kbhavn 1851. 4.
- A. Thiers**, Consulatets og Keiserdømmets Historie. 87—97 Levering. Kbhavn 1850—1851. 8.
- Tidsskrift, antiquarisk, udg. af det kgl. nord. Oldskr.-Selskab. 1846—1848. 3 H. Kbhavn 1849. 8.
- E. S. Unger**, Praktische Anleitung zur Auflösung geometrischer Aufgaben u. s. w. Erfurt 1843. 8.
- Virgils Gedichte*. Erklärt von Th. Ladewig. 1 Bdch. Leipzig 1850. 8.
- P. Virgilius Maro**, die Gedichte des. Lateinischer Text mit deutschen Erläuterungen herausgeg. von Philipp Wagner. 3—6 II. Leipzig 1849—1850. 8.
- C. S. Wegener**, Actmæssige Bidrag til Danmarks Historie i det nittende Aarhundrede. Tillige en Besværing af det ved Droysen og Samwer udgivne Augustenborgske Skrift. 1 D. Kbhavn 1851. 8.
- E. C. Werlauff**, Kjøbenhavns Universitet fra dets Stiftelse indtil Reformationen. Kbhavn 1850. 4. (Universitetsprogram).
- Xenophons Anabasis*. Erklärt von F. K. Hertlein. Leipzig 1849. 8.

- A.** *S. Ørsted*, Af mit Livs og min Tids Historie, 1 Bd, 1—2 h.
Kbhavn 1850. 8.
- II. C. Ørsted**, Oversigt over det Kongelige danske Videnskaber-
nes Selskabs Forhandlinger o. s. v. i Aaret 1850 (Nr. 4—8).
— (Selskabets Secretair), Oversigt o. s. v. i Aaret 1851
(Nr. 1—2).
-

Universitetets Lectionskataloger og Examenslister; de af Kirke- og Under-
viisningsministeriet udsendigede Bekjendtgjørelser vedkommende Uni-
versitetets Examiner; Statskalenderen o. s. v.

Skoleprogrammer for 1850.

- Aalborg Kathedralskole: *Povlsen*, Om Opdragelse til Sanddruhed.
- Aarhus Kathedralskole: *H. H. Blache*, Historiske Esterretninger om Aarhus Cathedralsoles Bygninger og Inventarier fra den ældste Tid indtil Ombygningen og Udvældelsen i Narene 1847—49.
- Aarhus videnskabelige Realskole: *R. C. Nielsen*, Skoleesterretninger.
- Borgerdydskolen på Christianshavn: *M. Hammerich*, Bidrag til Forhandlingerne om Landsbyskolen.
- Borgerdydskolen i Kjøbenhavn: *C. V. Rimestad*, Skoleesterretninger.
- Frederiksborg lærde Skole: *J. M. Flemmer*, Skoleesterretninger.
- Horsens lærde Skole: *J. C. C. Birch*, Kort Oversigt over de i Hertugdommerne Slesvig og Holsten i Narene 1848 og 1849 førtte For-
handlinger angaaende det offentlige Skolevæsen.
- Kolding lærde Skole: *C. F. Ingerslev*, De vocibus et locis qui-
busdam in lexicis vulgo minus recte tractatis.
- Metropolitanskolen: *C. Berg*, Første Affsnit af en Afhandling om Jo-Mythen.
- Nykøbing Kathedralskole: *J. P. Buch*, Kort Fremstilling af Mathe-
matikkens Anvendelse i en methodisk Regneunderviisning.
- Odense Kathedralskole: *R. J. S. Henrichsen*, Bidrag til Odense Ca-
thedralsoles Historie. 2 h. Om Skolens Stipendier og Legater.
- Randers lærde Skole: *C. A. Thorsen*, Skoleesterretninger.
- Ribe Kathedralskole: *N. E. Riis*, Prøve af en Udgave af Sopholles's Antigone til Skolebrug.
- Roskilde Kathedralskole: *I. P. D. Broager*, Nogle Formler henhørende

til de regulære Polygoner. II. C. W. Smith, Om Indholdet af en dansk Læsebog for Børn.

Rønne lærde og Real-Skole: H. K. Whitte, Skoleesterretninger.

Slagelse lærde Skole: F. W. Wiehe, Bidrag til græst Synonymif.

Sorø Academies Skole: F. V. S. Jacobsen, Nogle Bidrag til Kundskaben om Insektsfaunaen omkring Sorø.

Det von Westenske Institut: J. G. Bohr, Skoleesterretninger.

Viborg Kathedralskole: F. C. Olsen, Skoleesterretninger.

Endvidere har Skolen modtaget Programmerne fra Kongeriget Preussens Gymnasier og andre høiere Dannelsesanstalter for 1849.

b. Bestyrelsen af Discipelsbiblioteket, hvis Virksomhed paa Grund af forskellige Omstændigheder i længere Tid havde været standset, er i Begyndelsen af indeværende Skoleaar, efter Rectors Anmodning, overtaget af Adjunct Rasmussen og Biblioteket er i samme Tid blevet flittig benyttet. Om den Tilvært, som denne Bogsamling har modtaget, skal en Meddelelse blive leveret i næste Åars Beretning.

II. Den naturhistoriske Samling er blevet forøget med følgende Gjenstande:

A. Cranium af Isbjørnen (*ursus maritimus*) og Klappmøden (*phoca cristata*), 1 Axolott (*Siredon Mexicanus*), 1 Callichthys asper, 1 Pomacanthus sp., 1 Phyllosoma sp., 3 Exemplarer af *Cyamus ceti* (Hvalfiskelus), 1 Doris liturata, 1 Hyalaea longirostris, 1 Salpa sp., 1 Pyrosoma sp., 1 Botryllus sp., 1 Velella sp., 1 Porpita sp., samtlig i Spiritus. Disse Gjenstande ere blevne Skolen overladte ved Salg af Universitetets Museum.

B. 1 Flaggermusfelet, 1 Slangefelet, 1 Frøfelet.

C. 1 Sørnefelet (*aquila albicilla*), 1 Uglefelet, 1 Eledone sp. og flere endnu ikke bestemte Lucier, Holothurier

Asterier og Actinier i Spiritus, hvilke samtlige under C anførte Numere have af Prof. Eschricht været stillede til Naturhistorielæreren, Adjunct Biellerups, Disposition og saaledes ere blevne indlemmede i Skolens Samling.

D. Tandbesætningen af Myliobatis sp., 4 Erpil., 1 Balanus tintinnabulum (?), 1 Gorgonia sp. og 44 Arter af Conchylier i 146 Exemplarer, Alt fra Ostindien. De herunder nævnte Numere ere en Gave til Skolen af Regimentskirurg Christens.

E. Exocoetus volitans (Flyvefisk) i Spiritus, 1 Pegasus draco (Sødrage) tørret, fra China, 1 Apus productus i Spiritus, samtige forærede af Adjunct Biellerup.

III. Den physiske Samling er siden den i Skolestifterningerne for 1848—1849 meddelelse Opgivelse blevne forøget med følgende Apparater:

Et Par Magdeburger-Halvfugler. — En Dykkerkloffe. — Et Stativ med Reagensglas og Tang. — En Electriseermaskine. — Et electrisk Hjul. — En electrisk Udlader. — Et Pompeværk, drevet ved Electromagnetisme. — Et galvanisk Trugapparat.

Regnskabsvæsenet.

I. A—B. Skolens forskjellige Regnskaber (for Ma-

ret fra 1ste April 1850 til 31te Marts 1851).

II. Skolebeneficier og andre Stipendier. III. Be-

stemmelser Regnskabsvæsenet vedkommende.

I. A. Skolekassens Regnskab.

I. Indægt.

	Rbd.	β
1. Renter af Skolens Capitalformue	495.	16.
Lateris . .	495.	16.

		Rbd.	β
	Transport ..	495.	16.
2.	Jordebogs-Indtægter samt Indtægter af Kirker og Præstekab	4,001.	9.
3.	Samtlige Skolecontingenter:		
	a. Skolepenge	5,594 Rbd. 85 β	
	b. Brændepenge	1,038 — = -	
	c. Indstrivningspenge	155 — = -	
	d. For Testimonier og Tentamen	160 — = -	
		6,947.	85.
4.	Vidrag fra Universitetet	30.	=
5.	Børnehusets Afgift	500.	=
6.	Jord-, Sang- og Copeulationspenge	2,222.	44.
7.	Privatistspenze	460.	=
8.	Lilstdud fra den almindelige Skolefond	288.	48.
	Summa Indtægt ..	14,945.	10.

II. Udgift.

1.	Underbalance efter Regnskabet til 31te Marts 1850	1,358.	43.
2.	Faste Gager og personligt Tillæg til Lærerne	8,075.	=
3.	Udgifter til Timeundervisning	2,086.	24.
4.	Pensioner	400.	=
5.	Bibliotheket og andre videnskabelige Apparater	419.	52.
6.	Bygningers og Inventariums Vedligeholdelse	479.	90.
7.	Brændels- og Velhøsnings-Fornsynenheder	559.	8.
8.	Skatter og Afgifter:		
	a. ordinaire	149 Rbd. 80 β	
	b. Krigsskat	179 — 67 -	
		329.	51.
9.	Udgifter ved Regnskabsføringen	350.	=
10.	Afgift til 4 Kirkesoler for Sangvitariering	480.	=
11.	Forskjellige løbende Udgifter:		
	a. Skoleopvarming	150 Rbd. = β	
	b. Neengjøring	101 — 54 -	
	c. Porto, Protokoller, Strive- materialier og Afskrivning ..	187 — 85 -	
	d. Programmer og Skolehøjtide- ligheder	168 — 17 -	
	e. Andre Udgifter	77 — 44 -	
		685.	8.
	Lateris ..	15,222.	84.

	Rbd.	β
Transport .. .	15,222.	84.
12. Udbetalte Gageforsidud	125.	=
Summa Udgift	15,347.	84.
Sammenholdt med Indtægten	14,945.	10.
Underbalance	402.	74.

**Ad. A. 5te Udgiftspost: Contoen for Bibliotheket
og andre videnskabelige Apparater.**

I. Indtægt.

1. Renten af den Bibliotheket tilhørende Capital 1,075 Rbd.	43.	=
2. Tilsidud fra Skolekassen	419.	52.
	<u>462.</u>	<u>52.</u>

II. Udgift.

1. Bibliotheket	263.	=
2. De naturhistoriske Samlinger	99.	=
3. De physiske Apparater	100.	52.
	<u>462.</u>	<u>52.</u>

B. Stipendiefondens Regnskab.

I. Indtægt.

1. Fonden eiede efter Regnskabet til 31te Marts 1850:		
a. en af Københavns Magistrat administreret Capital	13,500 Rbd.	
b. en kongelig Obligation Nr. 50 (det D. A. Meyer'ske Legat) 2,500 —	—	
c. 9 Stykker kongelige Obligationer paa	3,200 —	
	<u>19,200.</u>	=
d. Contant Beholdning	8.	26.
2. Renter af Capitalen 19,200 Rbd. for 1 Aar til 11te Decb. 1850	768 Rbd.	
esther Fradrag af Krigsskat	48 —	
	<u>720.</u>	=
3. Renter af Legatum Bartholini for samme Aar esther Fradrag af Krigsskat	3.	71.
Summa Indtægt .. .	<u>19,932.</u>	<u>1.</u>

	Rbd.	β
II. Udgift.		
1. Deels udbetalte, deels i den almindelige Skolefond indsatte Oplagspenge	692.	=
2. Saldo til 1851—1852*)		
a. Fornævnte Capital	19,200.	=
b. Contant Beholdning	40.	1.
Balance ..	<u>19,932.</u>	<u>1.</u>

II. Efter det af Rector under 20de November f. A. indsendte Forslag approberede Ministeriet under 9de December næstefter følgende Fordeling af Skolens Beneficier for indeværende Skoleaar:

- A. Høieste Stipendium, 50 Rbd., tillagdes Ingen.
- B. Mellemste Stipendium, 35 Rbd., tillagdes Disciplene 1. S. f. f. Knudhorn, 2. S. V. Birkerod, 3. S. E. C. Lippert, 4. A. S. f. Klubien, for samtlige Alt at oplægge, 5. S. p. J. Dahl, 15 Rbd. at udbetale, 20 Rbd. at oplægge, 6. O. Søhrenberg, 7. T. S. Lange, 8. J. C. Møller, for samtlige Alt at oplægge.
- C. Laveste Stipendium, 20 Rbd., tillagdes Disciplene
1. L. T. Nissen, 2. S. f. Jørgensen, 3. S. K. L. Jensen, 4. G. T. Hindenburg, 5. S. f. C. J. Lauritzen, 6. B. f. Sørensen, 7. E. f. Koch, 8. V. Oldenburg, 9. C. G. Lange, 10. A. O. f. Lorenz, 11. S. J. K. Thaarup, 12. A. S. O. Jacobsen, 13. E. p. Diechmann, 14. S. J. V. Wick, 15. J. C. p. Wilse, 16. L. J. A. C. Bergh, Alt at oplægge.
- D. Fri Undervisning bevilgedes Disciplene 1. S.

*) Under Stipendiefondens Formue er indbefattet det academiske Oplag fra 25 Skolen freqenterende Disciple, stort 1,516 Rbd. 38 β.

Spandet, 2. V. T. Petersen, 3. H. S. J. H. Petersen,
 4. C. J. Würgen, 5. S. Sørensen, 6. S. S. G. Smith,
 7. C. H. Stremme, 8. C. C. Christens, 9. F. R. Hviid,
 10. E. J. Trier, 11. J. O. Thomsen, 12. O. V. Meier,
 13. C. T. Bang, 14. L. C. A. F. Thosfe, 15. G. V.
 Neidell, 16. B. T. Dahl, 17. P. C. Larsen, 18. C. S.
 Gyberg, 19. P. F. J. Conradt-Eberlin, 20. J. B. Seerup,
 21. J. C. F. Wille, 22. V. R. Christensen, 23. J. C.
 Boeck, 24. P. L. Krebs, 25. O. V. Hoffgaard, 26. E. V.
 Lose, 27. A. V. Freund, 28. J. H. Lange, 29. N. A.
 Angelo.

E. Underviisning mod nedsat Betaling bevilgedes
 Disciplene 1. J. F. Møller, og 2. M. A. Stub.

Endvidere ere i Løbet af Skoleaaret følgende Disciple,
 hver under højsøede Dato, af Ministeriet blevne beneficerede:
 a. med fri Underviisning: under 31te December f. A. E. A.
 Holmsted af 2den Classe; under 18de Januar d. A. P. Hjort
 af 5te Classe og S. Hjort af 2den Classe, hvilke twende
 sidstnævnte Disciple ogsaa i Sorø Academies Skole, fra hvil-
 ken de gif over hertil, havde nydt fri Underviisning; under
 31te Marts d. A. T. T. S. Elberg, i Henhold til kongelig
 Resolution af 11te Februar 1848. — b. med Underviisning
 mod nedsat Betaling: under 28de April d. A. W. E. Vel-
 schow af 4de Classe, fra 1ste April næstforhen at regne.

Det Klarupiske Legat, 16 Rbd. aarlig for hver Stipen-
 diat, er for sidste Haalvdeel af 1850, ligesom i de to fore-
 gaaende Kvartaler af samme Aar, tillagt de twende i October
 f. A. hersra dimitterede Studenter C. G. Hansen og T. E.
 Spang samt Discipel af 6te Classe O. Hohlenberg. For
 Januar og April Kvartal d. A. er Legatet fremdeles bleven
 tillagt sidstnævnte Discipel, samt, istedetsor de twende oven-

nævnte af Skolen udgaaede Studerende, Disciplene S. P. J. Dahl af 6te Cl. og A. S. G. Jacobsen af 5te Cl. som blandt dem, der af Rector vare bragte i Forstag til at indtage de vacante Pladser, af Directionen for de Klarupiske Stiftelser under 20de Juni dertil bleve valgte.

Det Bornemann-Lassoniske Legat, 10 Rbd. aarlig, er for indeværende Aar af Legatets Ephorus, Kammerherre, Baron Juel-Rysensteen, efter Rectors Forstag af 23de Juni tillagt Discipel af 7de Classe S. V. Birkerod.

III. Angaaende den fremtidige Udbetaling af Gager o. s. v har Ministeriet i Skrivelse til Rector af 23de Juli 1850 tilfældigegivet, at de i Loven af 30te Juni d. A. indeholdte Bestemmelser angaaende Anviisning af Gager, Pensioner og Bartipenge, som udbetales af Statskassen, ogsaa ville være at anvende paa Gager, Lønninger m. v., som udbetales af Metropolitanstolens Kasse, alene med Undtagelse af Betaling for Extratimer og de Timelærere tillagte Godtgjørelser, som ville være at udbetale Vedkommende paa samme Maade som hidtil. Ifølge ovennævnte Lov blive saaledes samtlige Gager til Skolens faste Lærere nu udbetalte maanedsviis og forud.

Ifølge Ministeriets Skrivelse af 20de December 1850 er, efter Indstilling fra Consistorium, Cand. philos P. Blicher antaget som Famulus quæsturæ ved Skolen, i hvilken Egenstæd han siden 31te December 1846 havde været constitueret. (cfr. Skoleefterskrifterne for 1847 S. 73).

Bilag I.

(Til Side 7.)

Nr.	Candidaterne.	Afgangsexamens 1ste Deel.						Afgangsexamens 2den Deel.						Hovedcharakteer.	Hebraist	
		Dansk.	Franſ.	Religion.	Geographie.	Naturhistorie.	Dansk.	Latin (mundlig).	Latin (skriftlig).	Grefſ.	Historie.	Rithmetik.	Geometrie.	Naturlære.		
1.	P. E. Holm.	Mg.	Ug.	Ug.	Ug.	Ug.	Mg.	Ug.	Mg.	Ug.	Ug.	Mg.	Ug.	Ug.	Første Charakteer med Udmærkelse.	—
2.	C. G. Hansen.	Mg.	Ug.	Mg.	Mg.	Ug.	G.	Mg.	Mg.	Ug.	Ug.	Ug.	Ug.	Mg.	Første Charakteer.	Ug.
3.	H. G. Møller.	Ug.	Ug.	Ug.	Ug.	Ug.	Mg.	Ug.	G.	Ug.	Ug.	Mg.	Mg.	Ug.	Første Charakteer med Udmærkelse.	—
4.	H. J. Garrigue.	Ug.	Ug.	Ug.	Ug.	Ug.	Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	G.	Mg.	G.	Ug.	Første Charakteer.	—
5.	G. F. V. L. Nielsen.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	G.	G.	Mg.	G	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Første Charakteer.	—
6.	T. E. Spang.	G.	Mg.	Mg.	G.	G.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	G.	Første Charakteer.	G.
7.	A. L. Hindenburg.	Ug.	Ug.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	G.	Eg.	Mg.	Første Charakteer.	—
8.	V. T. Kall.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	Første Charakteer.	G.
9.	D. Mazar de la Garde.	G.	Mg.	G.	G.	Mg.	G.	Mg.	G.	G.	G.	Mg.	Mdl.	G.	Anden Charakteer.	—

Bilag II. (Til Side 21.)

S h e m a

over Examinationens Gang ved de offentlige Examina i Metropolitanstolen 1851.

A. Hovedexamen.

(Fra den 2den til den 14de Juli.)

Bed den mundtlige Examen er for hver enkelt Probe vedkommende Examinateors Navn tilføjet.

IV, III og II Classe ere, paa Grund af deres betydeligere Discipelantal, under hele den mundtlige Examen, hver for sig, ansatte til Examination i 2 forskellige Afdelinger.

IV Cl. A bestaaer af Disciplene: 1. W. Scharling, 2. O. Hansen, 3. P. Casse, 4. Velschow, 5. Johnsen, 6. Freund, 7. J. Thiele, 8. Barnekow, 9. Brorson, 10. Dons, 11. C. Danneskjold, 12. J. Lange, 13. f. Danneskjold.

IV Cl. B bestaaer af Disciplene: 1. W. Møller, 2. Thomsen, 3. Wibe, 4. Meier, 5. A. Fibiger, 6. Prangen, 7. Bang, 8. p. Jensen, 9. f. Ring, 10. Knuth, 11. Thofte, 12. Gutfeld.

III Cl. A bestaaer af Disciplene: 1. Reiersen, 2. Bagger, 3. Philipson, 4. B. Dahl, 5. Christensen, 6. Meidell, 7. Seerup, 8. G. Müller, 9. Thrane, 10. B. Lund, 11. Frydensberg, 12. E. Rjær, 13. Schleisner, 14. L. Paludan, 15. f. Holm.

III Cl. B bestaaer af Disciplene: 1. Gyberg, 2. f. Wilse, 3. Skibsted, 4. Larsen, 5. J. Scavenius, 6. Steenstrup, 7. Überlin, 8. C. Abrahams, 9. Boeck, 10. Bilsted, 11. N. Thiele, 12. f. Ussing, 13. David, 14. Bech.

II Cl. A bestaaer af Disciplene: 1. P. Krebs, 2. Wiese, 3. Berggreen, 4. Angelo, 5. Löwenørn, 6. C. Holm, 7. G. Casse, 8. f. Casse, 9. C. Cederfeld, 10. Hoffgaard, 11. Rehling, 12. A. Mourier, 13. T. Bay, 14. C. Bay.

II Cl. B bestaaer af Disciplene: 1. Holmsted, 2. Richter, 3. C. Scharling, 4. T. Lund, 5. A. Thiele, 6. Stub, 7. C. Scavenius, 8. T. Petersen, 9. Hølling, 10. V. Bendz, 11. Ahrensen, 12. E. Hjort, 13. S. Hjort.

I. Skriftlig Examen.**Onsdagen den 2den Juli.**

9-12. Samtlige Classer Dansk Stiil; 3-6, VI Cl. A—B og V Cl. A—B Latinisk Version.

Torsdagen den 3die Juli.

9-12 VI Cl. A—B, V Cl. A—B og IV Cl. Latinisk Stiil.

9-11. II Cl. og I Cl. Regning.

3-5. VI Cl. B French Version; 5-7. VI B Danish Stiil.

Mandagen den 7de Juli.

4-7. VI Cl. A og B Historisk Udarbeidelse.

II. Mundtlig Examen.**Løverdagen den 5te Juli.**

IV Classes Læsestue.

8-11½. VI Cl. A. Latin. Overlærer Berg.

11½-2. V Cl. B. Religion. Adjunct Jensen.

4-6. IV Cl. B. Geographie. Adjunct Riellerup.

6-8. III Cl. A. Naturhistorie. Adjunct Riellerup.

III Classes Læsestue.

8-11½. VI Cl. B. Historie. Overlærer Espersen.

11½-2½. IV Cl. A. Græsk. Candidat P. Petersen.

4-6. III Cl. B. Dansk. Adjunct Holbech.

6-8. I Cl. Geographie. Candidat Rüllsgaard.

II Classes Læsestue.

8-11. V Cl. A. Mathematik. Overlærer Petersen.

11-2. II Cl. AB. French. Professor Borring.

4-6. III Cl. A. Religion. Adjunct Jensen.

6-8. III Cl. B. Danish. Adjunct Krebs.

Mandagen den 7de Juli.

IV Classes Læsestue.

8-11½. VI Cl. B. Latin. Candidat P. Petersen.

III Classes Læsestue.

8-11½. VI Cl. A. Historie. Overlærer Espersen.

11½-2. IV Cl. A. Religion.
Adjunct Jensen.
4-6. III Cl. B. Naturhistorie.
Adjunct Riellerup.
6-8. II Cl. A. Thøfl. Adjunct
Holbech.

11½-2. I Cl. Historie. Over-
lærer Berg.
4-6. II Cl. B. Religion. Ad-
junct Jensen.
6-8. IV Cl. B. Fransk. Pro-
fessor Borring.

II Classe's Læsestue.

8-10. V Cl. A. Geographie. Adjunct Riellerup.
10-12. V Cl. B. Naturhistorie. Adjunct Riellerup.
4-6. III Cl. A. Thøfl. Adjunct Krebs.
6-8 IV Cl. A. Naturhistorie. Adjunct Riellerup.

Tirsdagen den 8de Juli.

IV Classe's Læsestue.
8-10½. V Cl. B. Thøfl. Ad-
junct Holbech.
11-1½ VI Cl. A. Thøfl. Rector.
4-7½. VI Cl. B. Græsk. Can-
didat P. Petersen.

III Classe's Læsestue.
8-11. V Cl. A. Historie. Over-
lærer Espersen.
11½-2. II Cl. A. Historie. Over-
lærer Espersen.
4-6. IV Cl. B. Naturhistorie.
Adjunct Riellerup.
6-8. II Cl. B. Dansk. Adjunct
Holbech.

II Classe's Læsestue.

8-12. VI Cl. A. Mathematik. Overlærer Petersen.
12-2. IV Cl. A. Geographie. Adjunct Riellerup.
4-6. III Cl. A. Fransk. Professor Borring.

Onsdagen den 9de Juli.

IV Classe's Læsestue.
8-11½. VI Cl. A. Græsk. Over-
lærer Berg.
11½-2. V Cl. A. Religion.
Adjunct Jensen.

III Classe's Læsestue.
8-11. V Cl. B. Historie. Over-
lærer Espersen.
11½-2. II Cl. B. Historie. Over-
lærer Espersen.

4-8. VI Cl. B. Mathematik. Overlærer Petersen.	4-6. II Cl. A. Dansk. Adjunct Holbech.
	6-8. III Cl. B. Geographie. Adjunct Riellerup.

II Classe's Læsestue.

8-11. III Cl. A. Latin. Adjunct Krebs.
11-2. V Cl. B. Latin. Candidat Rielsen.
4-6. IV Cl. A. Fransk. Professor Borring.
6-8. I Cl. Dydsk. Adjunct Rasmussen.

Torsdagen den 10de Juli.

IV Classe's Læsestue.	III Classe's Læsestue.
8-11. VI Cl. A. Naturlære. Overlærer Petersen.	8-11 IV Cl. A. Historie. Over- lærer Espersen.
11-2. VI Cl. B. Religion. Ad- junct Jensen.	11-2. IV Cl. B. Græsk. Can- didat P. Petersen.
4-6. III Cl. B. Fransk. Pro- fessor Borring.	4-6. IV Cl. B. Dydsk. Ad- junct Holbech.
6-8. III Cl. A. Geographie. Adjunct Riellerup.	6-8. V Cl. B. Fransk. Pro- fessor Borring.

II Classe's Læsestue.

8-11. V Cl. A. Latin. Candidat Rielsen.
11-2. III Cl. B. Latin. Adjunct Krebs.
4-6. II Cl. A. Geographie. Candidat Rüllgaard.
6-8. II Cl. B. Dydsk. Adjunct Holbech.

Fredagen den 11te Juli.

IV Classe's Læsestue.	III Classe's Læsestue.
8-11. IV Cl. A. Latin. Ad- junct Krebs.	8-11, IV Cl. B. Historie. Over- lærer Espersen.
11-2. V Cl. B. Mathematik. Overlærer Petersen.	11-1. I Cl. Naturhistorie. Ad- junct Riellerup.

4-6. V Cl. A. Tranſt. Proſſor Borring.	4-6. III Cl. A. Danſt. Adjunct Holbech.
6-8. VI Cl. A. Hebraisk. Adjunct Krebs.	6-8. III Cl. B. Religion. Adjunct Jensen.

II Classes Læseſtue.

8-10½. III Cl. A. Mathematik. Candidat Kjilsgaard.
11-2. V Cl. A. Græſt. Candidat Kerrn.
4-8. II Cl. A og B. Naturhistorie. Adjunct Kiellervp.

Løverdagen den 12te Juli.

IV Classes Læseſtue.	III Classes Læseſtue.
8-11. IV Cl. B. Latin. Adjunct Krebs.	8-11. III Cl. A. Historie. Overlærer Espersen.
11-1. IV Cl. A. Ægypt. Adjunct Holbech.	11-2. V Cl. B. Græſt. Candidat Kerrn.
4-6. V Cl. A. Naturhistorie. Adjunct Kiellervp.	4-6. I Cl. Danſt. Adjunct Rasmussen.
6-8. II Cl. B. Geographie. Candidat Kjilsgaard.	6-8. II Cl. A. Religion. Adjunct Jensen.

II Classes Læseſtue.

8-10½. III Cl. B. Mathematik. Candidat Kjilsgaard.
11½-2. IV Cl. B. Religion. Adjunct Jensen.
4-7. IV Cl. A. Mathematik. Overlærer Petersen.

Mandagen den 14de Juli.

IV Classes Læseſtue.	III Classes Læseſtue.
8-10½. I Cl. Religion. Adjunct Jensen.	8-11. III Cl. B. Historie. Overlærer Espersen.
10½-1½. IV Cl. B. Mathematik. Overlærer Petersen.	

II Classe's Læfestue.

8-10. V Cl. B. Geographie. Adjunct Biellerup.

Samme Dags Eftermiddag afholdes Sangproven 5-6 af Organist Berggreen og Gymnastikproven 6-8 af Premierlieutenant v. Holmsted.

Tirsdagen den 15de Juli om Formiddagen kl. 8 proves de til Optagelse i Skolen anmeldte Disciple; Onsdagen den 16de Juli afholdes Lærerforsamling i Anledning af Censuren.

B. Afgangseramen.

(Fra den 18de til den 21de Juli).

I. Skriftlig Examen.

(Denne Del af Proven er afholdt den 23de, 24de og 25de Juni).

II. Mundtlig Examen.

Fredagen den 18de Juli.

IV Classe's Læfestue.

Kl. 9. VII Cl. A. Latin. Rektor.

Kl. 4. VII Cl. A. Naturlære. Overlærer Petersen.

II Classe's Læfestue.

Kl. 9. VI Cl. A. Religion. Adjunct Jensen.

Kl. 4. VI Cl. A. Thysk. Adjunct Holbech.

III Classe's Læfestue.

Kl. 9. VII Cl. B. Historie. Overlærer Espersen.

Kl. 4. VII Cl. B. Grafsk. Overlærer Berg.

V Classe A's Læfestue.

Kl. 9. VI Cl. B. Fransk. Professor Borring.

Løverdagen den 19de Juli.

IV Classes Læsestue.	III Classes Læsestue.
Kl. 9. VII Cl. B. Latin. Rector.	Kl. 9 VII Cl. A. Historie. Over- lærer Espersen.
Kl. 4. VII Cl. B. Naturlære. Overlærer Petersen.	Kl. 4. VII Cl. A. Græsk. Over- lærer Berg.
II Classes Læsestue.	V Classes A's Læsestue.
Kl. 9. VI Cl. A. Naturhistorie. Adjunct Riellerup.	Kl. 9. VI Cl. B. Thysk. Adjunct Holbech.
Kl. 4. VI Cl. A. Fransk. Pro- fessor Borring.	Kl. 4. VI Cl. B. Naturhistorie. Adjunct Riellerup.

Mandagen den 21de Juli.

IV Classes Læsestue.	III Classes Læsestue.
Kl. 9. VII Cl. A. { Mathematik. Kl. 4. VII Cl. B. } Overlærer Petersen.	Kl. 9. VII Cl. Hebraisk. Ad- junct Brebs.

II Classes Læsestue.

Kl. 9. VI Cl. A. } Geographie. Adjunct Riellerup. Kl. 4. VI Cl. B. }

Tirsdagen den 22de Juli belyndtgjøres Udfaldet af Af-
gangsexamen for vedkommende Candidater, hvorefter de iblandt
disse, som have underkastet sig Prøvens anden Deel, dimiteres.
Derpaa indræder Sommerferien, som sluttet med Fredagen
den 22de August incl. Paa den første Dag af det nye Skole-
aar, Løverdagen den 23de August, foretages Translocationen.

Til at overvære den mundtlige Deel af ovennævnte Examenina og Translocationen indbydes herved Disciplenes Fædre og Førsatte samt andre Skolens og Videnskabernes Belyndere.

Metropolitanskolen i Juni 1851.

B. Borgen.
